

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**ΤΡΟΠΟΙ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ
ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΛΟΓΩΝ**

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Δρ .ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΜΠΟΥΦΟΥΝΟΥ

ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2015

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**ΤΡΟΠΟΙ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ
ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ
ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΛΟΓΩΝ**

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Δρ .ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΜΠΟΥΦΟΥΝΟΥ

ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2015

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.....	7
Ευχαριστίες	11
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	12
ABSTRACT.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	14
ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	14
1.1.Στόχος-σκοπός διατριβής.....	14
1.2.Αναγκαιότητα-σπουδαιότητα έρευνας.....	15
1.3.Διάρθρωση διατριβής.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	17
ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	17
2.1.Βασικές έννοιες.....	17
2.1.1.Η έννοια των φόρων.....	17
2.1.2.Βασικές διακρίσεις των φόρων.....	17
2.1.3.Λειτουργίες και σκοποί των φόρων.....	17
2.1.4.Ορισμός επιχειρηματικής δραστηριότητας.....	17
2.2.Ιστορική αναδρομή στη φορολογία εισοδήματος της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ελλάδα.....	18
2.3.Φορολογικά συστήματα και επιχειρηματική δραστηριότητα.....	19
2.3.1.Φορολογία ατομικών επιχειρήσεων.....	19
2.3.2.Φορολογία νομικών προσώπων προσωπικών εταιρειών.....	21
2.3.3.Φορολογία νομικών προσώπων κεφαλαιουχικών εταιρειών.....	22
2.3.4. Συγκριτική ανάλυση φορολογικής επιβάρυνσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας ετών 2005-2008, 2009-2012	23
2.3.5.Φορολόγηση και διαφορά μεταξύ καθαρού εισοδήματος και τεκμαρτού.....	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	27
3.1. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ.....	27
3.1.1.Η φορολογία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	27
3.1.2.Η φορολογία στα νεότερα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	31
3.1.3.Φορολογικός ανταγωνισμός.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	34
ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ.....	34
4.1.Φοροδιαφυγή.....	34

4.1.1.Ορισμός και χαρακτηριστικά της φοροδιαφυγής-Φοροαποφυγής και Παραοικονομίας	34
4.1.2. Αιτίες της φοροδιαφυγής.	36
4.1.3.Συνέπειες της φοροδιαφυγής.....	38
4.1.4. Παραοικονομία στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	38
4.1.5.Ευρωπαϊκά μέτρα καταπολέμησης της φοροδιαφυγής.....	41
4.1.6.Φορολογικός έλεγχος και αποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού-φοροελεγκτικού μηχανισμού.....	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	51
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	51
5.1.Στόχοι έρευνας.....	51
5.2.Δείγμα έρευνας.....	53
5.3.Μέσα συλλογής.....	53
5.4.Συνθήκες εργασίας.....	54
5.5.Στατιστική επεξεργασία	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο	55
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	55
6.1.Περιγραφική στατιστική.....	55
6.1.1.Ανάλυση δημογραφικών χαρακτηριστικών.....	55
6.1.2.Ανάλυση ερωτήσεων.....	60
6.2.Συσχετίσεις μεταβλητών.....	79
6.2.1 Η εκτίμηση της φοροδιαφυγής ως κίνητρο στην περίοδο κρίσης	80
6.2.2 Αμεροληψία φορολογικών ελέγχων.....	80
6.2.3 Θεσμικές και φορολογικές ανάγκες των ελληνικών επιχειρήσεων το 2014.....	81
6.2.4 Αξιολόγηση της σημασίας της φοροδιαφυγής	91
6.2.5 Η εκτίμηση του περιορισμού των φαινομένων της φοροδιαφυγής λόγω μείωσης των φορολογικών συντελεστών	97
6.2.6 Επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας	99
6.2.7 Συχνότητα προτάσεων αγοράς προϊόντος/εμπορεύματος/υπηρεσίας χωρίς τιμολόγιο/απόδειξη με σκοπό την επίτευξη καλύτερης τιμής στην περίοδο 2005-2008 και αντίστοιχα στην περίοδο 2009-2012	100
6.2.8 Κρίσιμοι παράγοντες λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων στην περίοδο προ κρίσης και μετά κρίσης	101
6.2.9 Εκτίμηση του ύψους του μέσου συντελεστή φορολόγησης των εταιρικών κερδών στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27.....	106
6.2.10 Απόκρυψη μικρού μέρους του εισοδήματος μίας επιχείρησης και φορολογική ηθική	

.....	107
6.2.11 Συχνότητα φορολογικών ελέγχων στις περιόδους 2005-2008 και 2009-2012.....	109
6.3.Συμπεράσματα έρευνας.....	111
Ελληνική βιβλιογραφία.....	114
Ξενόγλωσση βιβλιογραφία.....	116
Παράρτημα.....	118

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1:Συντελεστές φορολόγησης επιχειρηματικής δραστηριότητας ατομικών επιχειρήσεων	20
Πίνακας 2:Συντελεστές φορολόγησης επιχειρηματικής δραστηριότητας νομικών προσώπων.....	23
Πίνακας 3: Συγκριτική ανάλυσης φορολογικής επιβάρυνσης.....	24
Πίνακας 4: Συνολικά φορολογικά έσοδα(συμπεριλαμβανομένου Ασφαλιστικών εισφορών)ως ποσοστό του ΑΕΠ,	28
Πίνακας 5: Μέγιστοι συντελεστές φορολόγησης εταιρικών κερδών.....	30
Πίνακας 6: Εξέλιξη διασυνοριακής εισπραξης φορολογικών εσόδων.....	45
Πίνακας 7: Κατανομή περίπλοκου φορολογικού συστήματος.....	72
Πίνακας 8: Κατανομή αβεβαιότητας ως προς την τελική φορολογική επιβάρυνση.....	72
Πίνακας 9: Κατανομή υψηλού επιπέδου φορολόγησης.....	72
Πίνακας 10: Κατανομή ύπαρξης κενών στη φορολογική νομοθεσία.....	72
Πίνακας 11: Κατανομή μικρής πιθανότητας εντοπισμού της παραβατικής συμπεριφοράς....	73
Πίνακας 12: Κατανομή εκτίμησης ότι θα υπάρξει στο μέλλον δυνατότητα <<ρύθμισης>> ή <<κλεισίματος περιόδου>> που θα είναι ευνοϊκότερη.....	73
Πίνακας 13: Φύλο σε σχέση με την αμεροληψία φορολογικών ελέγχων.....	81
Πίνακας 14: Φύλο σε σχέση με την απλοποίηση του φορολογικού συστήματος.....	83
Πίνακας 15: Φύλο σε σχέση με τη σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη.....	84
Πίνακας 16: Φύλο σε σχέση με τη θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια	85
Πίνακας 17: Φύλο σε σχέση με την απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών.....	85
Πίνακας 18: Απλοποίηση του φορολογικού συστήματος σε σχέση με την εκπαίδευση	86
Πίνακας 19: Σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη σε σχέση με την εκπαίδευση.....	87

Πίνακας 20: Θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια σε σχέση με την εκπαίδευση	87
Πίνακας 21: Απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών σε σχέση με την εκπαίδευση.....	88
Πίνακας 22: Απλοποίηση του φορολογικού συστήματος σε σχέση με την ηλικία	89
Πίνακας 23: Σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη σε σχέση με την ηλικία	90
Πίνακας 24: Θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια σε σχέση με την ηλικία	90
Πίνακας 25: Απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών σε σχέση με την ηλικία	91
Πίνακας 26: Απαγωγή σε σχέση με το φύλο	92
Πίνακας 27: Φύλο σε σχέση με την οδήγηση αυτοκινήτου σε κατάσταση μέθης	93
Πίνακας 28: Φύλο σε σχέση με την εγκατάλειψη θύματος σε τροχαίο ατύχημα.....	93
Πίνακας 29: Φοροδιαφυγή σε σχέση με το φύλο	94
Πίνακας 30: Εμπρησμός σε σχέση με το φύλο.....	94
Πίνακας 31: Ακάλυπτη επιταγή σε σχέση με το φύλο.....	95
Πίνακας 32: Κατάχρηση σε σχέση με το φύλο	96
Πίνακας 33: Δωροδοκία σε σχέση με το φύλο	96
Πίνακας 34: Κλοπή μοτοποδηλάτου σε σχέση με το φύλο	97
Πίνακας 35: Περιορισμός φαινομένων φοροδιαφυγής αν γινόταν μείωση των φορολογικών συντελεστών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής	98
Πίνακας 36: Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας σε σχέση με την ηλικία	100
Πίνακας 37: Αβεβαιότητα ως προς τη συνολική φορολογική επιβάρυνση σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής	103
Πίνακας 38: Αβεβαιότητα ως προς τον τρόπο φορολόγησης των επόμενων ετών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής	104
Πίνακας 39: Ο συντελεστής φορολόγησης των κερδών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής.....	105
Πίνακας 40: Ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής...	106

Πίνακας 41: Πόσο καλό ή πόσο κακό πιστεύετε ότι είναι να κρύβει μία επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματος της σε σχέση με την εκπαίδευση	108
Πίνακας 42: Πόσο καλό ή πόσο κακό πιστεύετε ότι είναι να κρύβει μία επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματος της σε σχέση με την ηλικία.....	109
Πίνακας 43: Συχνότητα φορολογικού ελέγχου σε σχέση με την ηλικία.....	110

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές επιλεγμένων χωρών, Μάιος 2012.....	29
Σχήμα 2: Οι διακρίσεις της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας.....	36
Σχήμα 3: Μέγεθος της Παραοικονομία σε 27 ευρωπαϊκές χώρες από το 2003 - 2013 (Σε % του ΑΕΠ.....	40
Σχήμα 4: Κατανομή Φύλου.....	55
Σχήμα 5: Κατανομή Ηλικίας.....	56
Σχήμα 6: Φύλο σε σχέση με την ηλικία.....	56
Σχήμα 7: Κατανομή Εκπαίδευση.....	57
Σχήμα 8: Φύλο σε σχέση με την εκπαίδευση.....	57
Σχήμα 9: Κατανομή Νομικής Μορφής Επιχείρησης.....	58
Σχήμα 10: Φύλο σε σχέση με τη νομική μορφή επιχείρησης.....	58
Σχήμα 11: Κατανομή Κλάδου Παραγωγής.....	59
Σχήμα 12: Φύλο σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής.....	59
Σχήμα 13: Ύψος κύκλου εργασιών (Μεγέθυνση)	60
Σχήμα 14: Ύψος καθαρών κερδών-λογιστικός προσδιορισμός (μεγέθυνση).....	61
Σχήμα 15: Ύψος καθαρών κερδών-εξωλογιστικός προσδιορισμός.....	62
Σχήμα 16: Ύψος φόρου (Μεγέθυνση).....	62
Σχήμα 17: Αριθμός απασχολούμενων.....	63
Σχήμα 18: Αβεβαιότητα ως προς τη συνολική φορολογική επιβάρυνση.....	64
Σχήμα 19: Αβεβαιότητα ως προς τον τρόπο φορολόγησης των επόμενων ετών.....	64
Σχήμα 20: Συντελεστής φορολόγησης των κερδών.....	64
Σχήμα 21: Ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών.....	65
Σχήμα 22: Απλοποίηση του φορολογικού συστήματος.....	65
Σχήμα 23: Σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη.....	66
Σχήμα 24: Θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια.....	66
Σχήμα 25: Απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών.....	66

Σχήμα 26: Συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στη χώρα μας σε σχέση με αυτό των λοιπών κρατών-μελών της Ε.Ε.....	67
Σχήμα 27: Μέσος συντελεστή φορολόγησης εταιρικών κερδών στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27.....	68
Σχήμα 28: Γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας.....	68
Σχήμα 29: Φορολογικός έλεγχος	69
Σχήμα 30: Ύψος τυχόν φορολογικού προστίμου.....	69
Σχήμα 31: Φορολογικοί έλεγχοι.....	70
Σχήμα 32: Να κρύβει μια επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματός της.....	71
Σχήμα 33: Πόσο αξιόποινη είναι η απαγωγή.....	74
Σχήμα 34: Πόσο αξιόποινη είναι η οδήγηση αυτοκινήτου σε κατάσταση μέθης.....	74
Σχήμα 35: Πόσο αξιόποινη είναι η εγκατάλειψη θύματος σε τροχαίο ατύχημα.....	75
Σχήμα 36: Πόσο αξιόποινη είναι η φοροδιαφυγή.....	75
Σχήμα 37: Πόσο αξιόποινος είναι ο εμπρησμός.....	75
Σχήμα 38: Πόσο αξιόποινη είναι η ακάλυπτη επιταγή.....	76
Σχήμα 39: Πόσο αξιόποινη είναι η κατάχρηση.....	76
Σχήμα 40: Πόσο αξιόποινη είναι η δωροδοκία.....	76
Σχήμα 41: Πόσο αξιόποινη είναι η κλοπή μοτοποδηλάτου.....	77
Σχήμα 42: Πρόταση πελάτη για αγορά προϊόντος/εμπορεύματος/υπηρεσίας χωρίς τιμολόγιο/απόδειξη για να πετύχει καλύτερη τιμή.....	78
Σχήμα 43: Κίνητρο για φοροδιαφυγή από τη μεριά των ελληνικών επιχειρήσεων σε περίοδο οικονομικής κρίσης.....	78
Σχήμα 44: Περιορισμός φαινομένων φοροδιαφυγής αν γινόταν μείωση των φορολογικών συντελεστών.....	79
Σχήμα 45: Φύλο σε σχέση με το κίνητρο για φοροδιαφυγή από τη μεριά των ελληνικών επιχειρήσεων σε περίοδο οικονομικής κρίσης.....	80
Σχήμα 46: Φύλο σε σχέση με την αμεροληψία φορολογικών ελέγχων.....	81
Σχήμα 47: Φύλο σε σχέση με την απλοποίηση του φορολογικού συστήματος.....	83
Σχήμα 48: Φύλο σε σχέση με τη σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη....	84
Σχήμα 49: Φύλο σε σχέση με τη θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια.....	84
Σχήμα 50: Φύλο σε σχέση με την απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών.....	85
Σχήμα 51: Απλοποίηση του φορολογικού συστήματος σε σχέση με την εκπαίδευση	86
Σχήμα 52: Σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη σε σχέση με την εκπαίδευση.....	86

Σχήμα 53: Θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια σε σχέση με την εκπαίδευση	87
Σχήμα 54: Απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών σε σχέση με την εκπαίδευση	88
Σχήμα 55: Απλοποίηση του φορολογικού συστήματος σε σχέση με την ηλικία	89
Σχήμα 56: Σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη σε σχέση με την ηλικία.....	89
Σχήμα 57: Θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια σε σχέση με την ηλικία	90
Σχήμα 58: Απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών σε σχέση με την ηλικία	91
Σχήμα 59: Φύλο σε σχέση με την παραγωγή	92
Σχήμα 60: Φύλο σε σχέση με την οδήγηση αυτοκινήτου σε κατάσταση μέθης	92
Σχήμα 61: Φύλο σε σχέση με την εγκατάλειψη θύματος σε τροχαίο ατύχημα	93
Σχήμα 62: Φοροδιαφυγή σε σχέση με το φύλο	93
Σχήμα 63: Εμπρησμός σε σχέση με το φύλο	94
Σχήμα 64: Ακάλυπτη επιταγή σε σχέση με το φύλο	95
Σχήμα 65: Κατάχρηση σε σχέση με το φύλο	95
Σχήμα 66: Δωροδοκία σε σχέση με το φύλο.....	96
Σχήμα 67: Κλοπή μοτοποδηλάτου σε σχέση με το φύλο	97
Σχήμα 68: Περιορισμός φαινομένων φοροδιαφυγής αν γινόταν μείωση των φορολογικών συντελεστών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής	98
Σχήμα 69: Γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής	99
Σχήμα 70: Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας σε σχέση με την ηλικία	100
Σχήμα 71: Πρόταση για αγορά προϊόντος/εμπορεύματος/υπηρεσίας χωρίς τιμολόγιο/απόδειξη σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής	101
Σχήμα 72: Αβεβαιότητα ως προς τη συνολική φορολογική επιβάρυνση σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής.....	102
Σχήμα 73: Αβεβαιότητα ως προς τον τρόπο φορολόγησης των επόμενων ετών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής	103
Σχήμα 74: Ο συντελεστής φορολόγησης των κερδών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής....	104
Σχήμα 75: Ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής	105
Σχήμα 76: Μέσος συντελεστής φορολόγησης εταιρικών κερδών στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 σε σχέση με την εκπαίδευση	107

Σχήμα 77: Πόσο καλό ή πόσο κακό πιστεύετε ότι είναι να κρύβει μία επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματός της σε σχέση με την εκπαίδευση	108
Σχήμα 78: Πόσο καλό ή πόσο κακό πιστεύετε ότι είναι να κρύβει μία επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματός της σε σχέση με την ηλικία.....	109
Σχήμα 79: Συχνότητα φορολογικού ελέγχου σε σχέση με την ηλικία.....	110

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά όλους όσους στήριξαν την προσπάθειά μου.

Περίληψη

Είναι γεγονός πως το φορολογικό σύστημα της χώρας μας δέχεται αλλεπάλληλες αλλαγές και ειδικότερα στη δύσκολη περίοδο της κρίσης που διανύουμε. Ο κυκεώνας της φορολογικής νομοθεσίας, οι συχνές αλλαγές των φορολογικών θεμάτων και η πολυπλοκότητα των φορολογικών νόμων γίνεται περισσότερο δύσκολη στην περίοδο της κρίσης, όπου κάθε φορολογούμενος έχει να αντιμετωπίσει το ευρύ φάσμα των φορολογικών μεταρρυθμίσεων.

Συνεπώς είναι ανάγκη στον καιρό της κρίσης να αναλυθεί η φορολογική επιβάρυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας πριν την αποκορύφωση της κρίσης και μετά. Άλλωστε το βασικότερο κίνητρο ανάληψης μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι πέρα από την χαρά της δημιουργίας και την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη του επιχειρηματία, η προσδοκία αποκόμισης ικανοποιητικού κέρδους, που θα αποτελεί το κόστος ευκαιρίας για την ανάληψη του κινδύνου και την επένδυση των κεφαλαίων του.

Η πολυνομία, η ασάφεια, η τυπολατρεία δημιουργούν ένα πολύπλοκο και δύσχρηστο φορολογικό σύστημα και οι επιχειρήσεις δε γνωρίζουν τη συνολική φορολογική τους επιβάρυνση. Αυτή η φορολογική επιβάρυνση διαφοροποιείται από επιχείρηση σε επιχείρηση καθώς η άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων γίνεται μέσω διαφόρων ατομικών, εταιρικών μορφών των οποίων η φορολογική αντιμετώπιση των αποτελεσμάτων τους διαφέρει όπως θα αναλύσουμε στο παρόν πόνημα.

Εν συνεχεία, θα εξεταστεί η σύγκριση του ύψους της φορολογίας της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και το πώς αντιλαμβάνονται οι Έλληνες την φορολόγηση του εισοδήματος τους συγκριτικά με το επίπεδο φορολόγησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τέλος, στα πλαίσια της παρούσας εργασίας εξετάζεται η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία καθώς και η αναγκαιότητα καταπολέμησης τους μέσα από την αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος και των ελεγκτικών μηχανισμών.

Abstract

It is a fact, that the tax system in our country, sustain recurring changes, especially in the difficult period of a crisis in which we live. The maze of tax laws, the frequent changes in tax issues and the complexity of the tax laws is more difficult in times of a crisis, where each taxpayer has to deal with the wide range of tax reforms.

It is therefore necessary, during a crisis, to analyze the tax burden on business activities before and after the outbreak of a crisis. Otherwise, the main incentive of undertaking business activities, beyond the joy of creation and the personal and professional development of the entrepreneur, the expectation of reaping the satisfactory profit, which will result in the opportunity cost of undertaking the risk and the investment of its capital.

The excessive legislation, the ambiguity, the formalism creates a complex and unmanageable tax system and companies do not know the total tax burden. This tax burden varies from company to company as such, the practice of business activities is done through a variety of individuals, corporate forms in which, the confrontation of their tax results vary as we will analyze in this essay.

Subsequently, we will exam the comparison of the levels of taxation between Greece and the European Union and how the Greeks apprehend the taxation of their income compared to the level of taxation in the European Union. Finally, we will examine tax evasion and the underground economy, and the need to fight through the reforms of the tax system and its inspection methods.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1⁰

Εισαγωγή –Γενική επισκόπηση

1.1.Στόχος-σκοπός διατριβής

Το φορολογικό σύστημα μιας χώρας αποτελεί έναν θεσμό που υπακούει σε συγκεκριμένες οικονομικές, ιδεολογικές και κοινωνικές καταστάσεις. Οφείλει να διαμορφώνεται κατάλληλα από τη φορολογική διοίκηση και να προσαρμόζεται στις σύγχρονες συνθήκες. Από την μεταπολίτευση έως και σήμερα, απασχολεί καθημερινά τόσο τον Έλληνα φορολογούμενο όσο και την παγκοσμιοποιημένη αγορά η σταθερότητα και η απλοποίηση του ελληνικού φορολογικού συστήματος. Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, η πολυνομία, η τυπολατρεία, η ασάφεια και η αυθαιρεσία που έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ιδανικών συνθηκών εμφάνισης παραβατικής συμπεριφοράς και φαινόμενα φοροδιαφυγής εκ μέρους του επιχειρηματικού κόσμου αλλά και η αδυναμία κατανόησης της συνολικής φορολογικής του επιβάρυνσης είναι θέματα τα οποία αρχικά προσεγγίζονται σε θεωρητικό επίπεδο, όπως μέχρι σήμερα έχουν καταγραφεί στην Ελληνική και την διεθνή βιβλιογραφία. Επίσης, προσεγγίζεται η συγκρισιμότητα του ύψους της φορολογίας της Ελλάδας με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η ανάλυση των ανωτέρω δεδομένων στο χρονικό διάστημα πριν το ξέσπασμα της κρίσης στην Ελλάδα και μετά. Στη συνέχεια πραγματοποιείται έρευνα σε επαγγελματίες του οικονομικού και φορολογιστικού χώρου με σκοπό να αποτυπωθεί η ελληνική πραγματικότητα δεδομένων των συνθηκών κρίσης.

Πιο συγκεκριμένα πρόκειται για μία εργασία που ως επιμέρους στόχους έχει:

- Τη σύγκριση και ανάλυση της φορολογικής επιβάρυνσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ελλάδα πριν και μετά την κρίση, αναλύοντας τις εξής δύο περιόδους: Α)2005-2008, Β)2009-2012 .
- Τη σύγκριση του κύκλου εργασιών, αλλά και των αποτελεσμάτων χρήσης πριν και μετά την κρίση, αναλύοντας τις εξής δύο περιόδους: Α)2005-2008, Β)2009-2012 .
- Τη σύγκριση του ύψους της φορολογίας και του καταβαλλόμενου φόρου πριν και μετά την αποκορύφωση της κρίσης, δηλαδή στις περιόδους 2005 έως 2008 και 2009 έως 2012.
- Τη σύγκριση του ύψους της φορολογίας της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

- Την ανάλυση της τάσης για φοροδιαφυγή και της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων.

Δεδομένης της χρονικής περιόδου διανύοντας μια μακράν περίοδο κρίσης με συνεχόμενες φορολογικές μεταρρυθμίσεις ,υπάρχουν τα εξής επιμέρους ερωτήματα τα οποία πρέπει να απαντηθούν:

- Εάν υπάρχει μείωση, σταθερότητα ή αύξηση των απασχολουμένων στις διάφορες επιχειρήσεις όλων των οικονομικών κλάδων ,πριν την περίοδο της κρίσης αλλά και μετά.
- Το πώς επηρεάζονται οι επιχειρηματικές αποφάσεις από την αβεβαιότητα της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης, τον τρόπο φορολόγησης των κερδών, τον συντελεστή φορολόγησης των κερδών αλλά και την ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών και στις δύο περιόδους αντίστοιχα 2005 έως και 2008 ,αλλά και 2009 έως και 2012.
- Το ποιες είναι οι ανάγκες των ελληνικών επιχειρήσεων.
- Την αμεροληψία των φοροελεγκτικών μηχανισμών στην αντιμετώπιση οποιασδήποτε παραβατικής συμπεριφοράς, αλλά και την τάση των φορολογουμένων για παραβατική συμπεριφορά .
- Την αξιολόγηση αξιόποινων παραβάσεων και την ύπαρξη ή μη φορολογικής συνείδησης.

Τέλος στην περίοδο οικονομικής κρίσης ερευνάται εάν το κίνητρο για φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερο ή μικρότερο και εάν ο επιχειρηματικός κόσμος πιστεύει πως η μείωση των φορολογικών συντελεστών θα μείωνε και τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής.

1.2.Αναγκαιότητα-σπουδαιότητα έρευνας

Όπως ήδη αναφέρθηκε ο κυκεώνας της ελληνικής φορολογικής νομοθεσίας είναι μια πραγματικότητα ,η οποία χρήζει άμεσης φορολογικής μεταρρύθμισης και αποτελεί κέντρο ενδιαφέροντος πληθώρας ερευνητών και μελετητών. Δεδομένου ότι η χώρα μας διανύει μια εκτεταμένη περίοδο κρίσης είναι επιτακτική ανάγκη ο επιχειρηματικός κόσμος να γνωρίζει τον τρόπο φορολόγησης του και κατ 'επέκταση τη συνολική φορολογική τους επιβάρυνση, συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες στην κοινότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να υπάρχει επιτέλους ένα σύστημα φορολογικό φιλικό προς το επιχειρείν που να συμβαδίζει με τη φοροδοτική ικανότητα του κάθε φορολογούμενου, αλλά και να αποτελεί ένα εργαλείο ανάπτυξης όπως συμβαίνει στις περισσότερες χώρες.

Πρόκειται για μια έρευνα ιδιαίτερα σημαντική και αξιόπιστη καθώς το δείγμα αυτής ανέρχεται σε εκατόν είκοσι επιχειρήσεις διαφορετικού επαγγελματικού κλάδου ,ώστε να

μπορούμε να σκιαγραφήσουμε τα δεδομένα από διαφορετικές πτυχές .Κάτω από αυτές τις συνθήκες η παρούσα εργασία προσπαθεί να εντοπίσει εάν όντως επιχειρηματικός κόσμος θεωρεί πως το φορολογικό σύστημα έχει μόνο χαρακτήρα εισπρακτικό ,ασταθές και αντιαναπτυξιακό και εάν κρίνει απαραίτητο πως οι ελληνικές επιχειρήσεις χρειάζονται ένα απλό ,σταθερό που δεν θα υποστηρίζει τη φοροδιαφυγή ,σύστημα. Επιπρόσθετα ,η φορολογική επιβάρυνση συνδέεται άρρηκτα με τη φοροδοτική ικανότητα της κάθε μορφής επιχείρησης και η αύξηση ή μείωση της φορολογίας έχει ως αντίκτυπο την αύξηση ή μείωση του εισοδήματος των πολιτών αντιστοίχως και άρα των εσόδων των δημοσίων οικονομικών.

1.3.Διάρθρωση διατριβής

Η παρούσα εργασία προσεγγίζει ολοκληρωμένα το θέμα αρχικά με μία πλήρη αναφορά στην υπάρχουσα βιβλιογραφία αλλά και έρευνες που έχουν προηγηθεί της παρούσας. Πιο συγκεκριμένα η εργασία διαρθρώνεται σε θεωρητικό και ερευνητικό μέρος. Το θεωρητικό μέρος αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια. Αναλυτικότερα, το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί την εισαγωγή της εργασίας παρουσιάζοντας το θέμα αυτής, τον βασικό σκοπό και τους επιμέρους στόχους αλλά και στην αναγκαιότητα υλοποίησης της.

Τα υπόλοιπα τρία κεφάλαια αποτελούν μια γενικότερη επισκόπηση του θέματος. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η βιβλιογραφία που αφορά στο φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα, στη διάκριση των βασικών εννοιών και στην κατηγοριοποίηση της φορολογίας ανά εταιρική μορφή ,κάνοντας παράλληλα και μία ιστορική αναδρομή στη φορολογία εισοδήματος της χώρας μας. Στη συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο παρατίθεται μια συγκριτική ανάλυση του ύψους της φορολογίας και των συντελεστών φορολόγησης στις χώρες της Ευρωπαϊκής κοινότητας ,από τα παλαιότερα κράτη μέλη έως και τα νεότερα.

Επιπρόσθετα ,σημαντικό κεφάλαιο στη δομή της εργασίας αποτελεί το τέταρτο κεφάλαιο όπου το ενδιαφέρον εστιάζεται στην φοροδιαφυγή και στους φορολογικούς ελέγχους και αναλύονται οι επιδράσεις τους στην οικονομία.

Τα κεφάλαια που ακολουθούν αφορούν την εμπειρική ανάλυση. Αρχικά προσδιορίζεται η μεθοδολογία της έρευνας, ο τρόπος συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων καθώς και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες υλοποιήθηκε η εργασία αυτή. Στη συνέχεια ακολουθεί η στατιστική ανάλυση των δεδομένων, παρουσιάζοντας το προφίλ των ερωτώμενων, τις συσχετίσεις των ερωτήσεων με τα διάφορα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων, αλλά και των ερωτήσεων μεταξύ τους.

Ολοκληρώνεται το πόνημα αυτό με την εξαγωγή συμπερασμάτων, την παράθεση της βιβλιογραφίας και τέλος ως παράρτημα ακολουθεί το ερωτηματολόγιο το οποίο διανεμήθηκε στους ερωτώμενους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2⁰

ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1.Βασικές έννοιες

2.1.1.Η έννοια των φόρων

Φόρος είναι η υποχρεωτική συνεισφορά του κάθε πολίτη προς το κράτος για την εκπλήρωση των δημοσιονομικών και κοινωνικοοικονομικών σκοπών του.

2.1.2.Βασικές διακρίσεις των φόρων

Γενικά οι φόροι διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες ,στους άμεσους και στους έμμεσους όπως αναφέρει ο Καραγιώργος (Καραγιώργος,2003:211,212).

Οι άμεσοι φόροι είναι ονομαστικοί και επιβάλλονται στο παραγόμενο εισόδημα ή στην περιουσία του φορολογούμενου. Παραδείγματα τέτοιων φόρων είναι ο φόρος εισοδήματος, ο φόρος κληρονομιών, δωρεών ,ο φόρος ακίνητης περιουσίας κ.α.

Οι έμμεσοι φόροι είναι πραγματικοί και επιβάλλονται στο δαπανώμενο εισόδημα και εισπράττονται όταν πραγματοποιείται μια συναλλαγή. Παραδείγματα τέτοιων φόρων είναι ο Φ.Π.Α, οι Ε.Φ.Κ., οι δασμοί κ.α.

2.1.3.Λειτουργίες και σκοποί των φόρων

Με την επιβολή φόρων το κράτος εξοικονομεί πόρους που χρειάζονται για την εξυπηρέτηση των πάσης φύσεως αναγκών των πολιτών, όπως η Δημόσια ασφάλεια, η Δημόσια υγεία, η Παιδεία, η απονομή Δικαιοσύνης. Ωστόσο, η επιβολή των φόρων και κυρίως του φόρου εισοδήματος εξυπηρετεί στη δικαιότερη κατανομή του πλούτου και στην άμβλυνση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων. Ακόμη, η επιβολή των φόρων και κυρίως των έμμεσων φόρων και δασμών που επιβάλλονται στα εισαγόμενα αγαθά, αποσκοπεί στην προστασία των εγχωρίως παραγομένων αγαθών και στην ανάπτυξη του ανταγωνισμού των οικονομικών μονάδων έναντι άλλων χωρών.(Καραγιώργος,2003:209).

2.1.4.Ορισμός επιχειρηματικής δραστηριότητας

Με τον όρο επιχειρηματική δραστηριότητα εννοούμε την ικανότητα και την προθυμία για ανάπτυξη, οργάνωση και διαχείριση ενός επιχειρηματικού εγχειρήματος αναλαμβάνοντας οποιοδήποτε ρίσκο, κίνδυνο προκειμένου να δημιουργηθεί ένα κέρδος.

Στον παραπάνω ορισμό τρανταχτό παράδειγμα αποτελεί η έναρξη μια νέας δραστηριότητας ή επιχείρησης ,ακόμη και η επέκταση ήδη υπάρχουσας. Στην οικονομία η επιχειρηματική δραστηριότητα σε συνδυασμό με τη γη, την εργασία, τους φυσικούς πόρους και το κεφάλαιο παράγει κέρδος, το βασικότερο κίνητρο ανάληψης ενός επιχειρηματικού κινδύνου.

Η άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων γίνεται με διάφορα εταιρικά σχήματα, των οποίων η φορολόγηση διαφέρει. Στις αμέσως επόμενες υποενότητες θα γίνει μια διάκριση στα εταιρικά σχήματα ανάλογα με τη φορολόγηση τους.

2.2.Ιστορική αναδρομή στη φορολογία εισοδήματος της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ελλάδα.

Στην Ελλάδα επικρατεί η άποψη πως ο πρώτος φόρος εισοδήματος επιβλήθηκε το 1877 με τον Ν. ΧΚ' 620 ως διανεμόμενος φόρος μερισμάτων στους μετόχους των ανωνύμων εταιρειών. Βέβαια, με το ψήφισμα της 4^{ης} Φεβρουαρίου 1830 επιβλήθηκε ένας φόρος επιτηδεύματος ,οπότε υπήρχε ένα είδος φόρου εισοδήματος. Το έτος 1909 καθιερώθηκε γενικός φόρος επί του πραγματικού καθαρού εισοδήματος στα φυσικά πρόσωπα και στις ανώνυμες εταιρείες, ο οποίος τελικά καταργήθηκε με το Ν. ΓΩΛ' 3830, ο οποίος εισήγαγε τις ενδείξεις στη φορολογική νομοθεσία το πώς φορολογείται το εισόδημα. Αργότερα, το έτος 1917 ο Ν.1043 που είχε ψηφιστεί επέβαλε φόρους στα προκύψαντα έκτακτα κέρδη των πολέμων. Με το Ν.1640 του 1919 ψηφίσθηκε το μικτό σύστημα φορολογίας στην Ελλάδα ,ένα σύστημα που υπήρχε και εφαρμοζόταν στη Γαλλία, και ο φόρος διακρινόταν σε αναλυτικό και συνθετικό. Με τον αναλυτικό φόρο ,φορολογούνταν οι επιμέρους πρόσοδοι ανάλογα με την πηγή από την οποία προερχόταν και με τον συνθετικό φόρο επιβαλλόταν φόρος και στο άθροισμα των επιμέρους προσόδων με προοδευτικό φορολογικό συντελεστή. Μετά την πάροδο τριακονταπενταετίας ο ανωτέρω νόμος καταργήθηκε και αντικαστάθηκε για τα φυσικά πρόσωπα με το Ν.Δ. 3323/1995,

με το οποίο ίσχυε ο προοδευτικός προσωπικός φόρος στο συνολικό εισόδημα των φυσικών προσώπων και για τα νομικά πρόσωπα με το Ν.Δ. 3843/1953, με το οποίο ίσχυε ο αναλογικός φόρος εισοδήματος στο συνολικό εισόδημα τους. Αυτά τα νομοθετικά διατάγματα αποτέλεσαν τη βάση για τη σημερινή φορολογία, και αφού τροποποιήθηκαν, συμπληρώθηκαν κυρίως με το Ν.2065/1992 έδωσαν τη σημερινή μορφή στον Ν .2238/1994. Ο Ν.2238/1994 εφαρμοζόταν για πολλά έτη, μέχρι την αποκορύφωση της κρίσης στην ελληνική οικονομία και τις τροποποιήσεις του με τους κάτωθι αμιγώς φορολογικούς νόμους νόμους έως σήμερα Ν.3808/2009,Ν.3814/2010,Ν.3815/2010,Ν.3842/2014,Ν.3888/2010, Ν.3943/2011,Ν.4110/2013,Ν.4223/2013,Ν.4172/2013,Ν,4174/2013. (Κορομηλάς,2013:6,13).

2.3.Φορολογικά συστήματα και επιχειρηματική δραστηριότητα

2.3.1.Φορολογία ατομικών επιχειρήσεων

Ατομική επιχείρηση θεωρείται κάθε άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας που ασκείται από φυσικό πρόσωπο –επιτηδευματία, το οποίο αποκτά εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια και τον τόπο κατοικίας ή διαμονής του. Επίσης, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά του, κάθε φυσικό πρόσωπο φορολογείται για τα εισοδήματά του που προκύπτουν στην αλλοδαπή, εφόσον έχει την κατοικία του στην Ελλάδα.(Σταματόπουλος,Καραβοκύρης,2009:78).

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν.2238/1994 ,το εισόδημα που φορολογείται είναι αυτό που προέρχεται από κάθε πηγή¹ εφόσον αφαιρεθούν οι δαπάνες για την απόκτησή του ,χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τυχόν προστίματα και πρόσθετοι φόροι και υποβάλλεται στο φόρο σύμφωνα με την κλίμακα φορολογίας εισοδήματος των φυσικών προσώπων του άρθρου 9 του Ν.2238/1994. Γίνεται παράθεση πινάκων της κλίμακας φορολογίας εισοδήματος των φυσικών προσώπων ετών 2005 έως 2012. .(Σταματόπουλος,Καραβοκύρης,2010:123).

¹Το εισόδημα ανάλογα με την πηγή προέλευσής του διακρίνεται στις εξής κατηγορίες βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 2. Του Ν.2238/1994.

Α-Β. Εισόδημα από ακίνητα.

Γ. Εισόδημα από κινητές αξίες.

Δ. Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις.

Ε. Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις.

ΣΤ. Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες.

Ζ. Εισόδημα από υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών και από κάθε άλλη πηγή.

Πίνακας 1: Συντελεστές φορολόγησης επιχειρηματικής δραστηριότητας ατομικών επιχειρήσεων

ΟΙΚ.ΕΤΟΣ ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ	Κλιμάκιο Εισοδήματος	Φορολ. συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου	Σύνολο	
	(ευρώ)		(ευρώ)	Εισοδήματος	Φόρου
				(ευρώ)	(ευρώ)
2006 - 2007	9.500	0	0	9.500	0
	3.500	15	525	13.000	525
	10.000	30	3.000	23.000	3.525
	Υπερβάλλον	40			
2008	10.500	0	0	10.500	0
	1.500	15	225	12.000	225
	18.000	29	5.220	30.000	5.445
	45.000	39	17.550	75.000	22.995
	Άνω των 75.000	40			
2009	10.500	0	0	10.500	0
	1.500	15	225	12.000	225
	18.000	27	4.860	30.000	5.085
	45.000	37	16.650	75.000	21.735
	Άνω των 75.000	40			
2010	10.500	0	0	10.500	0
	1.500	15	225	12.000	225
	18.000	25	4.500	30.000	4.725
	45.000	35	15.750	75.000	20.475
	Άνω των 75.000	40			
2011	12.000	0	0	12.000	0
	4.000	18	720	16.000	720
	6.000	24	1.440	22.000	2.160
	4.000	26	1.040	26.000	3.200
	6.000	32	1.920	32.000	5.120
	8.000	36	2.880	40.000	8.000
	20.000	38	7.600	60.000	15.600
	40.000	40	16.000	100.000	31.600
	Υπερβάλλον	45			
2012	5.000	0	0	5.000	0
	7000	10	700	12.000	700
	4.000	18	720	16.000	1.420
	10.000	25	2.500	26.000	3.920
	14.000	35	4.900	40.000	8.820
	20.000	38	7.600	60.000	16.420
	40.000	40	16.000	100.000	32.420
	Άνω των 100.000	45			
2013	5.000	0	0	5.000	0
	7000	10	700	12.000	700
	4.000	18	720	16.000	1.420
	10.000	25	2.500	26.000	3.920
	14.000	35	4.900	40.000	8.820
	20.000	38	7.600	60.000	16.420
	40.000	40	16.000	100.000	32.420
	Άνω των 100.000	45			

Πηγή: <http://www.taxheaven.gr/pages/klimakes>,

Ημερομηνία πρόσβασης 31/05/2014

Σε όλες τις παραπάνω χρήσεις υφίσταται το αφορολόγητο για κάθε τέκνο που βαρύνει τον επαγγελματία φορολογούμενο και προσαυξάνεται ανάλογα με τον αριθμό των τέκνων. Ειδικά για τις χρήσεις 2010 έως και 2012 το αφορολόγητο ποσό ισχύει, εφόσον ο φορολογούμενος προσκομίσει αποδείξεις που έχουν εκδοθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων για δαπάνες αγοράς αγαθών, λήψης υπηρεσιών, τις οποίες πραγματοποιεί ο ίδιος, η σύζυγός του και τα τέκνα που τους βαρύνουν. Ειδικότερα για τις χρήσεις 2011 έως και 2012 για νέους επαγγελματίες ηλικίας έως και τριάντα ετών το αφορολόγητο ποσό ορίζεται στις δώδεκα χιλιάδες (12.000) ευρώ, εφόσον το δηλωθέν εισόδημα, πραγματικό ή αυτό που προκύπτει με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες και δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του φορολογουμένου, δεν τις υπερβαίνει, ενώ ο φόρος που προκύπτει περιορίζεται, έτσι ώστε το συνολικό καθαρό εισόδημα του να μην είναι μικρότερο των δώδεκα χιλιάδων ευρώ.

2.3.2.Φορολογία νομικών προσώπων- προσωπικών εταιρειών

Οι προσωπικές εταιρείες αναφέρονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 2 του Ν.2238/1994 και περιλαμβάνουν τις ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρείες, τις κοινωνίες αστικού δικαίου, τις αστικές κερδοσκοπικές ή μη εταιρείες καθώς και τις κοινοπραξίες. Αρχικά οι Ο.Ε. και Ε.Ε. υπόκεινταν στη φορολογία όχι για το καθαρό εισόδημά τους αλλά ο κάθε εταίρος φορολογούνταν σύμφωνα με τα κέρδη που του αναλογούσαν με βάση το ποσοστό συμμετοχής τους στην εταιρεία. Αργότερα φορολογούνταν τα κέρδη με τους συντελεστές που θα δούμε παρακάτω ανά χρήση, μετά την αφαίρεση των κερδών τα οποία απαλλάσσονται από το φόρο ή φορολογούνται αυτοτελώς με εξάντληση της φορολογικής τους υποχρέωσης, των κερδών τα οποία προέρχονται από μερίσματα ημεδαπών Α.Ε. ή συνεταιρισμών ,ή μεριδίων Ε.Π.Ε. Τα κέρδη που αναλογούν στους ομόρρυθμους εταίρους φυσικά πρόσωπα και στους κοινωνούς ,φορολογούνται στο όνομα της εταιρείας ή κοινωνίας αφού προηγουμένως αφαιρεθεί η επιχειρηματική αμοιβή για μέχρι τρεις ομόρρυθμους εταίρους ή κοινωνούς Η επιχειρηματική αμοιβή ισούται με το πενήντα τοις εκατό των κερδών της εταιρείας, είναι υποχρεωτική και αποτελεί εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις και συναθροίζεται με τα λοιπά εισοδήματα του δικαιούχου. Παραθέτουμε πίνακα με τους συντελεστές φορολόγησης των κερδών των ανωτέρω εταιρειών. Ειδοποιός διαφορά είναι πως μετά την ψήφιση του Ν.3842/2010 στο νομικό πρόσωπο φορολογούνται τα κέρδη των ομόρρυθμων εταίρων ,κοινωνών φυσικών προσώπων με 20% ενώ τα κέρδη όλων των λοιπών εταίρων όπως ετερόρρυθμοι εταίροι, εταίροι νομικά πρόσωπα με συντελεστή 25%.

2.3.3.Φορολογία νομικών προσώπων – κεφαλαιουχικών εταιρειών

Οι κεφαλαιουχικές εταιρείες ανήκουν στα νομικά πρόσωπα της παραγράφου 1 του αρθρ.101 του Ν.2238/1994. Ο φόρος για τα νομικά πρόσωπα της παραγράφου 1 του αρθρ.101 του Ν.2238/1994 επιβάλλεται στο συνολικό καθαρό εισόδημα από κάθε πηγή και υπάρχει εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης. Επιβάλλεται για κάθε οικονομικό έτος, για όλα τα εισοδήματα των ημεδαπών νομικών προσώπων και μόνο για τα εισοδήματα που προκύπτουν από την μόνιμη εγκατάστασή τους στην Ελλάδα των αλλοδαπών νομικών προσώπων .Τα νομικά πρόσωπα της παραγράφου 1 του αρθρ.101 του Ν.2238/1994 χωρίζονται σε νομικά πρόσωπα κερδοσκοπικού χαρακτήρα και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Τα νομικά πρόσωπα κερδοσκοπικού χαρακτήρα είναι οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες, οι δημόσιες, δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις και εκμεταλλεύσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα, οι Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης, οι αλλοδαπές επιχειρήσεις που λειτουργούν με οποιοδήποτε τύπο εταιρείας, καθώς και οι κάθε είδους αλλοδαποί οργανισμοί που αποβλέπουν στην απόκτηση οικονομικών ωφελημάτων. Τα νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα είναι τα φιλανθρωπικά νομικά πρόσωπα (ορφανοτροφεία, γηροκομεία), κοινωφελή νομικά πρόσωπα (νοσοκομεία), πάσης φύσεως κοινωφελή ιδρύματα, σωματεία, σύλλογοι. Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας θα αναφερθούμε στα νομικά πρόσωπα κερδοσκοπικού χαρακτήρα καθώς παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τη σύγκριση της φορολογικής τους επιβάρυνσης. Τονίζουμε, πως ο υπολογισμός του φόρου γίνεται πριν από την αφαίρεση των διανεμόμενων κερδών. Τα διανεμόμενα κέρδη λαμβάνονται από το υπόλοιπο των κερδών που προκύπτει μετά την αφαίρεση από αυτά του φόρου εισοδήματος. Στα μερίσματα ή κέρδη που κεφαλαιοποιούν ή διανέμουν οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες, σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ημεδαπά ή αλλοδαπά, ενώσεις προσώπων ή ομάδες περιουσίας, ενεργείται παρακράτηση φόρου από τη χρήση 2008 για τις Α.Ε. με διαφορετικούς συντελεστές όπως θα δούμε παρακάτω, ενώ για τα υπόλοιπα νομικά πρόσωπα έως 31/12/2010 δεν υπήρχε παρακράτηση και συνεπώς άλλη φορολογική επιβάρυνση. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται ανάλογα και για τα κέρδη που κεφαλαιοποιούν ή διανέμουν οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες με τη μορφή προμερισμάτων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ημεδαπά ή αλλοδαπά, ενώσεις προσώπων ή ομάδες περιουσίας, ανεξάρτητα αν η καταβολή τους γίνεται σε μετρητά ή μετοχές. Οι συντελεστές παρακράτησης των εκτός μισθών αμοιβών μελών Δ.Σ. ή διευθυντών που καταβάλλει μια Α.Ε. έχουν και αυτές τις αντίστοιχες διαφοροποιήσεις ανά χρήσεις. Παρακάτω παραθέτουμε ένα πίνακα με την κατηγοριοποίηση των συντελεστών φορολογίας των νομικών προσώπων που εξετάζουμε.

Πίνακας 2: Συντελεστές φορολόγησης επιχειρηματικής δραστηριότητας νομικών προσώπων

Χρήση	Ομόρρυθμες εταιρίες - Ετερόρρυθμες εταιρίες	Κοινωνίες αστικού δικαίου	Κοινοπραξίες άρθ. 2§2 ΚΒΣ - Αστικές εταιρίες - Συμμετοχικές εταιρίες - Αφανείς εταιρίες	ΑΕ και Εισηγμένες στο ΧΑ	Συντελεστής παρ/σης μερισμάτων	Συντελεστής παρ/σης αμοιβών Δ.Σ.	ΕΠΕ	ΛΟΙΠΕΣ - άρθρου 109 ΚΦΕ
2012	20%	20%	25%	20%	25%	35%	20%	20%
2011	20%	20%	25%	20%	25%	35%	20%	20%
2010	20%	20%	25%	24%	21%	35%	24%	24%
2009	20%	20%	25%	25%	10%	35%	25%	25%
2008	20%	20%	25%	25%	10%	25%	25%	25%
2007	20%	20%	25%	25%	-	25%	25%	25%
2006	22%	22%	29%	29%	-	29%	29%	29%
2005	24%	24%	32%	32%	-	32%	32%	32%

Πηγή: <http://www.taxheaven.gr/pages/klimakes>,

Ημερομηνία πρόσβασης 31/05/2014

2.3.4. Συγκριτική ανάλυση φορολογικής επιβάρυνσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας ετών 2005-2008, 2009-2012 .

Στα ανωτέρω κεφάλαια παρουσιάσαμε τον τρόπο φορολόγησης των διαφόρων εταιρικών μορφών στις φορολογικές περιόδους 2005 έως 2008, με σκοπό τη συγκριτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης στις περιόδους 2005 έως 2008 και 2009 έως 2012, δηλαδή προ κρίσης περίοδο και μετά. Η παρουσίαση που θα ακολουθήσει θα μας δείξει την εξέλιξη της φορολογικής επιβάρυνσης που σχετίζεται με την μεταβλητότητα της φορολογίας.

Για να παρουσιάσουμε την εξέλιξη που προαναφέραμε θα χρησιμοποιηθεί ένα παράδειγμα φορολόγησης μιας ανωνύμου εταιρείας με καθαρά φορολογητέα κέρδη 100.000,00 ευρώ και με δεδομένα τον μη υπολογισμό τακτικού αποθεματικού και προκαταβολής φόρου. Επίσης, το υπόλοιπο κερδών που μένει μετά την αφαίρεση του φόρου εισοδήματος θα διανέμεται στους μετόχους.

Πίνακας 3: Συγκριτική ανάλυση φορολογικής επιβάρυνσης

	Χρήση							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
κέρδη χρήσης	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00
συντελεστής φορολογίας	32%	29%	25%	25%	25%	24%	20%	20%
φόρος εισοδήματος φορολογητέων κερδών	32.000,00	29.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	24.000,00	20.000,00	20.000,00
υπόλοιπο κερδών προς διανομή	68.000,00	71.000,00	75.000,00	75.000,00	75.000,00	76.000,00	80.000,00	80.000,00
συντελεστής διανομής κερδών	-	-	-	10%	10%	21%	25%	25%
φόρος διανεμόμενων κερδών	0	0,00	0,00	7.500,00	7.500,00	15.960,00	20.000,00	20.000,00
συνολική φορολογική επιβάρυνση	32.000,00	29.000,00	25.000,00	32.500,00	32.500,00	39.960,00	40.000,00	40.000,00
ποσοστό φορολογικής επιβάρυνσης	32,00%	29,00%	25,00%	32,50%	32,50%	39,96%	40,00%	40,00%

Είναι αξιοσημείωτο πως ο παραπάνω πίνακας απεικονίζει το μεγαλύτερο ποσοστό φορολογικής επιβάρυνσης στην περίοδο 2009-2012 και ειδικότερα στις χρήσεις 2011 και 2012. Προ περιόδου κρίσης υπήρχε μείωση του φορολογικού συντελεστή και μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης εκτός της χρήσης 2008 ενώ στις χρήσεις 2009 έως 2012 είναι οξύμωρο σχήμα το γεγονός ότι ενώ μειώνεται σταδιακά ο φορολογικός συντελεστής των κερδών του νομικού προσώπου αυξάνεται η συνολική φορολογική επιβάρυνση. Αυτό συμβαίνει γιατί έχουμε μείωση μόνο ως προς τους ονομαστικούς συντελεστές φορολόγησης των εταιρικών κερδών.

2.3.5.Φορολόγηση και διαφορά μεταξύ καθαρού εισοδήματος και τεκμαρτού

Στο αποκορύφωμα της κρίσης ψηφίστηκε ο νόμος 3842/2010 <<Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις>>, ο οποίος αποτέλεσε τομή στη φορολόγηση του εισοδήματος καθώς καθιερώνεται πλέον ένα αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού των δαπανών λόγω κατοχής ή χρήσης κάποιων περιουσιακών στοιχείων. Κατ'αρχήν διακρίνουμε δύο είδη εισοδήματος κάθε φορολογουμένου το πραγματικό εισόδημα και το τεκμαρτό. Πραγματικό είναι το εισόδημα που απόκτησε ο

φορολογούμενος βάσει πραγματικών γεγονότων μέσα στη χρήση κατά την οποία είναι υποχρεωμένος να υποβάλλει την ετήσια φορολογική του δήλωση, όπως το εισόδημα από τις μισθωτές υπηρεσίες, από το ελεύθερο επάγγελμα ή και από ενοίκια ακινήτων. Το τεκμαρτό εισόδημα, είναι το σύστημα προσδιορισμού του εισοδήματος με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες δηλαδή τα λεγόμενα τεκμήρια και αποτελούν πλέον τα άρθρα 16,17 του κώδικα φορολογίας εισοδήματος. (Γκούρλιας, Παύλου, 2010:178). Σημαντικό γεγονός αποτελεί πως είναι ανεκτό από το Σύνταγμα, καθώς ο συγκεκριμένος τρόπος προσδιορισμού του εισοδήματος εμφανίζει την πραγματική εισοδηματική κατάσταση και φοροδοτική ικανότητα του φορολογουμένου. Γενικότερα η φιλοσοφία είναι η φορολόγηση του εισοδήματος όταν το καθαρό εισόδημα που προκύπτει και δηλώνεται από το φορολογούμενο είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει και υπολογίζεται με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες αλλά και με τις δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων.

Οι δαπάνες λοιπόν όπως αναφέραμε και ανωτέρω διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες και είναι: Οι αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες και οι δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων <<πόθεν έσχες>> (Γκούρλιας, Παύλου, 2010:179).

Σύμφωνα λοιπόν με τις διατάξεις του άρθρου 16 του Ν.3842/2010 και ισχύουν από 01/01/2010 έως και σήμερα που συντάσσεται το παρόν πόνημα, περιλαμβάνουν τα τεκμήρια διαβίωσης όπως η κατοχή κάποιου περιουσιακού στοιχείου, η ιδιοκατοικούμενη ή μισθωμένη ή δωρεάν παραχωρημένη κύρια κατοικία ή δευτερεύουσα και εφαρμόζονται όσο διαρκεί η κατοχή του περιουσιακού στοιχείου. Επίσης, είναι η κατοχή και χρήση επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης, μοτοσυκλέτας, σκάφους αναψυχής, ελικοπτερου, αεροσκάφους, δεξαμενής κολύμβησης (πισίνας), και η διατήρηση οικιακού προσωπικού, οδηγούς αυτοκινήτων, δασκάλους. Συγκεκριμένα η ετήσια αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης σημαίνει ότι η κατοχή και η χρήση των ανωτέρω περιουσιακών στοιχείων αναλόγως παραδείγματος χάριν των τετραγωνικών ή του κυβισμού, συνεπάγεται και την πραγματοποίηση ορισμένης δαπάνης τόσο για την συντήρηση του περιουσιακού στοιχείου, όσο και για οικογενειακά έξοδα. Τέλος, ορίζεται ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη του φορολογούμενου προκειμένου για άγαμο τρεις χιλιάδες ευρώ και προκειμένου για έγγαμο πέντε χιλιάδες ευρώ. Ο υπολογισμός των υπολοίπων ποσών γίνεται βάσει πινάκων που ανακοινώνονται από το υπουργείο οικονομικών. (Γκούρλιας, Παύλου, 2010:179).

Οι δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων που ορίζονται στο άρθρο 17 του Ν.3842/2010, ορίζονται ως τα χρηματικά ποσά που καταβάλλει ο φορολογούμενος για την αγορά περιουσιακών στοιχείων και λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του εισοδήματος του. Τέτοιου είδους δαπάνες ταξινομούνται ως ακολούθως: Αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση αυτοκινήτων, δίτροχων, τρίτροχων αυτοκινούμενων οχημάτων,

πλοίων αναψυχής και λοιπών σκαφών αναψυχής, αεροσκαφών και κινητών πραγμάτων μεγάλης αξίας, δηλαδή εκείνων που η αξία τους ξεπερνά την αξία κάθε πράγματος τις δέκα χιλιάδες ευρώ. Επίσης, περιλαμβάνει ο ανωτέρω ορισμός την αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση ή χρονομεριστική μίσθωση ακινήτων ή ανέγερση οικοδομών ή κατασκευή δεξαμενής κολύμβησης. (Γκούρλιας, Παύλου, 2010:202).

Σύμφωνα δε, με το άρθρο του Απόστολου Λιόλιου (2012) ² η οριστική διαμόρφωση της διαφοράς μεταξύ καθαρού εισοδήματος και τεκμηρίων μειώνεται με τα ποσά που αναγράφονται στη δήλωση φόρου εισοδήματος και αποδεικνύονται από νόμιμα παραστατικά όπως η πώληση οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου αυτοκινήτου, ακινήτου, η εισαγωγή εμβάσματος ως προϊόν εξωτερικού εφόσον δικαιολογείται η απόκτηση και φορολόγησή του στο εξωτερικό, και η είσπραξη οποιουδήποτε άλλου ποσού που δεν αποτελεί εισόδημα όπως κέρδη από λαχεία, γονικές παροχές, δωρεές, αποζημίωση ασφαλιστικού οργανισμού, εφάπαξ, δάνεια. Τέλος το ποσό των τεκμηρίων μπορεί να μειωθεί εάν ο φορολογούμενος επικαλεσθεί σχηματισμένα κεφάλαια προηγούμενων ετών, κάνοντας τη λεγόμενη ανάλωση κεφαλαίου η οποία πρέπει να είναι συνεχόμενη σε έτη και να φθάνει έως το προηγούμενο του κρινόμενου έτους.

Συμπερασματικά αναφέρουμε, πως ο σκοπός των ετήσιων αντικειμενικών δαπανών δεν είναι η άσκηση φοροεισπρακτικής πολιτικής από το κράτος, αλλά η εκτίμηση των αντικειμενικά ελάχιστων πραγματικών εισοδημάτων κάθε πολίτη. Αποτελεί επίσης, ένα μέσο πάταξης της φοροδιαφυγής καθώς αποτελεί τη βάση για την αρχική αξιολόγηση από τις φορολογικές αρχές της ειλικρίνειας του δηλούμενου εισοδήματος, με προϋπόθεση ότι οι δαπάνες αυτές ανταποκρίνονται στα δεδομένα της κοινής πείρας.

²Λιόλιος Α.(2012),Η διαφορά μεταξύ του καθαρού εισοδήματος και των τεκμηρίων. Ο τρόπος προσδιορισμού και φορολόγησης αυτής, Epsilon Net A.E., E-MAGAZINE BY EPSILON 7, Τεύχος 16, 917-920

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3.1. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ

3.1.1. Η φορολογία στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η συνολική φορολογία ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση διαμορφώθηκε το 2012 στο 39,4% από 38,8% που ήταν το 2011. Μετά την αποκορύφωση της κρίσης τα φορολογικά έσοδα μειώθηκαν ως ποσοστό του ΑΕΠ από 39,2% που ήταν το 2008 σε 38,3% το 2009 και αυξήθηκαν αρκετά το 2012. Υπάρχει μεγάλη ποικιλία ως προς το ύψος των φόρων των κρατών μελών. Είναι αναγκαίο να αναφέρουμε πως οι φόροι αποτελούν λιγότερο από το 30% του ΑΕΠ στη Λιθουανία (27,2%), στη Βουλγαρία και στη Λετονία (27,9%), στη Ρουμανία και τη Σλοβακία (28,3%) και στην Ιρλανδία (28,7%). Αντιθέτως πάνω από 40% του ΑΕΠ κυμαίνονται οι φόροι στη Δανία (48,1%), στο Βέλγιο (45,4%), στη Γαλλία (45,0%), στη Σουηδία (44,2), στη Φιλανδία (44,1%), στην Ιταλία (44,0%), και στην Αυστρία (43,1%).³

Εξετάζοντας τους πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές, οι οποίοι έχουν τα χαρακτηριστικά των φορολογικών συντελεστών, απεικονίζουν τη φοροδοτική ικανότητα των φορολογουμένων αλλά και τη φοροδιαφυγή, παρατηρούμε πως είναι παραπλήσιοι με το μέσο Ευρωπαϊκό επίπεδο όπως φαίνεται και στο σχήμα που ακολουθεί. Εξαίρεση αποτελούν, τα νέα κράτη όπως η Βουλγαρία, η οποία έχει κατά κανόνα πολύ μικρότερη φορολογία.⁴

³http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm, Taxation trends in the European Union Data for the EU Member States, Iceland and Norway 2014 edition

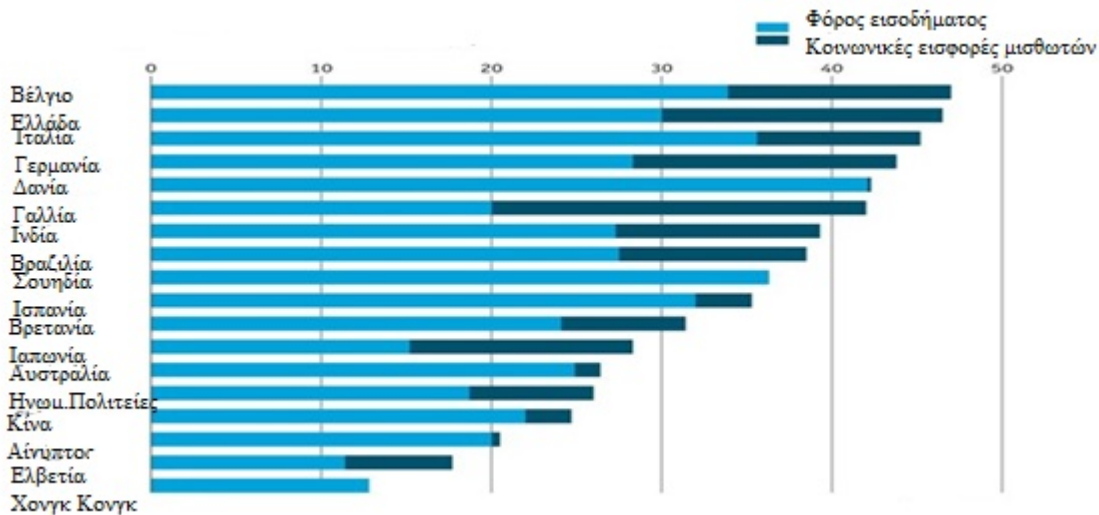
⁴ http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm, Taxation trends in the European Union Data for the EU Member States, Iceland and Norway 2013 edition

Πίνακας 4: Συνολικά φορολογικά έσοδα (συμπεριλαμβανομένου Ασφαλιστικών εισφορών) ως ποσοστό του ΑΕΠ

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ΒΕΛΓΙΟ	44,8	44,4	43,9	44,2	43,4	43,8	44,2	45,4
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	31,3	30,7	33,3	32,3	29	27,5	27,3	27,9
ΤΣΕΧΙΑ	35,7	35,3	35,9	34,4	33,4	33,6	34,6	35
ΔΑΝΙΑ	50,8	49,6	48,9	47,8	47,8	47,5	47,7	48,1
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	38,3	38,6	38,7	38,9	39,4	38	38,5	39,1
ΕΣΘΟΝΙΑ	30,6	30,7	31,4	31,9	35,3	34	32,3	32,5
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	30,6	32,1	31,5	29,5	28,1	28	28,2	28,7
ΕΛΛΑΔΑ	32,2	31,7	32,5	32	30,5	31,7	32,4	33,7
ΙΣΠΑΝΙΑ	35,9	36,8	37,1	32,9	30,7	32,2	31,8	32,5
ΓΑΛΛΙΑ	43,8	44,1	43,4	43,2	42,1	42,5	43,7	45
ΚΡΟΑΤΙΑ	36,6	37,1	37,4	37,1	36,5	36,4	35,3	35,7
ΙΤΑΛΙΑ	40,1	41,7	42,7	42,7	42,9	42,5	42,4	44
ΚΥΠΡΟΣ	35	35,8	40,1	38,6	35,3	35,6	35,3	35,3
ΛΕΤΟΝΙΑ	29,2	30,6	30,6	29,2	26,6	27,2	27,6	27,9
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	29,1	30	30,2	30,7	30,4	28,5	27,4	27,2
ΛΟΥΞΕΜ-ΒΟΥΡΓΟ	37,6	35,9	35,6	37,5	39,8	38,1	38,2	39,3
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	37,4	37,3	40,4	40,3	40,1	38,1	37,3	39,2
ΜΑΛΤΑ	32,9	33	33,9	33	33,4	32,2	33	33,6
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	37,6	39	38,7	39,2	38,2	38,9	38,6	39
ΑΥΣΤΡΙΑ	42,1	41,5	41,7	42,7	42,4	42,1	42,2	43,1
ΠΟΛΩΝΙΑ	32,8	33,8	34,8	34,3	31,8	31,8	32,3	32,5
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	31,4	32,1	32,8	32,8	31	31,5	33,2	32,4
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	27,8	28,5	29	28	26,9	26,8	28,4	28,3
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	38,6	38,3	37,7	37,3	37,2	37,7	37,2	37,6
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	31,3	29,3	29,3	29,1	28,7	28,1	28,6	28,3
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	43,9	43,8	43	42,9	42,8	42,5	43,7	44,1
ΣΟΥΗΔΙΑ	48,9	48,3	47,3	46,4	46,5	45,4	44,4	44,2
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	35,4	36,1	35,7	37,1	34,3	35	35,8	35,4
ΙΣΛΑΝΔΙΑ	40,6	41,4	40,5	36,6	33,8	35	35,9	36,8
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	43,2	43,5	42,9	42,1	42	42,6	42,7	42,2
ΕΕ-28	38,9	39,4	39,3	39,2	38,3	38,3	38,8	39,4
ΕΑ-18	39,4	40	40	39,6	39,1	39	39,5	40,4

Πηγή: Taxation trends in the European Union

Σχήμα 1: Πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές επιλεγμένων χωρών, Μάιος 2012

Πηγή: <http://www.kpmg.com/global/en/services/tax/tax-tools-and-resources/pages/corporate-tax-rates-table.aspx> ,

Ημερομηνία πρόσβασης 21/10/2014

Επιπρόσθετα είναι προφανές πως υπάρχει μια συνεχής τάση μείωσης των φορολογικών συντελεστών των εταιρικών κερδών στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως απεικονίζεται στον παραπάνω πίνακα. Συγκεκριμένα, ο μέσος όρος από το 2005 που εξετάζουμε στην παρούσα εργασία ήταν 25,5%, το 2008 έφτασε στο 24%, μετά την αποκορύφωση της κρίσης το 2010 έπεσε στο 23,3% και το 2012 έφτασε στο 23%. Η μοναδική χώρα που αποτελεί εξαίρεση είναι η Μάλτα. Παρατηρούμε, όμως ότι από το 2005 έως και το 2012, ο μέσος όρος των 17 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι μεγαλύτερος από τον μέσο όρο των 27 χωρών. Ο πρώτος κυμαίνεται στο 25,4% και αυτό γιατί στη ζώνη των 27 χωρών συμμετείχαν τα κράτη μέλη όπως η Βουλγαρία και η Κύπρος με συντελεστή φόρου αρκετά χαμηλό, δηλαδή στο 10%.⁵

⁵Βαρουφάκης, Γ., Πατωκός, Τ., (2011), Η Φορολόγηση των επιχειρήσεων εν μέσω κρίσης, Διαθέσιμο στο: http://www.acci.gr/acci/Portals/0/Departments/keme/national/KEME_forologisiMarch2011.pdf, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 31/05/2014

Πίνακας 5: Μέγιστοι συντελεστές φορολόγησης εταιρικών κερδών

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΒΕΛΓΙΟ	34	34	34	34	34	34	34	34	34
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	15	15	10	10	10	10	10	10	10
ΤΣΕΧΙΑ	26	24	24	21	20	19	19	19	19
ΔΑΝΙΑ	28	28	25	25	25	25	25	25	25
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	38,7	38,7	38,7	29,8	29,8	29,8	29,8	29,8	29,8
ΕΣΘΟΝΙΑ	24	23	22	21	21	21	21	21	21
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
ΕΛΛΑΔΑ	32	29	25	35	35	24	20	20	26
ΙΣΠΑΝΙΑ	35	35	32,5	30	30	30	30	30	30
ΓΑΛΛΙΑ	35	34,4	34,4	34,4	34,4	34,4	34,4	36,1	36,1
ΙΤΑΛΙΑ	37,3	37,3	37,3	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4
ΚΥΠΡΟΣ	10	10	10	10	10	10	10	10	10
ΛΕΤΟΝΙΑ	15	15	15	15	15	15	15	15	15
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	15	19	18	15	20	15	15	15	15
ΛΟΥΞΕΜ-ΒΟΥΡΓΟ	30,4	29,6	29,6	29,6	28,6	28,6	28,8	28,8	29,2
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	17,5	17,5	21,3	21,3	21,3	20,6	20,6	20,6	20,6
ΜΑΛΤΑ	35	35	35	35	35	35	35	35	35
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	31,5	29,6	25,5	25,5	25,5	25,5	25	25	25
ΑΥΣΤΡΙΑ	25	25	25	25	25	25	25	25	25
ΠΟΛΩΝΙΑ	19	19	19	19	19	19	19	19	19
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	27,5	27,5	26,5	26,5	26,5	29	29	31,5	31,5
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	16	16	16	16	16	16	16	16	16
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	25	25	23	22	21	20	20	18	17
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	19	19	19	19	19	19	19	19	23
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	26	26	26	26	26	26	26	24,5	24,5
ΣΟΥΗΔΙΑ	28	28	28	28	26,3	26,3	26,3	26,3	22
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	30	30	30	30	28	28	26	24	23
ΙΣΛΑΝΔΙΑ	18	18	18	15	15	18	20	20	20
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	28	28	28	28	28	28	28	28	28
ΕΕ-27	25,5	25,3	24,5	24	23,9	23,3	23,1	23	23,2
ΕΑ-17	28,1	27,7	26,8	26,3	26,2	25,6	25,3	25,4	25,9

Πηγή: Taxation trends in the European Union

3.1.2. Η φορολογία στα νεότερα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται και καταγράφονται οι ισχύοντες φορολογικοί συντελεστές των νεότερων κρατών μελών, κυρίως της Βαλκανικής περιοχής.

Ο συντελεστής φορολογίας των επιχειρήσεων στη Βουλγαρία είναι 10%. Πρόκειται για έναν από τους χαμηλότερους συντελεστές στην Ευρώπη μαζί με αυτόν της Κύπρου, ο οποίος ομοίως είναι 10%. Γι αυτό λοιπόν και παρατηρείται μια μετεγκατάσταση των επιχειρήσεων στη Βουλγαρία και αύξηση της δραστηριοποίησης των ελληνικών επιχειρήσεων εκεί. Εκτός άλλωστε από τη χαμηλότερη φορολογία, οι επιχειρηματίες επωφελούνται και από το φιλικό περιβάλλον ως προ το επιχειρείν και τις απλοποιημένες διαδικασίες σε ότι αφορά τη σύσταση, εγγραφή και λειτουργία των επιχειρήσεων. Άλλωστε σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, στην κατάταξη Doing Business 2015 ⁶ η Βουλγαρία κατέχει την τριακοστή όγδοη θέση ως προς την ευκολία του επιχειρείν σε σύγκριση με την Ελλάδα που κατέχει την εξηκοστή πρώτη θέση. Επίσης, στη Ρουμανία ο συντελεστής φορολογίας των επιχειρήσεων είναι 16%, στη Λετονία και στη Λιθουανία ανέρχεται στο 15%, ενώ στη Τσεχία και στη Σλοβακία 19% και 23% αντίστοιχα. Αξίζει να σημειωθεί πως και στη Σλοβακία ο συντελεστής ήταν 19% αλλά τον τελευταίο χρόνο έγινε 23%.

Τέλος, στη Σλοβενία ο συντελεστής φορολογίας ανέρχεται στο 17%. Είναι δε σημαντικό να αναφερθεί ότι η Ελλάδα μετά την Πορτογαλία, την Τσεχία και την Πολωνία στην περίοδο 2005-2014 έχει εφαρμόσει 20 μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση του επιχειρείν και κατατάσσεται τέταρτη στον αριθμό μεταρρυθμίσεων μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ με σκοπό την άνθιση των επιχειρηματικών ιδεών και την αποκατάσταση της οικονομικής ανάπτυξης, πέραν του χαμηλού συντελεστή φορολογίας που αποτελεί ένα αρχικό κίνητρο έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας όπως θα δούμε και παρακάτω.

3.1.3. Φορολογικός ανταγωνισμός

Όπως είδαμε στις ανωτέρω υποενότητες της παρούσας εργασίας, παρουσιάζονται μεγάλες διακυμάνσεις μεταξύ των ορίων των συντελεστών φορολόγησης των εταιρικών κερδών. Η διαφοροποίηση των συντελεστών αλλά και η παγκοσμιοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας έχει οδηγήσει τις χώρες μέλη σε επιβλαβή ανταγωνισμό μεταξύ τους, στην προσπάθεια τους να προσελκύσουν ξένα κεφάλαια. ⁷ Τα περισσότερα κράτη της κοινότητας έχουν μειωμένα φορολογικά έσοδα λόγω της ύπαρξης του φορολογικού ανταγωνισμού.

⁶World Bank Group, Doing Business 2015, διαθέσιμο στο: <http://www.doingbusiness.org/rankings>, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 10/11/2014

Όπως αναφέρει άλλωστε στην εφημερίδα ημερησία, σε άρθρο του ο Κορομηλάς, η μείωση των συντελεστών φορολογίας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων δημιουργεί την εντύπωση πως λειτουργεί ορθά προς την πολιτική της προσέλκυσης επενδυτικών κεφαλαίων, αλλά στην ουσία μειώνει το ποσοστό των φορολογικών εσόδων ως προς το σύνολο των κρατικών εσόδων. Σοβαρές συνέπειες της παραπάνω πολιτικής είναι η αναποτελεσματική άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής του κράτους. Τούτο συνεπάγεται μια πολιτική αύξησης των έμμεσων φόρων, κατάργηση των φοροαπαλλαγών κοινωνικού χαρακτήρα και άλλα μέτρα. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα που αναφέρεται στο άρθρο, όπου όταν ο συντελεστής στη χώρα μας το 1996 ήταν 35% , τα έσοδα από τη φορολογία επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν 1,8% και το ποσοστό των συνολικών φορολογικών εσόδων από τη φορολογία ήταν 5%. Το 2000 με συντελεστή φορολογίας 40% ήταν 4,1% και 12,10% αντίστοιχα, το 2004 με συντελεστή φορολογίας 35% ήταν 3% και 6,9% αντίστοιχα και το 2008 με συντελεστή φορολογίας 25% ήταν 2,5% και 7,5% αντίστοιχα. ⁸ Η υιοθέτηση χαμηλών συντελεστών φορολόγησης δεν αποτελούν μοναδικό παράγοντα προσέλκυσης άμεσων ξένων επενδύσεων. Θέτοντας σαν παράδειγμα τις σκανδιναβικές χώρες που έχουν υψηλή φορολογική επιβάρυνση αλλά ταυτόχρονα προσελκύουν μεγάλες παραγωγικές επενδύσεις και έχουν μεγάλη ανταγωνιστικότητα, συμπεραίνουμε ότι δίνεται ιδιαίτερη σημασία στο γενικότερο θεσμικό πλαίσιο, σε λοιπούς οικονομικούς παράγοντες όπως η δυνατότητα πρόσβασης στις αγορές, η ύπαρξη κατάλληλων δικτύων διανομής και οι καινοτομίες. ⁹ Είναι αξιοσημείωτο όμως, το γεγονός ότι οι εθνικές κυβερνήσεις είναι αρμόδιες για την επιβολή φόρων και τον καθορισμό των φορολογικών συντελεστών και όχι η Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνίσταται στην εποπτεία των εθνικών φορολογικών κανόνων και αποφάσεων που λαμβάνουν οι κυβερνήσεις για όλες τις κατηγορίες των φορολογικών συντελεστών τόσο στα κέρδη των επιχειρήσεων, όσο και στο εισόδημα των φυσικών προσώπων, στις αποταμιεύσεις αλλά και στα κεφαλαικά κέρδη. Έτσι η Ευρωπαϊκή Ένωση διασφαλίζει ότι οι φορολογικοί κανόνες κάθε χώρας συνάδουν με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, δεν παρεμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων σε όλην την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, διασφαλίζει ότι δε δημιουργείται στις επιχειρήσεις μιας χώρας αθέμιτο πλεονέκτημα σε βάρος των ανταγωνιστών της άλλης χώρας, δεν έχουν διακρίσεις σε βάρος των καταναλωτών, εργαζομένων ή επιχειρήσεων από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. ¹⁰ Για αυτόν τον λόγο λοιπόν, η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθεί να εναρμονίσει και όχι να ταυτίσει πλήρως τα φορολογικά συστήματα προκειμένου να αποφευχθούν οι αρνητικές επιπτώσεις του φορολογικού ανταγωνισμού.

Τέλος, αναφέρουμε πως η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της φορολογικής πολιτικής εμπεριέχεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Φορολογική πολιτική στην Ευρωπαϊκή ένωση - Προτεραιότητες για τα προσεχή έτη» (COM(2001)0260). Οι δραστηριότητες στον τομέα της πολιτικής για την άμεση φορολογία αφορούν: 1) την εναρμόνιση της φορολόγησης των επιχειρήσεων μέσω της οδηγίας για την αμοιβαία συνδρομή των αρμόδιων αρχών (77/799/ΕΟΚ), 2) της οδηγίας για την είσπραξη απαιτήσεων(76/308/ΕΟΚ), 3) της οδηγίας περί συγχωνεύσεων (90/434/ΕΟΚ), 4) της οδηγίας για τις μητρικές και θυγατρικές εταιρείες (90/435/ΕΟΚ), 5) της σύμβασης για την εξάλειψη της διπλής φορολογίας(90/436/ΕΟΚ) και 6) της οδηγίας για την καθιέρωση κοινού συστήματος φορολόγησης των τόκων και των δικαιωμάτων που καταβάλλονται μεταξύ συνδεδεμένων εταιρειών διαφορετικών κρατών μελών (2003/49/ΕΚ). Για την εναρμόνιση της φορολόγησης προσώπων, η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφορά: 1) στην οδηγία για τη φορολόγηση των τόκων (2003/48/ΕΚ), 2) στην ανακοίνωση για τη φορολογία μερισμάτων (COM(2003)0810) και 3) στην ανακοίνωση για την κατάργηση των φορολογικών εμποδίων στη διασυνοριακή παροχή επαγγελματικών συντάξεων(COM(2001)0214).¹¹

⁷Αρμάγου, Ι., Μουρμούρα, Γ., Ράπανο Β., Πατσουράτη Β., Σταϊκούρα Χ. και Χιόνη, Δ., (2005), Το δημοσιονομικό πρόβλημα στην Ελλάδα σήμερα, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.oe-e.gr/publ/dimos/dimosionomiko.pdf>, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 24/10/2014

⁸Κορομηλάς, Γ., (2011), Φορολογικός ανταγωνισμός και επιπτώσεις, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26533&subid=2&pubid=108459157#>, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 24/10/2014

⁹Θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης-Φορολογία, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://europa.eu/pol/tax/index_el.htm, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 24/10/2014

¹⁰Καλύβα, Α., *Φορολογικός ανταγωνισμός και επιπτώσεις στην φορολογική πολιτική στην Ε.Ε.*, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο:<http://poe-doy.gr/index.php/forologiki-epithewrisi/arthra-meletes>, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 24/10/2014

¹¹Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση- Γενική φορολογική πολιτική- 2014, Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_5.11.1.pdf, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 24/10/2014

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

4.1.ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

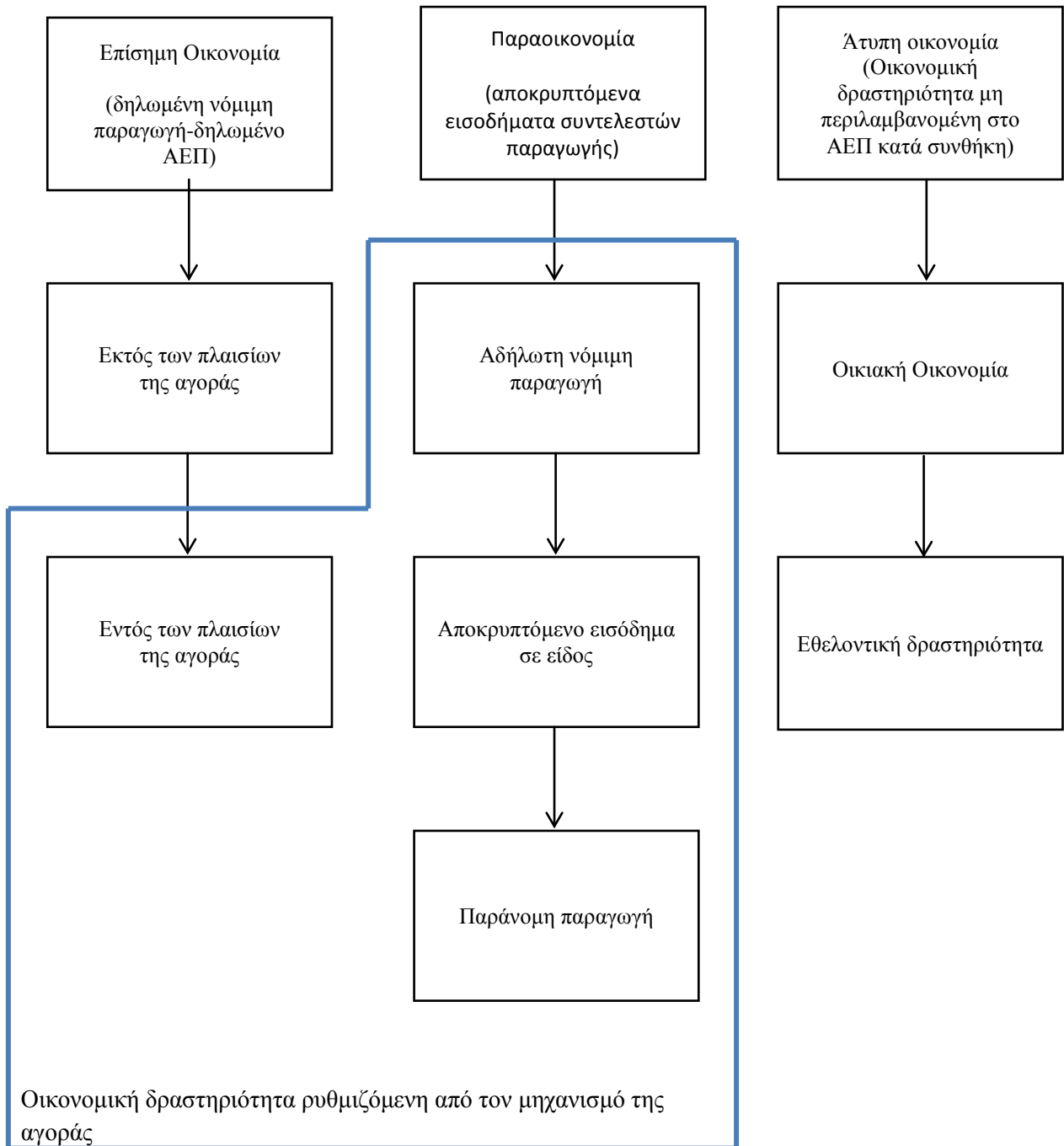
4.1.1.Ορισμός και χαρακτηριστικά της φοροδιαφυγής-Φοροαποφυγής και Παραοικονομίας

Για να μπορέσουμε να αποσαφηνίσουμε τον ορισμό της φοροδιαφυγής αναφέρουμε κάποια πρακτικά παραδείγματα εφαρμογής αυτού του φαινομένου, όπως η απόκρυψη πωλήσεων από τις επιχειρήσεις για λόγους μείωσης του φορολογητέου εισοδήματος τους, η μη δήλωση απόκτησης ή κατοχής ακινήτων λόγω φορολόγησής τους, η λαθραία εισαγωγή εμπορευμάτων και άλλες μορφές. Γενικώς λοιπόν ως φοροδιαφυγή (tax evasion) εννοούμε κάθε παράλειψη ή παράνομη πράξη των φορολογουμένων που έχει ως σκοπό την μείωση ή την αποφυγή καταβολής του αναλογούντος φόρου. Ένας άλλος ορισμός που έχει δοθεί περιλαμβάνει τα εξής χαρακτηριστικά: Είναι το μέρος του φόρου εισοδήματος το οποίο δε δηλώνεται οικειοθελώς από τους φορολογούμενους στις φορολογικές αρχές όπως θα έπρεπε βάσει των υφισταμένων νόμων. Επιπρόσθετα, ορίζεται και ως το μέρος των έμμεσων και λοιπών άμεσων φόρων το οποίο βάσει νομοθεσίας θα έπρεπε να εισπράττεται και να αποδίδεται εθελοντικά στο κράτος, χωρίς όμως να πραγματοποιείται ποτέ από τους φορολογουμένους. (Κανελλόπουλος 1955,όπως αναφέρεται στον Τάτσο,2001:16,17) .

Άλλη μία έννοια που σχετίζεται με τη φοροδιαφυγή καθώς έχουν τις ίδιες συνέπειες και ο ορισμός της είναι αρκετά δύσκολος είναι η έννοια της φοροαποφυγής(Tax avoidance) ή φορολογικής απάτης όπως απαντάται στη διεθνή βιβλιογραφία. Ορίζεται ως η πλήρης ή μερική αποφυγή του φόρου και έχει ως χαρακτηριστικό της, την καταστρατήγηση μόνο του πνεύματος του νόμου και όχι και του γράμματος του νόμου, όπως η φοροδιαφυγή.(Καράγιωργας, 1981 όπως αναφέρεται στον Τάτσο,2001:24-26). Για να μπορούν λοιπόν, πολλοί οικονομολόγοι να ορίσουν την φοροαποφυγή θεώρησαν πως πρέπει μια ενέργεια τέτοιας μορφής να έχει τα εξής χαρακτηριστικά: ένα στοιχείο ανειλικρίνειας, εικονικότητας ή πλαστότητας με σκοπό την αποφυγή καταβολής φόρου, να αποσκοπεί στη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης λόγω ύπαρξης κενών, ασαφειών στη νομοθεσία παρά τη θέληση του νομοθέτη, και να υπάρχει πλήρης μυστικότητα καθώς η ανάδειξη της συγκεκριμένης πράξης σημαίνει και άμεση λήψη μέτρων για την καταπολέμησή της από τις αρμόδιες αρχές.

Όπως και στις ανωτέρω περιπτώσεις, έτσι και στην έννοια της παραοικονομίας υπάρχουν διάφοροι ορισμοί που έχουν δώσει αρκετοί οικονομολόγοι. Ένας ορισμός είναι και ο ακόλουθος και αφορά τις οικονομικές δραστηριότητες που συμβάλλουν στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας και ενώ θα έπρεπε να συνυπολογίζονται στο εθνικό εισόδημα δεν προσμετρώνται, λόγω ανεπάρκειας των αρμόδιων υπηρεσιών (Schneider F, Enste D., 2000:78,79). Αναφέρουμε δε, και τους εξής χαρακτηρισμούς για την παραοικονομία: άτυπη οικονομία (informal economy), ανεπίσημη (unofficial), κρυφή (hidden), μαύρη (black), μη καταγεγραμμένη (unrecorded), σκιά (shadow), υπόγεια (under-ground), γκρίζα (grey), παράλληλη (parallel), δυαδική (dual), οικονομία του λυκόφωτος (moonlight), μη παρατηρήσιμη (unobserved) κ.α. Τέλος, επισημαίνουμε πως δεν ταυτίζεται η φοροδιαφυγή με την παραοικονομία απλώς η φοροδιαφυγή αποτελεί την κυριότερη αιτία δημιουργίας της παραοικονομίας και αποτελεί μέρος της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας (Βαβούρας Σ, Κούτρης Α, 1991:17,19). Παραθέτουμε το ακόλουθο σχήμα της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας.

Σχήμα 2: Οι διακρίσεις της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας. Συνολική Οικονομική Δραστηριότητα

Πηγή: Βαβούρας, Ι., Κούρτης, Α., (1991), Παραοικονομία Η έκταση του φαινομένου στην Ελλάδα και το Εξωτερικό, Αθήνα, Εκδόσεις: Παπαζήση

4.1.2.Αιτίες της φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή διαφέρει από χώρα σε χώρα και από φορολογούμενο σε φορολογούμενο. Πολλοί οικονομολόγοι κατέληξαν πως οι κύριες αιτίες της φοροδιαφυγής λόγω της πολυπλοκότητας της είναι οι κάτωθι (Τάτσος,2001:20,24) :

- 1) Το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των ανθρώπων, το οποίο όσο χαμηλότερο είναι τόσο μεγαλύτερη είναι και η τάση για φοροδιαφυγή. Δεν αντιλαμβάνονται το

λόγο ύπαρξης των φόρων για την κάλυψη δημοσίων αναγκών και υπερτερούν οι ατομικές ανάγκες έναντι των συλλογικών.

- 2) Η αντίληψη της κοινωνικής δικαιοσύνης περί κατανομής του φορολογικού βάρους. Πολλοί φορολογούμενοι είναι συνεπείς με τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, βλέποντας όμως να επιβιώνει καλύτερα και με περισσότερο κέρδος κάποιος που φοροδιαφεύγει δημιουργείται ανταγωνισμός και για λόγους άμυνας και επιβίωσης, σταματάει η φορολογική συνείδηση του νόμιμου φορολογούμενου και εξισώνεται με έναν φοροφυγά.
- 3) Το ύψος της φορολογικής επιβάρυνσης, καθώς όσο μεγαλύτερη είναι φορολογική επιβάρυνση τόσο μεγαλύτερη είναι και η τάση για φοροδιαφυγή. Εξηγείται η ανωτέρω κατάσταση, διότι όσο μεγαλώνει η φορολογική επιβάρυνση τόσο μικραίνει το διαθέσιμο εισόδημα για την κάλυψη και ικανοποίηση των αναγκών των φορολογουμένων. Γίνεται δε, περισσότερη αντιληπτή στα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια, όπου το όφελος είναι μεγαλύτερο.
- 4) Η διαχείριση του δημόσιου χρήματος. Όσο καλύτερες και ποιοτικότερες είναι οι δαπάνες του κράτους για την κάλυψη κοινωνικών αναγκών, τόσο μικραίνει η τάση για φοροδιαφυγή καθώς οι φορολογούμενοι πολίτες μένουν ευχαριστημένοι από την αξιοποίηση του δημόσιου χρήματος, δηλαδή του χρήματος που συνεισέφεραν οι ίδιοι.
- 5) Η λειτουργία και η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος. Όσο πιο περίπλοκο και ασταθές είναι ένα φορολογικό σύστημα τόσο μεγαλύτερη είναι η τάση για φοροδιαφυγή. Το πώς επιβάλλεται ο φόρος είναι και αυτός ένας σημαντικός παράγοντας που υποδηλώνει την τάση για φοροδιαφυγή, καθώς διαφορετικά θα είναι να επιβάλλεται ένας φόρος στο στάδιο της βιομηχανοποίησης και διαφορετικά στο λιανεμπόριο, που υπάρχουν περισσότερες επιχειρήσεις με μικρότερα εισοδήματα, χειρότερες λογιστικές καταστάσεις που δυσχεραίνουν τον έλεγχο. Επίσης, η κατηγοριοποίηση της φορολόγησης από την πηγή της προέλευσης του εισοδήματος δημιουργεί ελαστικότητα ως προς την παρεμπόδιση της φοροδιαφυγής, δηλαδή αλλιώς φορολογούνται οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι και αλλιώς οι ελεύθεροι επαγγελματίες.
- 6) Η οργανωτική δομή και η σωστή αξιοποίηση των φορολογιστικών υπηρεσιών και ελεγκτικών υπηρεσιών για τη σωστή λειτουργία του φορολογικού συστήματος περιορίζουν σε μεγάλο βαθμό τα φαινόμενα φοροδιαφυγής.
- 7) Η οργάνωση της οικονομίας είναι βασική προϋπόθεση για τη μείωση της τάσης για φοροδιαφυγή, καθώς υπάρχει δυνατότητα καταγραφής των στοιχείων συναλλαγών και αξιοποίησής των από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα.

4.1.3.Συνέπειες της φοροδιαφυγής

Οι συνέπειες της φοροδιαφυγής τόσο για την οικονομική πολιτική όσο και για τη λειτουργία της οικονομίας είναι αρνητικές (Τάτσος,2001:17,19). Αναλυτικότερα:

- 1) Υπάρχει άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών, καθώς οδηγεί σε διαφορετική φορολογική επιβάρυνση των φορολογουμένων χωρίς να έχουν την ίδια φοροδοτική ικανότητα. Το κράτος λόγω ύπαρξης της φοροδιαφυγής για να κρατήσει τα έσοδά του στο επιθυμητό επίπεδο, δε μειώνει τους φορολογικούς συντελεστές και επιβαρύνει φορολογικά τους συνεπείς φορολογουμένους.
- 2) Μειώνονται τα φορολογικά έσοδα του κράτους και δεν έχει τη δυνατότητα να χρηματοδοτήσει τις δαπάνες του. Κατά συνέπεια, στρέφεται σε μέτρα καθαρού εισπράξιμου χαρακτήρα όπως αύξηση έμμεσης φορολογίας, έκτακτες εισφορές, δανεισμός με αρνητικές επιπτώσεις τόσο σε κοινωνικό επίπεδο όσο και σε οικονομικό. Δε ξεχνάμε άλλωστε, τη αρνητική επίπτωση της διόγκωσης του χρέους που οδηγούν σε τεράστια δημοσιονομικά προβλήματα.
- 3) Μειώνεται η αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος και της οικονομικής πολιτικής. Παραδείγματος χάριν, εάν το κράτος προωθήσει κάποια φορολογικά μέτρα όπως φορολογικά κίνητρα, αυτοί που φοροδιαφεύγουν έχουν μεγαλύτερη ευελιξία να προσαρμοστούν στη συγκεκριμένη πολιτική με μικρότερο όφελος όμως, που σημαίνει αναποτελεσματικότητα του συγκεκριμένου μέτρου. Επίσης, η ύπαρξη της φοροδιαφυγής πλήττει κυρίως τις χαμηλές και μεσαίες εισοδηματικές τάξεις αφού έχει θετική σχέση με τη διατήρηση της φορολογικής επιβάρυνσης.
- 4) Δημιουργεί προβλήματα στον ανταγωνισμό των επιχειρήσεων, καθώς οι επιχειρήσεις που φοροδιαφεύγουν έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα επιβίωσης, αποκόμισης μεγαλύτερου περιθωρίου κέρδους, ρευστότητας έναντι αυτών που δε φοροδιαφεύγουν.
- 5) Τέλος, δημιουργεί αρνητικές επιπτώσεις στη φορολογική συνείδηση των φορολογουμένων και εξαπλώνεται με μεγάλη ταχύτητα, με αποτέλεσμα και οι συνεπείς φορολογούμενοι να γίνονται φοροφυγάδες.

4.1.4.Παραοικονομία στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Σύμφωνα με τον Schneider F.(2013) εφαρμόζοντας την MIMMIC προσέγγιση εξέτασε τα αποτελέσματα της σκιάδους οικονομίας σε είκοσι επτά ευρωπαϊκές χώρες από το 2003 έως το 2013. Σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί παρατηρούμε πως το μέγεθος της σκιάδους οικονομίας στις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά το 2003 ήταν 22,3% σε ποσοστό του ΑΕΠ και το έτος 2008 στο 19,3%, αυξήθηκε το 2009 στο 19,8% και μειώθηκε στη συνέχεια στο 18,4% το 2013. Μελετώντας τα δύο τελευταία έτη 2012 και 2013 σε σύγκριση με τα έτη

2008, 2009 στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάρχει μια μείωση της σκιώδους οικονομίας και αυτό συμπεραίνεται από την ανάκτηση της ύφεσης και την ανάκτηση της οικονομίας από την παγκόσμια οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση. Έτσι, συνειδητοποιούμε πως εάν η οικονομία ανακάμπτει και ανθεί, οι άνθρωποι έχουν λιγότερα κίνητρα να αναπτύξουν δραστηριότητες στην παραοικονομία και να κερδίσουν από αυτήν. Επίσης, σύμφωνα με τον Shneider και τον παρακάτω πίνακα, οι μόνες εξαιρέσεις είναι η Ελλάδα και η Ισπανία καθώς οι οικονομίες τους έχουν υποστεί τόσο μεγάλη ύφεση που ακόμη και η ζήτηση για την παραοικονομία έχει μειωθεί. Αυτό συμβαίνει διότι οι πολίτες έχουν υποστεί μεγάλο εύρος απώλειας του εισοδήματός τους είτε οι Έλληνες είτε οι Ισπανοί. Παραδείγματος χάριν, η Ελλάδα έχει παραοικονομία το 2012 της τάξης του 24% ως ποσοστό του ΑΕΠ και το 2013 μειώθηκε στο 23,6%, δηλαδή 0,4 ποσοστιαίες μονάδες. Συνοψίζοντας, αναφέρουμε σύμφωνα με τον Shneider τρεις διαφορετικές εξελίξεις σχετικά με τη σκιώδη οικονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση: 1) Υπάρχει μείωση της σκιώδους οικονομίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2) Γενικότερα οι ανατολικές Ευρωπαϊκές χώρες αλλά και τα νέα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως η Βουλγαρία, η Κύπρος, η Τσεχική Δημοκρατία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Πολωνία έχουν μεγαλύτερο ποσοστό ως προς το ΑΕΠ, σκιώδους οικονομίας από ότι τα παλαιότερα κράτη μέλη όπως η Αυστρία, η Γερμανία, το Βέλγιο, η Ιταλία. Δηλαδή, υπάρχει μια αύξηση και μετακίνηση της παραοικονομίας από τα δυτικά προς τα ανατολικά. 3) Επιπρόσθετα, παρατηρείται μια αύξηση και μετακίνηση της σκιώδους οικονομίας από το βορρά προς το νότο. Οι χώρες της Νότιας Ευρώπης όπως η Ελλάδα, η Ιταλία έχουν υψηλότερη παραοικονομία από ότι η Γερμανία και το Βέλγιο.

Σχήμα 3: Μέγεθος της Παραοικονομία σε 27 ευρωπαϊκές χώρες από το 2003 - 2013 (Σε % του ΑΕΠ)

Χώρα / Έτος											
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Αυστρία	10.8	11	10.3	9.7	9.4	8.1	8.47	8.2	7.9	7.6	7.5
Βέλγιο	21.4	20.7	20.1	19.2	18.3	17.5	17.8	17.4	17.1	16.8	16.4
Βουλγαρία	35.9	35.3	34.4	34	32.7	32.1	32.5	32.6	32.3	31.9	31.2
Κύπρος	28.7	28.3	28.1	27.9	26.5	26	26.5	26.2	26	25.6	25.2
Δημοκρατία της Τσεχίας	19.5	19.1	18.5	18.1	17	16.6	16.9	16.7	16.4	16.0	15.5
Δανία	17.4	17.1	16.5	15.4	14.8	13.9	14.3	14	13.8	13.4	13.0
Εσθονία	30.7	30.8	30.2	29.6	29.5	29	29.6	29.3	28.6	28.2	27.6
φινλανδία	17.6	17.2	16.6	15.3	14.5	13.8	14.2	14	13.7	13.3	13.0
Γαλλία	14.7	14.3	13.8	12.4	11.8	11.1	11.6	11.3	11	10.8	9.9
Γερμανία	17.1	16.1	15.4	15	14.7	14.2	14.6	13.9	13.7	13.3	13.0
Ελλάδα	28.2	28.1	27.6	26.2	25.1	24.3	25	25.4	24.3	24.0	23.6
Ουγγαρία	25	24.7	24.5	24.4	23.7	23	23.5	23.3	22.8	22.5	22.1
Ιρλανδία	15.4	15.2	14.8	13.4	12.7	12.2	13.1	13	12.8	12.7	12.2
Ιταλία	26.1	25.2	24.4	23.2	22.3	21.4	22	21.8	21.2	21.6	21.1
Λετονία	30.4	30	29.5	29	27.5	26.5	27.1	27.3	26.5	26.1	25.5
Λιθουανία	32	31.7	31.1	30.6	29.7	29.1	29.6	29.7	29.0	28.5	28.0
Λουξεμβούργο	9.8	9.8	9.9	10	9.4	8.5	8.8	8.4	8.2	8.2	8.0
Μάλτα	26.7	26.7	26.9	27.2	26.4	25.8	25.9	26	25.8	25.3	24.3
Ολλανδία	12.7	12.5	12	10.9	10.1	9.6	10.2	10	9.8	9.5	9.1
Πολωνία	27.7	27.4	27.1	26.8	26	25.3	25.9	25.4	25	24.4	23.8
Πορτογαλία	22.2	21.7	21.2	20.1	19.2	18.7	19.5	19.2	19.4	19.4	19.0
Ρουμανία	33.6	32.5	32.2	31.4	30.2	29.4	29.4	29.8	29.6	29.1	28.4
Σλοβενία	26.7	26.5	26	25.8	24.7	24	24.6	24.3	24.1	23.6	23.1
Ισπανία	22.2	21.9	21.3	20.2	19.3	18.4	19.5	19.4	19.2	19.2	18.6
Σλοβακία	18.4	18.2	17.6	17.3	16.8	16	16.8	16.4	16	15.5	15.0
Σουηδία	18.6	18.1	17.5	16.2	15.6	14.9	15.4	15	14.7	14.3	13.9
Ηνωμένο Βασίλειο	12.2	12.3	12	11.1	10.6	10.1	10.9	10.7	10.5	10.1	9.7
27 ΕΕ-Χώρες / Μέσος όρος μη σταθμισμένος	22.3	21.9	21.5	20.8	19.9	19.2	19.8	19.6	19.2	18.9	18.4

Πηγή: Friedrich Schneider(2013),Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2013:A Further Decline, Διαθέσιμο στοhttp://www.econ.jku.at/members/schneider/files/publications/2013/shadeceurope31_jan2013.pdf, ημερομηνία πρόσβασης 04/08/2014

4.1.5.Ευρωπαϊκά μέτρα καταπολέμησης της φοροδιαφυγής

Καθώς η φοροδιαφυγή και η φορολογική απάτη είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο και η αντιμετώπισή του είναι άμεσης ανάγκης για την ύπαρξη ενός φορολογικού δικαίου, σε κοινή προσπάθεια όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή ανέφερε κάποια ευρωπαϊκά μέτρα πάταξης των ανωτέρω φαινομένων προς εξασφάλιση των προσπαθειών δημοσιονομικής εξυγίανσης και αμεροληψίας των φορολογικών συστημάτων. Η επιτροπή πρότεινε δράσεις που ήταν εναρμονισμένες και συμβατές και με το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2007- 2013 και το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020. Οι δράσεις αυτές έχουν σκοπό την μείωση του κόστους και του περίπλοκου χαρακτήρα των φορολογικών συστημάτων τόσο για τους φορολογούμενους όσο και για τις φορολογικές διοικήσεις. Από την μία οι φορολογούμενοι θα έχουν καλύτερη φορολογική συμμόρφωση, και από την άλλη οι φορολογικές διοικήσεις θα αναπτύσσουν και θα χρησιμοποιούν αυτοματοποιημένα εργαλεία και τεχνικές διαχείρισης κινδύνου, οι οποίες θα απελευθερώσουν ανθρώπινους και δημοσιονομικούς πόρους, ώστε αυτοί να επικεντρώνονται στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων. Η επιτροπή προώθησε μια ενιαία προσέγγιση μεταξύ των άμεσων και έμμεσων φόρων και μεταξύ της φορολογίας και των τελωνείων μέσω κατάλληλης χρήσης των προγραμμάτων FISCALIS 2020 και CUSTOMS για την ενίσχυση της επικοινωνίας και την προώθηση της συστηματικότερης ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και εργαλείων μεταξύ των φορολογικών αρχών. Αυτό μπορεί να βοηθήσει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ελέγχων και στη μείωση της επιβάρυνσης των φορολογουμένων.

Πιο συγκεκριμένα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε ένα νέο πλαίσιο διοικητικής συνεργασίας μέσω της ενισχυμένης ανταλλαγής πληροφοριών, παραδείγματος χάριν σχετικά με τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό και τους φορολογικούς παραδείσους αλλά και την κάλυψη των κενών όσον αφορά τη φορολόγηση των καταθέσεων, η οποία θα βοηθήσει τα κράτη μέλη να βελτιώσουν τη φορολόγηση των εσόδων από διασυνοριακές καταθέσεις. Το ανωτέρω σχέδιο συμφωνίας για την καταπολέμηση της απάτης και τη συνεργασία σε φορολογικά θέματα, θα δώσει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να διαπραγματευθεί συμφωνίες που θα διασφαλίσουν ότι όλα τα κράτη μέλη θα είναι διαθέσιμα με τα ίδια μέσα για την καταπολέμηση της απάτης και με τα ίδια υψηλά πρότυπα διαφάνειας για την ανταλλαγή πληροφοριών σε πέντε νέους τομείς από το 2015 δηλαδή το εισόδημα από απασχόληση, τις αμοιβές διοικητικών στελεχών, τα προϊόντα ασφάλειας ζωής, τις συντάξεις και την κυριότητα και το εισόδημα ακίνητης περιουσίας. Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας μπορεί να επεκταθεί στα μερίσματα, στο κεφαλαιακό κέρδος και στις αμοιβές για δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας (royalties) μετά το 2017 με απόφαση του Συμβουλίου. Αναφέρουμε, πως από το 2011 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ζητήσει από το Συμβούλιο να διαπραγματευτεί με τις εξής

χώρες Ελβετία, Λιχτενστάιν, Ανδόρα, Μονακό και Άγιο Μαρίνο τη φορολόγηση των αποταμιεύσεων για λόγους ύπαρξης ισότιμων όρων ανταγωνισμού μεταξύ της ΕΕ και των γειτόνων της, αλλά το Συμβούλιο μέχρι τη συγγραφή της παρούσης εργασίας, δεν έχει συμφωνήσει ακόμη να χορηγήσει την εντολή.

Επιπρόσθετα, η Επιτροπή πρότεινε ένα μηχανισμό Ταχείας Αντίδρασης για την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ με σκοπό να αντιμετωπιστούν περιπτώσεις αιφνίδιας και μαζικής απάτης με μεγάλο οικονομικό αντίκτυπο. Ακόμη, αποφάσισε να δημιουργήσει ένα φόρουμ της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον ΦΠΑ. Αυτό το φόρουμ θα αποτελεί μια πλατφόρμα διαλόγου, όπου εκπρόσωποι μεγάλων, μεσαίων και μικρών επιχειρήσεων και φορολογικών αρχών μπορούν να προβαίνουν σε ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τις πρακτικές διασυννοριακές πτυχές της διαχείρισης του ΦΠΑ, να προσδιορίζουν και να συζητούν βέλτιστες πρακτικές για τη βελτίωση της διαχείρισης του συστήματος ΦΠΑ, με σκοπό τη μείωση του κόστους συμμόρφωσης και την ταυτόχρονη διασφάλιση των εσόδων από τον ΦΠΑ. Η μεγαλύτερη περίπτωση απάτης είναι αυτή του «τύπου carousel» δηλαδή ενδοκοινοτική απάτη του «αφανούς εμπόρου».

Αναφέρουμε επίσης, πως η Επιτροπή στα ευρωπαϊκά μέτρα που πρότεινε για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φορολογικής απάτης ήταν η σύσταση μέτρων που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση τρίτων χωρών να εφαρμόζουν ελάχιστα πρότυπα χρηστής διακυβέρνησης στον φορολογικό τομέα, όπως η σύμβαση αποφυγής διπλής φορολογίας, ώστε να προστατεύεται σε κάθε κράτος μέλος τα φορολογικά τους έσοδα και να μη διαστρεβλώνονται οι όροι της εσωτερικής τους αγοράς. Άλλη μία νομοθεσία που πρότεινε η Επιτροπή τον Φεβρουάριο του 2013 αφορά την επικαιροποίηση του πλαισίου που διέπει την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τις μεταφορές κεφαλαίων με σαφέστερους μηχανισμούς για τον προσδιορισμό των πραγματικών δικαιούχων, συμπεριλαμβανομένων αυτών που καλύπτονται από διάφορες οντότητες. Η υποβολή εκθέσεων σχετικά με τους φόρους, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης και τα μπόνους που καταβάλλουν οι πολυεθνικές εταιρείες στις κυβερνήσεις των χωρών υποδοχής, αποτελεί ένα νέο σύστημα που προτάθηκε από την Επιτροπή για τη φορολογική διαφάνεια καθώς και για την καταπολέμηση της διαφθοράς και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Το σύστημα αυτό θα απευθύνεται σε μεγάλες ιδιωτικές εισηγμένες εταιρείες ή επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες δραστηριοποιούνται στους τομείς του πετρελαίου, του φυσικού αερίου, των εξορύξεων ή της υλοτομίας.

Στη λεγόμενη <<ανακοίνωση του Ιουνίου>> το 2012, που ήταν η Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με τους συγκεκριμένους τρόπους για την ενίσχυση της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και

της φοροδιαφυγής, επίσης και σε σχέση με τρίτες χώρες, άλλο ένα μέτρο που προτάθηκε ήταν η δημιουργία οργάνου για τη χρηστή διακυβέρνηση στον φορολογικό τομέα αλλά και μία εφαρμογή που παρέχει υποδείγματα επίσημων εγγράφων ταυτότητας που περιέχουν εθνικούς αριθμούς φορολογικού μητρώου. Με τον τρόπο αυτόν οποιοδήποτε τρίτο μέρος, και ειδικότερα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, θα μπορούν γρήγορα, εύκολα και ορθά να εντοπίζουν και να καταγράφουν ΑΦΜ στο πλαίσιο διασυνοριακών συναλλαγών. Τέλος η θέσπιση τυποποιημένων εντύπων για ανταλλαγή πληροφοριών κατόπιν αιτήματος, την αυθόρμητη ανταλλαγή πληροφοριών, την κοινοποίηση και την ανατροφοδότηση είναι μία δράση που συμβάλλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της ανταλλαγής πληροφοριών.

Η ανακοίνωση που προαναφέραμε περιελάμβανε και άλλες δράσεις, ως κάτωθι:

1) Αναθεώρηση της οδηγίας για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες, οι οποίες αφορούν θέματα όπως τα υβριδικά δάνεια και οι υβριδικές οντότητες, για να εξασφαλιστεί ότι η εφαρμογή της οδηγίας δεν εμποδίζει ακουσίως την ανάληψη αποτελεσματικής δράσης για την καταπολέμηση της διπλής μη φορολόγησης στον τομέα των υβριδικών δανείων. 2) Επανεξέταση των διατάξεων για την καταπολέμηση των καταχρήσεων στη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αφορούν τόκους, δικαιώματα, συγχωνεύσεις, μητρικές και θυγατρικές εταιρείες, προκειμένου να αποφευχθεί ο επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός. 3) Προώθηση του προτύπου αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών σε διεθνείς οργανισμούς καθώς και των εργαλείων τεχνολογίας πληροφοριών της ΕΕ για την απόλυτη διαφάνεια σε φορολογικά θέματα. 4) Κώδικας του ευρωπαϊού φορολογούμενου πολίτη ο οποίος περιλαμβάνει τις καλύτερες πρακτικές για τη βελτίωση της συνεργασίας και της εμπιστοσύνης μεταξύ των φορολογικών διοικήσεων και των φορολογουμένων, για λόγους διαφάνειας. 5) Ενισχυμένη συνεργασία με άλλα όργανα επιβολής του νόμου. Για να διασφαλισθεί η αποτελεσματική καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και των φορολογικών αδικημάτων κρίνεται απαραίτητο να υπάρξει συνεργασία μεταξύ οργανισμών, όπως η Ευρωπόλ, η οποία μπορεί να ενισχύσει την ανταλλαγή πληροφοριών συμβάλλοντας στον εντοπισμό και στην εξάρθρωση εγκληματικών δικτύων ή ομάδων. 6) Προώθηση της διενέργειας ταυτόχρονων ελέγχων και της παρουσίας ξένων αξιωματούχων για τη διενέργεια ελέγχων. 7) Σύναψη διμερών συμφωνιών με τρίτες χώρες για τη θέσπιση ενός αποτελεσματικού και δεσμευτικού πλαισίου διοικητικής συνεργασίας στον τομέα του ΦΠΑ, για την αποφυγή πλασματικών συναλλαγών όπως γίνεται άλλωστε εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος η Επιτροπή πρότεινε και δράσεις όπως θα αναλύσουμε παρακάτω: 1) Χρήση ενός αριθμού φορολογικού μητρώου της ΕΕ, καθώς αποτελεί την καταλληλότερη λύση για την

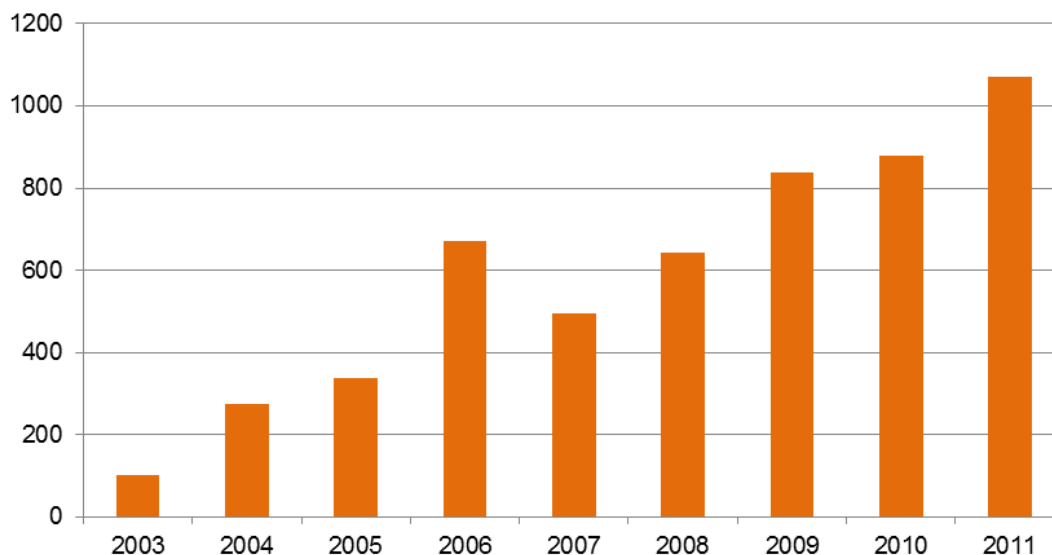
ταυτοποίηση όλων των φορολογουμένων τους φυσικών και μη φυσικών προσώπων, οι οποίοι ασκούν διασυνοριακές δραστηριότητες και θα αποφεύγονται περιπτώσεις φοροδιαφυγής. 2) Εξορθολογισμός των τεχνολογιών πληροφορικής για την άμεση ανταπόκριση στην ανταλλαγή πληροφοριών και καταστρατήγησης οποιασδήποτε μορφής φοροδιαφυγής. 3) Πρόσβαση των φορολογικών διοικήσεων σε πληροφορίες σχετικά με τη ροή του χρήματος μέσω πιστωτικών καρτών και τραπεζικών λογαριασμών, εξωχώριων ή εντός ΕΕ, διευκολύνοντας τον εντοπισμό σημαντικών συναλλαγών που ίσως είναι και παράνομες. 4) Ενίσχυση των τεχνικών διαχείρισης κινδύνου, η οποία είχε δημιουργηθεί από το 2007 στο πλαίσιο του προγράμματος FISCALIS για τη διαχείριση κινδύνου που σχετίζεται με τη συμμόρφωση για την καταπολέμηση της απάτης. Επιπρόσθετα, η Επιτροπή στοχεύει στην επέκταση του EUROFISC για τη διαχείριση κινδύνου στον ΦΠΑ αλλά και στην άμεση φορολογία. 5) Εξάλειψη φορολογικών εμποδίων μέσω της δημιουργίας κέντρων παροχής πολλαπλών υπηρεσιών σε όλα τα κράτη μέλη. 6) Ενίσχυση εκπαιδευτικών μέτρων, δημιουργίας εξατομικευμένων ιστοσελίδων και δυνατότητας των κρατών μελών να καθιστούν ευρέως γνωστούς τους μηχανισμούς διοικητικής συνεργασίας τους, με σκοπό την ενίσχυση της ενημέρωσης των φορολογουμένων αλλά και πρόσβαση σε αξιόπιστες φορολογικές πληροφορίες σε διασυνοριακές συναλλαγές. Η διαδικτυακή πύλη αυτή θα μπορούσε να ξεκινήσει με πρώτη εφαρμογή τον ΦΠΑ και μετά την άμεση φορολογία. 7) Διαμόρφωση ενιαίας πολιτικής ποινικού δικαίου στην ΕΕ. 8) Χρήση ενός τυποποιημένου φακέλου ελέγχου της ΕΕ για τη φορολογία με σκοπό τη συμμόρφωση των φορολογουμένων όσο αλλά και τη διευκόλυνση των φορολογικών ελέγχων.

Βεβαίως θα πρέπει να αναφέρουμε πως πολλές προτάσεις από τις ανωτέρω εκκρεμούν ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου εδώ και αρκετά χρόνια. Επίσης, πολλές από τις νομικές πράξεις και τους πρακτικούς μηχανισμούς δεν έχουν εφαρμοσθεί από τα κράτη μέλη, τα οποία είναι τα καθήν αρμόδια για τη λειτουργία της φορολογικής τους νομοθεσίας, διότι πρέπει πρώτα από όλα να υπάρχει πολιτική βούληση και διοικητική ικανότητα, ώστε να εφαρμόζουν οτιδήποτε έχει συμφωνηθεί με διεξοδικό και συντονισμένο τρόπο.

Καθώς η φοροδιαφυγή και η φορολογική απάτη είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο και η αντιμετώπισή του είναι άμεσης ανάγκης για την ύπαρξη ενός φορολογικού δικαίου, σε κοινή προσπάθεια όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή ανέφερε κάποια ευρωπαϊκά μέτρα πάταξης των ανωτέρω φαινομένων προς μελλοντική εφαρμογή των. Αναφέρουμε ενδεικτικά ως κάτωθι: Ταυτόχρονοι έλεγχοι σε διάφορα είδη φόρων ανά ευρωπαϊκό κράτος αλλά και άμεση πρόσβαση σε εθνικές βάσεις δεδομένων όπως είχε προταθεί για τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας, αλλά τώρα και για την άμεση φορολογία.

Παραθέτουμε παρακάτω έναν πίνακα που αφορά την εξέλιξη της διασυνοριακή εισπραξη φορολογικών εσόδων, η οποία αυξήθηκε περισσότερο από δέκα φορές από το 2003 έως το 2011.

Πίνακας 6: Εξέλιξη διασυνοριακής εισπραξης φορολογικών εσόδων

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/tax_el.pdf,

Ημερομηνία πρόσβασης : 27/08/2014

4.1.6. Φορολογικός έλεγχος και αποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού-φοροελεγκτικού μηχανισμού

Ο έλεγχος αποτελεί μια αναγκαστική διαδικασία οποιασδήποτε οικονομικής μονάδος. Η ανθρώπινη φύση έχει ατέλειες και αδυναμίες, έμφυτες και δεν εξαφανίζονται ακόμα και με την πρόοδο της επιστήμης και του πολιτισμού. (Γρηγοράκος 1989, όπως αναφέρεται στον Καζαντζή, 2006:45). Είναι ζωτικής σημασίας λοιπόν η ύπαρξη του ελέγχου, ειδικά στο σημερινό σύνθετο και ευμετάβλητο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον, της παγκοσμιοποίησης και της κρίσης. Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας θα δώσουμε βάση στο φορολογικό έλεγχο, ο οποίος γίνεται από του φορολογικούς ελεγκτές. Οι φορολογικοί ελεγκτές είναι τα αρμόδια όργανα για τη φορολογική διοικητική διαδικασία με την οποία ο φορολογούμενος ελέγχεται για τη σωστή εκπλήρωση των φορολογικών του υποχρεώσεων. Η έννοια του φορολογικού ελέγχου περιλαμβάνει το σύνολο των ελεγκτικών διαδικασιών στα τηρούμενα λογιστικά βιβλία και στοιχεία των οικονομικών μονάδων, με σκοπό την επαλήθευση και εξακρίβωση των υποβεβλημένων δηλώσεων των υπόχρεων. Λόγω του πολυσύνθετου φορολογικού συστήματος, ο φορολογικός έλεγχος είναι μια επίπονη διαδικασία, με μεγάλη σημασία καθώς ο ακριβής προσδιορισμός του καθαρού φορολογητέου εισοδήματος των φορολογουμένων συνεπάγεται τη δικαιότερη κατανομή των φορολογικών

βαρών και της φορολογικής δικαιοσύνης για την ύπαρξη ενός ευνοούμενου κράτους.(Καζαντζής,2006:98,99). Επίσης, δεν πρέπει να ξεχνάμε πως βάσει του Συντάγματος της Ελλάδος(άρθρο 4, παρ.5) <<Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους>>. Έτσι, ο δίκαιος και αμερόληπτος έλεγχος έχει καταλυτικό ρόλο στην καλλιέργεια των φορολογουμένων πως δεν υπάρχει αδικία από τη μεριά του Κράτους και πως όλοι οι φορολογούμενοι εισφέρουν στα δημόσια βάρη ανάλογα με τη φοροδοτική τους ικανότητα.

Σύμφωνα με τους Κορομηλά Γ. και Γιανοπούλου Χ. ¹²ο φορολογικός έλεγχος στην Ελληνική επικράτεια διακρίνεται σε τρεις κύριες κατηγορίες.

1.Στον προληπτικό έλεγχο, με τον οποίο ελέγχονται πράξεις ή παραλείψεις της επιχείρησης της τρέχουσας χρήσης και δημιουργείται η αίσθηση στους φορολογούμενους ότι υπάρχει διαρκής και αποτελεσματικός έλεγχος λόγω αιφνιδιασμού. Το χαρακτηριστικό του προληπτικού ελέγχου είναι η σύντομη διάρκεια και ο ουσιαστικός του χαρακτήρας.

2.Στον προσωρινό έλεγχο, με τον οποίο αποδίδεται μερικώς στο Δημόσιο Ταμείο μέρος του εισοδήματος των φορολογουμένων. Δίνεται εντολή ελέγχου από τον προϊστάμενο της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας να ελεγχθούν ένα ή περισσότερα θέματα και αντικείμενα του πλήρους και οριστικού φορολογικού ελέγχου. Ο προσωρινός έλεγχος είναι συνδυασμός τόσο του προληπτικού όσο και του τακτικού ελέγχου που θα σχολιάσουμε παρακάτω και του δίνεται η δυνατότητα έκδοσης προσωρινών φύλλων ελέγχου, χωρίς να απαιτείται η διενέργεια τακτικού ελέγχου. (Σταματόπουλος Δ.,Καραβοκύρης Α.,2010:785). Για παράδειγμα ο καθ'ήν προϊστάμενος μιας Δ.Ο.Υ δύναται να εκδώσει για επιχειρήσεις που δεν έχουν υποβάλλει δηλώσεις ή υποβάλλουν αρνητικές δηλώσεις, αλλά και για επιχειρήσεις για τις οποίες υπάρχουν πληροφορίες για φοροδιαφυγή, φύλο ελέγχου.

3.Τέλος,στον τακτικό έλεγχο βάσει του άρθρου 66 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος(Σταματόπουλος Δ.,Καραβοκύρης Α.,2010:761-767),ο οποίος έχει ως αντικείμενο τον πλήρη και οριστικό έλεγχο των υποχρεώσεων μιας επιχείρησης και τον καταλογισμό των οποιωνδήποτε παραβάσεων.

Σημειώνουμε δε, πως λόγω των πολυπληθών αλλαγών του φορολογικού νομοσχεδίου που ανακαθορίζει και τη δομή της φορολογικής διοίκησης, ανακοινώνονται με αποφάσεις του υπουργού οικονομικών οι αρμοδιότητες των ελεγκτικών κέντρων που αναλαμβάνουν τη διεκπεραίωση των ελέγχων. Αναφέρουμε ενδεικτικά τα εξής ελεγκτικά κέντρα Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία(Δ.Ο.Υ.), Περιφερειακά Ελεγκτικά Κέντρα (Π.Ε.Κ), Διαπεριφερειακά Ελεγκτικά Κέντρα (Δ.Ε.Κ.) και η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (ΥΠ.Ε.Ε.), η οποία είναι υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Η συγκεκριμένη

υπηρεσία αντικατέστησε τη λειτουργία του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε) του άρθρου 4 του Ν.2343/ 1995 (ΦΕΚ 211Α).¹³

Ειδικότερα στις χρήσεις που μελετάμε από το 2005 έως και το 2012 ισχύουν τρεις σημαντικές πολυγραφημένες διαταγές, για τον έλεγχο των φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών. Η ΠΟΛ.1037/1.3.2005 και η ΠΟΛ.1072/8.4.2011 και η 1178/23.8.2011. Η επιλογή των υποθέσεων με βάση τις ανωτέρω διαταγές γίνονται με κάποια κριτήρια και αναφέρουμε ενδεικτικά: Τις ουσιαστικές παραβάσεις του Κ.Β.Σ ή δελτία πληροφοριών για φοροδιαφυγή, την μη υποβολή δηλώσεων όπως ΦΠΑ, φορολογίας εισοδήματος, τα μεγάλα πιστωτικά υπόλοιπα ΦΠΑ τα οποία δε δικαιολογούνται από το αντικείμενο δραστηριότητας της κάθε επιχείρησης, τα κατασχεθέντα βιβλία και στοιχεία, την απώλεια βιβλίων και στοιχείων, αλλά και φορολογικών ταμειακών μηχανών και μηχανισμών. Επίσης, αναφέρουμε τις μεγάλες δαπάνες που κινούν υποψίες, την μη ορθή εφαρμογή του προβλεπόμενου συντελεστή καθαρού κέρδους, τη διαφορά μεταξύ συμπληρωματικών στοιχείων δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος και φπα, την ύπαρξη ζημίας, του χαμηλού συντελεστή μικτού κέρδους και τη χρήση αναπτυξιακών νόμων. Τέλος, η περίπτωση απαλλαγής φπα βάσει των διατάξεων της ΠΟΛ.1262/2.8.1993, οι μεγάλες ενδοκοινοτικές συναλλαγές, η ύπαρξη επαναλαμβανόμενων αιτήσεων από άλλα κράτη μέλη για αμοιβαία συνδρομή, οι υποθέσεις για τις οποίες επίκειται παραγραφή, η μη αποδοχή εκκαθαριστικού σημειώματος της παραγράφου 1 του άρθρου 9 του Ν.3888/2010, τη λεγόμενη διαδικασία περαιώσης αποτελούν και αυτά κριτήρια για την υπαγωγή των υποθέσεων προς έλεγχο. Εν κατακλείδι, αναφέρουμε πως με την ΠΟΛ.1178/23.8.2011 προβλέπονται 87 κριτήρια μοριοδότησης για την επιλογή των υποθέσεων προς έλεγχο μέσω της λειτουργίας ανάλυσης κινδύνου του συστήματος ELENXIS. Η επιλογή φορολογούμενων υψηλής μοριοδότησης θα αποστέλλονται στους Προϊσταμένους των Ελεγκτικών Υπηρεσιών από το ELENXIS ώστε να εκδοθεί η οικεία εντολή ελέγχου. (Λιόλιος, 2014:186-190).

Παρά το γεγονός, της ψήφισης πολυπληθών νόμων για τις διαδικασίες και τις προϋποθέσεις ελέγχων των οικονομικών μονάδων και την απόδοση του φορολογικού συστήματος της Ελλάδος, όλες οι έρευνες δείχνουν πως τα δημόσια έσοδα δεν αυξάνονται από τη φορολογία. Στα συμπεράσματα αυτά συγκλίνουν τα στοιχεία της Eurostat όπως θα δούμε στον πίνακα που ακολουθεί, πράγμα που σημαίνει πως ο φοροεισπρακτικός και φοροελεγκτικός μηχανισμός είναι αναποτελεσματικός. Η ανεπίσημη οικονομία της Ελλάδος είναι μεγαλύτερη συγκριτικά με αυτήν των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οδηγώντας την Ελλάδα σε υψηλότερο ποσοστό φοροδιαφυγής. Για παράδειγμα το 2006 το φορολογικό έλλειμμα στην Ελλάδα μέσα από τον ΦΠΑ ανερχόταν σε 30% ενώ σε 12% ήταν ο μέσος όρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁴. Επίσης, στο Παγκόσμιο Βαρόμετρο Διαφθοράς 2013 της Διεθνούς

Διαφάνειας αποκαλύπτεται ότι μόλις το 3% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι τα τελευταία δύο χρόνια έχει μειωθεί το επίπεδο της διαφθοράς στην Ελλάδα, παράγοντας που δεν αφήνει να λειτουργήσει ορθά ο ελεγκτικός μηχανισμός του κράτους.

Για να μπορέσει να ανταπεξέλθει ο φοροελεγκτικός μηχανισμός του κράτους θα πρέπει να αντιμετωπίσει κάποιες αδυναμίες του (Γάτσος, 2001:402,426). Αναφέρουμε τις εξής κατηγορίες:Υπάρχει μεγάλο διαχειριστικό κόστος, όπως η μισθοδοσία των υπαλλήλων λόγω μεγάλου αριθμού εργαζομένων στο Υπουργείο Οικονομικών, το κόστος των ελεγκτικών υπηρεσιών, όπως η πληθώρα των φορολογικών απαλλαγών και εκπτώσεων για τις οποίες κάθε υπάλληλος του υπουργείου οικονομικών οφείλει να γνωρίζει και την παραμικρή λεπτομέρεια εφαρμογής του νόμου. Κατά συνέπεια η μείωση του κόστους αυτού μπορεί να επιτευχθεί από την απλοποίηση και την ηλεκτρονικοποίηση του φορολογικού συστήματος και των φορολογικών διαδικασιών, καθώς το έργο της φορολογικής διοίκησης γίνεται πιο απλό και λειτουργικό και μειώνεται η διαφθορά. Ο υψηλός βαθμός μη συμμόρφωσης των φορολογουμένων, καθώς αφιερώνουν χρόνο και χρήμα για να ανταπεξέλθουν στη φορολογική νομοθεσία. Η συνεχής εκπαίδευση, η επαγγελματική κατάρτιση τόσο των νεοεισερχομένων υπαλλήλων του υπουργείου Οικονομικών ,όσο και των παλαιότερων είναι ζήτημα υψίστης σημασίας για να επιτευχθούν οι στόχοι του Υπουργείου για την πάταξη της φοροδιαφυγής. Για παράδειγμα παρατηρούμε πολλά νέα προγράμματα στις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες, όπως το ELENXIS, το οποίο εφαρμόζουν οι υπάλληλοι χωρίς να έχουν εκπαιδευθεί. Το θέμα των αμοιβών είναι ένα άλλο μειονέκτημα στην επίτευξη ενός καλύτερου ελεγκτικού μηχανισμού, καθώς όταν υπάρχει ένα σχετικά χαμηλό επίπεδο μισθών και περιορισμένες σχετικά προοπτικές εισοδηματικής εξέλιξης, ειδικά στην περίοδο κρίσης

¹²Κορομηλά Γ., Γιαννόπουλου Χ., (n.d), *Σημειώσεις Σεμιναρίου Φορολογικός έλεγχος επιχειρήσεων*, διαθέσιμο στο: http://www.epimetol.gr/aitniainages/Forologikoselenchos_1_F9987.pdf, Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 22/08/2014

¹³ Αναγνώστου Σ., (n.d.), *Δικαιώματα και υποχρεώσεις Φορολογουμένων και Ελεγκτών κατά τον προληπτικό – προσωρινό και τακτικό φορολογικό έλεγχο*, διαθέσιμο στο: http://www.poedoy.gr/fe/forologies/.../DIKAIWMATA_YPOXREWSEIS.doc, Ημερομηνία πρόσβασης: 22/08/2014 και http://www.pcci.gr/evepimages/oik_F1155.Epith.YPEE11.10.pdf, Ημερομηνία πρόσβασης: 22/08/2014

¹⁴Leventi C, Matsaganis M, Flevotomou M,(2013) ,Distributional Implications of Tax Evasion and the Crisis in Greece, <https://www.iser.essex.ac.uk/publications/working-papers/euromod/em17-13.pdf>, Ημερομηνία πρόσβασης :22/08/2014

που διανύουμε, τόσο περιορισμένες θα είναι και οι φιλοδοξίες απόδοσης και ανθεί η δημιουργία πρόσφορου εδάφους για ανάπτυξη φαινομένων ανεντιμότητας και διαφθοράς. Την αναποτελεσματικότητα του ελεγκτικού και φοροεισπρακτικού μηχανισμού ενισχύει η πολυπλοκότητα και μεταβλητότητα του φορολογικού νομοθετικού πλαισίου, καθώς η ισχύουσα νομοθεσία είναι ένα συνοθύλευμα νόμων, υπουργικών αποφάσεων και εγκυκλίων. Έτσι η κωδικοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας θα καλυτερέψει τη συνοχή του φορολογικού συστήματος της χώρας και θα καλλιεργήσει τη φορολογική νομοθεσία, τόσο στους απλούς φορολογούμενους, στους επαγγελματίες όπως λογιστές, νομικούς αλλά και λειτουργούς του κράτους. Επίσης, υπάρχει ελλιπής τρόπος επίλυσης των φορολογικών διαφορών, καθώς οι φορολογικές υποθέσεις που ακολουθούν τη διακστική οδό δεν επιλύονται άμεσα και οι φορολογούμενοι δεν έχουν εμπιστοσύνη στην αποτελεσματικότητα και στη διαφάνεια της δικαιοσύνης. Τέλος, ένα σημαντικό πρόβλημα ήταν ο συντονισμός του συστήματος και ο ρόλος της κεντρικής υπηρεσίας, το οποίο λύθηκε ως ένα βαθμό με την μεταφορά αρμοδιοτήτων στη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων, αποδεσμεύτηκε η κεντρική υπηρεσία από τις λεπτομέρειες του έργου των ΔΟ Υ και των Τελωνείων, που πολλές από αυτές τις υπηρεσίες καταργήθηκαν και μετέφεραν τις αρμοδιότητες τους σε επίπεδο Περιφέρειας, αλλά παρέμεινε όμως ένα σημαντικό πρόβλημα λόγω μείωσης προσωπικού. Εν κατακλείδι, αναφέρουμε πως πολλές φορές και στο παρελθόν αλλά και στο διάστημα που εξετάζουμε με τον Ν.3888/2010 έχει δοθεί φορολογική αμνηστία (tax amnesty), η οποία αποτελεί έναν τρόπο γρήγορης συγκέντρωσης χρήματος στα κρατικά ταμεία δίνοντας στον φορολογούμενο τη δυνατότητα να μην υποστεί φορολογικό έλεγχο και να θεωρηθούν οι χρήσεις του ελεγμένες περαιωμένες. Αυτό οδηγεί βέβαια στην μείωση της φορολογικής του συμμόρφωσης και του επιπέδου της φορολογικής του ηθικής. Δε ξεχνάμε να αναφέρουμε πως αν και έχει ψηφιστεί ο νόμος 3842/2010, μεσούσης της κρίσης, για την πάταξη της φοροδιαφυγής και την αποτελεσματικότητα των ελέγχων, μέχρι και σήμερα κατά τη συγγραφή αυτού του πονήματος, δεν έχει εφαρμοστεί ακόμη η ανταλλαγή των δεδομένων των συναλλαγών με ηλεκτρονικό τρόπο σε βάση δεδομένων της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων, ούτως ώστε να ελέγχονται οι οποιεσδήποτε συναλλαγές και με βάση το σύστημα του risk analysis, να επικεντρώνεται ο έλεγχος στην εξακρίβωση των συναλλαγών που φέρουν στοιχεία πλαστότητας και εικονικότητας.

Φυσικά, δε πρέπει να ξεχνάμε όπως βλέπουμε σε δημοσιεύσεις του Υπουργείου Οικονομικών πως στο 2013 έχουν γίνει και σημαντικά βήματα βελτίωσης στον τομέα του ελεγκτικού μηχανισμού καθώς έχουν γίνει αρκετοί έλεγχοι εμβασμάτων εξωτερικού, Off-shore εταιρειών, υποθέσεων μεγάλου πλούτου και έλεγχοι μετά από Εισαγγελική παραγγελία. Επιπρόσθετα στο ίδιο έτος συστάθηκε η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου που δίνει έμφαση

στον προληπτικό έλεγχο διαδικασιών και η Αυτοτελής Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων μεταφέρθηκε στη ΓΓΔΕ με στόχο την αύξηση ελέγχων πόθεν έσχες, για τους λόγους που αναφέραμε και παραπάνω. ¹⁵

¹⁵Παρουσίαση Υπουργείου Οικονομικών Ιούνιος 2012-Ιούνιος 2014,(2014),Η Ελλάδα αφήνει πίσω την κρίση, Διαθέσιμο: <http://slideplayer.gr/slide/1940901/>, Ημερομηνία πρόσβασης 21/09/2014

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5⁰

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1.Στόχοι έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να μελετήσει τα εξής θέματα :

- Τη σύγκριση και ανάλυση της φορολογικής επιβάρυνσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ελλάδα πριν και μετά την κρίση, αναλύοντας τις εξής δύο περιόδους: Α)2005-2008,Β)2009-2012 .
- Τη σύγκριση του κύκλου εργασιών, αλλά και των αποτελεσμάτων χρήσης πριν και μετά την κρίση, αναλύοντας τις εξής δύο περιόδους: Α)2005-2008,Β)2009-2012 .
- Τη σύγκριση του ύψους της φορολογίας και του καταβαλλόμενου φόρου πριν και μετά την αποκορύφωση της κρίσης, δηλαδή στις περιόδους 2005 έως 2008 και 2009 έως 2012.
- Τη σύγκριση του ύψους της φορολογίας της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Την ανάλυση της συμπεριφοράς των ερωτώμενων για την ισχύουσα κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την εξωχώρια φορολογία της επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- Την ανάλυση της τάσης για φοροδιαφυγή και της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων.

Δεδομένης της χρονικής περιόδου, διανύοντας μια μακράν περίοδο κρίσης, με συνεχόμενες φορολογικές μεταρρυθμίσεις ,υπάρχουν τα εξής επιμέρους ερωτήματα τα οποία πρέπει να απαντηθούν:

- Εάν υπάρχει μείωση, σταθερότητα ή αύξηση των απασχολουμένων στις διάφορες επιχειρήσεις όλων των οικονομικών κλάδων ,πριν την περίοδο της κρίσης αλλά και μετά.
- Το πώς επηρεάζονται οι επιχειρηματικές αποφάσεις από την αβεβαιότητα της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης, τον τρόπο φορολόγησης των κερδών, τον συντελεστή φορολόγησης των κερδών αλλά και την ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών και στις δύο περιόδους αντίστοιχα 2005 έως και 2008 ,αλλά και 2009 έως και 2012.

- Το πώς επηρεάζονται οι επιχειρηματικές αποφάσεις από την αβεβαιότητα της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης, τον τρόπο φορολόγησης των κερδών, τον συντελεστή φορολόγησης των κερδών αλλά και την ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών ανά κλάδο της παραγωγικής οικονομίας.
- Το ποιες είναι οι ανάγκες των ελληνικών επιχειρήσεων, αλλά και πως συνδυάζονται οι ανάγκες της επιχειρηματικής δραστηριότητας ανάλογα με την ηλικία του επιχειρηματία.
- Την ύπαρξη ή μη φορολογικού μηχανισμού, αλλά και της αποτελεσματικότητας του.
- Αλλά και τη σύγκριση της συχνότητας με την κατανομή της ηλικίας, όσον αφορά την αντιμετώπιση φορολογικού ελέγχου στον επαγγελματικό βίο ενός επιχειρηματία.
- Την αμεροληψία των φοροελεγκτικών μηχανισμών στην αντιμετώπιση οποιασδήποτε παραβατικής συμπεριφοράς, αλλά και την τάση των φορολογουμένων για παραβατική συμπεριφορά .
- Την ύπαρξη ή μη φορολογικής συνείδησης.
- Τη συσχέτιση του φύλου με τον τρόπο αντίδρασης στην παραβατική συμπεριφορά.
- Την αντίδραση των παραγωγικών κλάδων της οικονομίας είτε του πρωτογενούς, είτε του δευτερογενούς, είτε του εμπορίου, είτε των υπηρεσιών στην μείωση των φορολογικών συντελεστών και τη συσχέτισή τους με τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής.
- Τη συσχέτιση του ύψους της φορολογικής επιβάρυνσης με τους παραγωγικούς κλάδους της οικονομίας και τη σύγκριση της συμπεριφοράς τους ως προς την αντίδραση στην ύπαρξη ή μη της φορολογικής επιβάρυνσης.
- Την αξιολόγηση αξιόποινων παραβάσεων.
- Τέλος στην περίοδο οικονομικής κρίσης ερευνάται εάν το κίνητρο για φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερο ή μικρότερο και εάν ο επιχειρηματικός κόσμος πιστεύει πως η μείωση των φορολογικών συντελεστών θα μείωνε και τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής. Επίσης, σε ποιον κλάδο της οικονομίας παρουσιάζονται πιο συχνά τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και κατ επέκταση της απόκρυψης του εισοδήματός τους.

5.2. Δείγμα έρευνας

Για τη συγκεκριμένη έρευνα ,καταρτίστηκε ειδικό ερωτηματολόγιο (που επισυνάπτεται στο σχετικό παράρτημα) και χρησιμοποιήθηκε δείγμα 120 επιχειρήσεων που καλύπτουν ικανοποιητικά την επιχειρηματική δραστηριότητα ανά κλάδο παραγωγής στην Περιφέρεια Ηπείρου. Απευθύνεται σε επαγγελματίες του οικονομικού και φορολογιστικού χώρου γι αυτό και καθορίστηκαν εξ αρχής κάποια δημογραφικά στοιχεία όπως εκπαίδευση και κλάδος παραγωγής Το δείγμα είναι σχεδόν ίσα μοιρασμένο ανά κλάδο παραγωγής για να υπάρχει η δυνατότητα σύγκρισης στοιχείων.

Επελέγη ο σχεδιασμός και η διάθεση ερωτηματολογίου με την ηλεκτρονική προώθηση από την ερευνήτρια. Αποτελεί έγκυρη και ενδεδειγμένη μέθοδος για τους εξής λόγους: η μέθοδος αυτή έχει χαμηλό κόστος, δεν είναι χρονοβόρα, εξασφαλίζει ανωνυμία και εμπιστευτικότητα των προσωπικών δεδομένων των ερωτώμενων.

5.3. Μέσα συλλογής

Η διάθεση αλλά και η επιμέλεια του ερωτηματολογίου έγινε από την ερευνήτρια. Ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου αποτέλεσε μια σχετικά επίπονη διαδικασία, καθώς δεν απαντώνται στη βιβλιογραφία πληθώρα σχετικών ερευνών, τοιούτω τρόπω η πληθώρα των ερωτήσεων είναι εμπνευσμένες από τις καθημερινές αλλαγές στη ψήφιση των νομοσχεδίων σε πραγματικό χρόνο από την ανάρτηση των άρθρων όπως εμφανίζονται στην ιστοσελίδα φορολογικού – λογιστικού κόμβου ενημέρωσης www.taxheaven.gr καθώς και από παλαιότερες μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες που έχουν κάνει μια σχετική έρευνα. Συγκεκριμένα αναφέρουμε , τη διπλωματική εργασία με τίτλο << Κρίσιμες φορολογικές παράμετροι για την ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής>> και είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα randemos.panteion.gr, καθώς και την διπλωματική εργασία με τίτλο :<< Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Money laundering) –Τραπεζική προσέγγιση του ζητήματος τα τελευταία χρόνια>> και είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα kypseli.ouc.ac.cy.

Πιο συγκεκριμένα το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει στην αρχή ερωτήσεις που αφορούν κυρίως δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων ,το φύλο, την ηλικία, την εκπαίδευση, τη νομική μορφή της επιχείρησης και τον κλάδο παραγωγής της. Επιπρόσθετα, αναφέρουμε πως οι ερωτήσεις δημιουργήθηκαν βάσει της <<Κλίμακας Αξιολόγησης Likert>> ,από ερωτήσεις βαθμονόμησης, από δύο ερωτήσεις κλειστού τύπου, αλλά και από πέντε ερωτήσεις συμπληρώσεις.

Σαφώς αναφέρουμε πως από την αρχή δόθηκαν διευκρινίσεις στους ερωτώμενους ότι η έρευνα έχει ακαδημαϊκό σκοπό και ότι υπάρχει ανωνυμία και εμπιστευτικότητα στις

απαντήσεις. Τέλος, υπάρχει ευδιάκριτος διαχωρισμός των ερωτήσεων και η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου σε χρόνο εκτιμάται σε δέκα λεπτά.

5.4.Συνθήκες εργασίας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από τον Μάιο έως τον Αύγουστο. Υπήρχαν πολλές δυσκολίες, λόγω της φύσης του περιεχομένου του ερωτηματολογίου, κυρίως για τα οικονομικά στοιχεία, τα οποία πολλοί ερωτώμενοι τα αντιμετώπιζαν σε προσωπική βάση και θεωρούσαν πως θα αντληθούν πληροφορίες προσωπικών δεδομένων. Πολλοί ερωτώμενοι το αντιμετώπιζαν με καχυποψία και παρανοούσαν την αξία της έρευνας, θεωρώντας πως αφορούσε ένα είδος ελέγχου και θα δημοσιεύονταν τα στοιχεία τους, κι όχι επίπεδο διατριβής. Η ερευνήτρια όμως με πολλή υπομονή και επεξηγήσεις για το είδος της έρευνας κατάφερε να συλλέξει 120 απαντήσεις από τους ερωτώμενους.

5.5.Στατιστική επεξεργασία

Όλα τα στοιχεία συλλέχθηκαν από την εφαρμογή Google Docs και οι απαντήσεις συγκεντρώθηκαν σε ένα λογιστικό φύλο εργασίας, από όπου και αξιοποιήθηκαν και υπολογίστηκαν και οι συσχετίσεις ορισμένων μεταβλητών

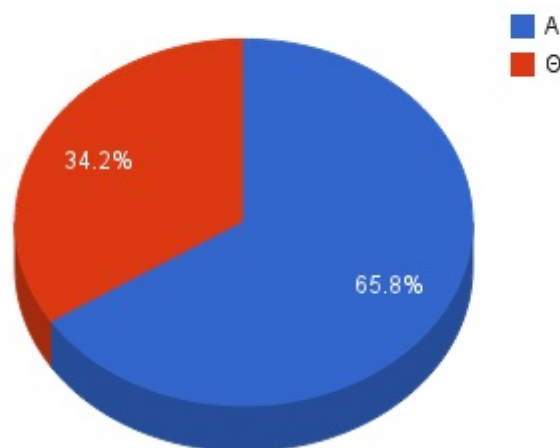
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6⁰

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1. Περιγραφική στατιστική

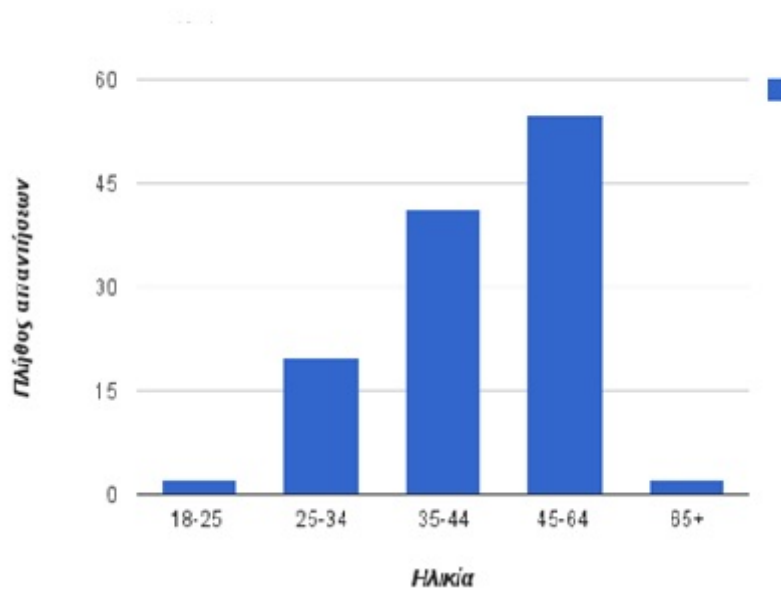
6.1.1. Ανάλυση δημογραφικών χαρακτηριστικών

Η ενότητα αυτή περιλαμβάνει την περιγραφή του προφίλ του δείγματος. Το δείγμα αποτελείται σε ποσοστό 65,8% από άνδρες και 34,2% από γυναίκες. Η αποτύπωση των αποτελεσμάτων έχει ως ακολούθως.

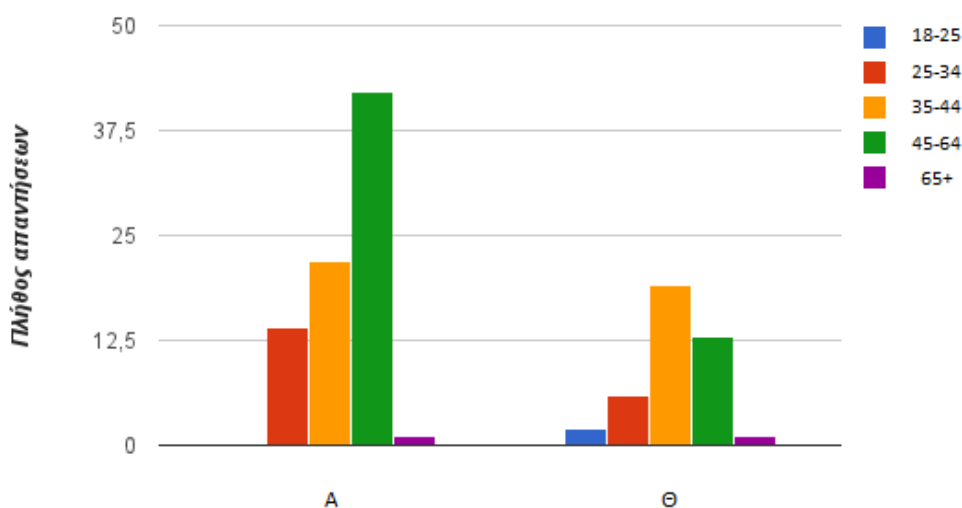

Σχήμα 4: Κατανομή Φύλου

Στο δείγμα οι ερωτώμενοι ανήκουν σε ποσοστό 1,7% στην ηλικία 18-25 ,σε ποσοστό 16,7% στην ηλικία 25-34%, σε ποσοστό 34,1% στην ηλικία 35-44 και στο 50% σχεδόν του δείγματος ανήκει το ηλικιακό όριο 45-64. Παρατηρούμε λοιπόν, πως οι νέοι επιχειρηματίες από 18-25 ,αλλά και από 25-34 έχουν το μικρότερο ποσοστό της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην ελληνική αγορά, πράγμα που σημαίνει πως δεν υπάρχουν φορολογικά κίνητρα ή επενδυτικά κίνητρα για την ώθηση της νεανικής επιχειρηματικότητας στην ελληνική οικονομία. Επιπρόσθετα, στην ηλικία 18-25 ανήκουν γυναίκες, στην ηλικία 25-34 το δείγμα μας είναι σε ποσοστό 70% άνδρες και 30% γυναίκες, στην ηλικία 35-44 είναι 54% άνδρες και 46% γυναίκες, στην ηλικία 45-64 76% άνδρες και 24% γυναίκες και τέλος στην ηλικία 65+ είναι εξίσου μοιρασμένο σε γυναίκες και άνδρες. Παρατηρούμε λοιπόν, πως η γυναικεία επιχειρηματικότητα έχει προβάδισμα στο μικρότερο ηλικιακό όριο.

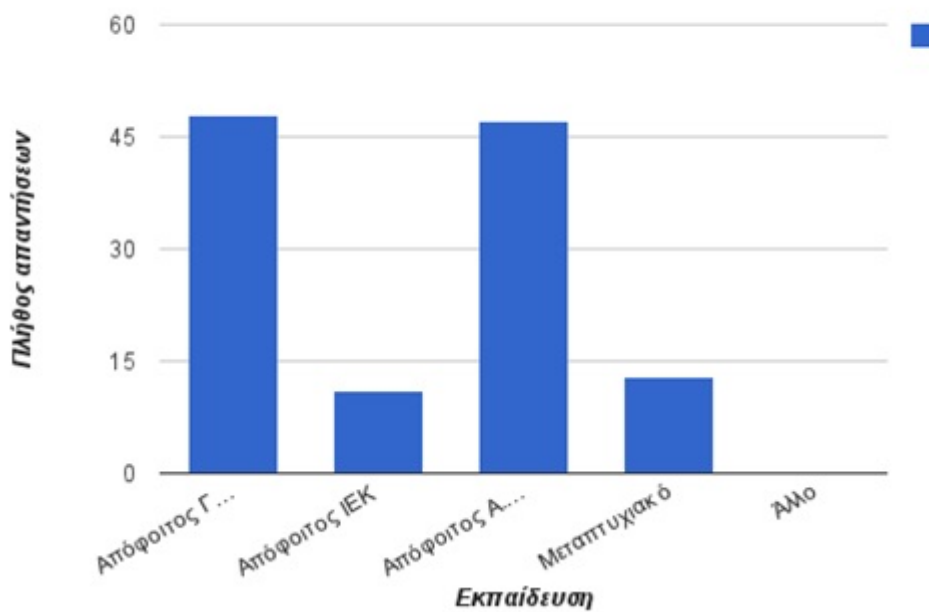

Σχήμα 5: Κατανομή Ηλικίας

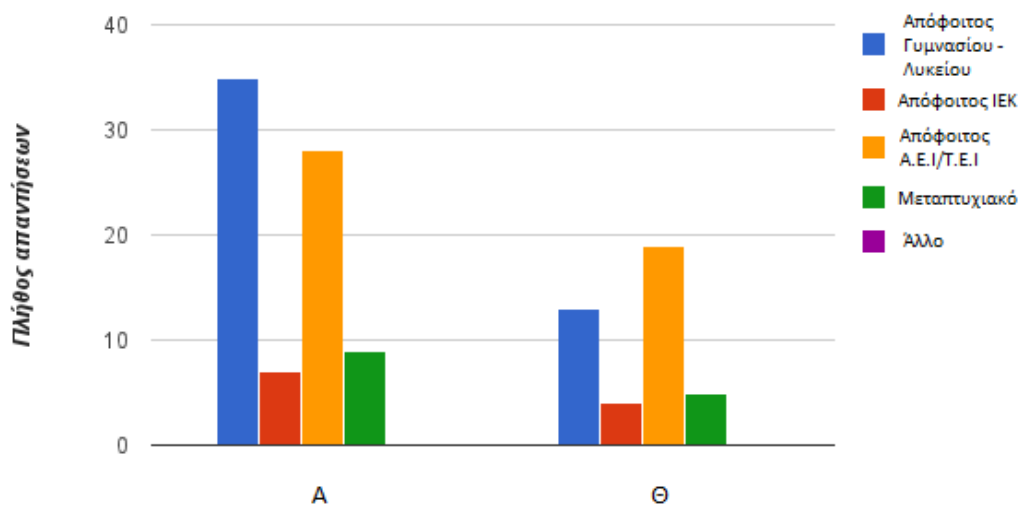

Σχήμα 6: Φύλο σε σχέση με την ηλικία

Όπως προκύπτει από το σχήμα 7 και το σχήμα 8, που ακολουθεί το 40% του δείγματος είναι απόφοιτοι γυμνασίου-λυκείου και σχεδόν 4 στους 10 ερωτώμενους έχουν αποφοιτήσει από κάποιο Α.Ε.Ι ή Τ.Ε.Ι. Οι άνδρες αποτελούν το 73% του δείγματος μας με μορφωτικό επίπεδο απόφοιτοι Γυμνασίου – Λυκείου και οι γυναίκες αντίστοιχα 27%, το 64% είναι άνδρες απόφοιτοι ΙΕΚ και 36% γυναίκες απόφοιτοι ΙΕΚ, το 60% είναι άνδρες απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ και 40% γυναίκες απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ και τέλος το 64% είναι άνδρες κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου και 36% γυναίκες κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου.

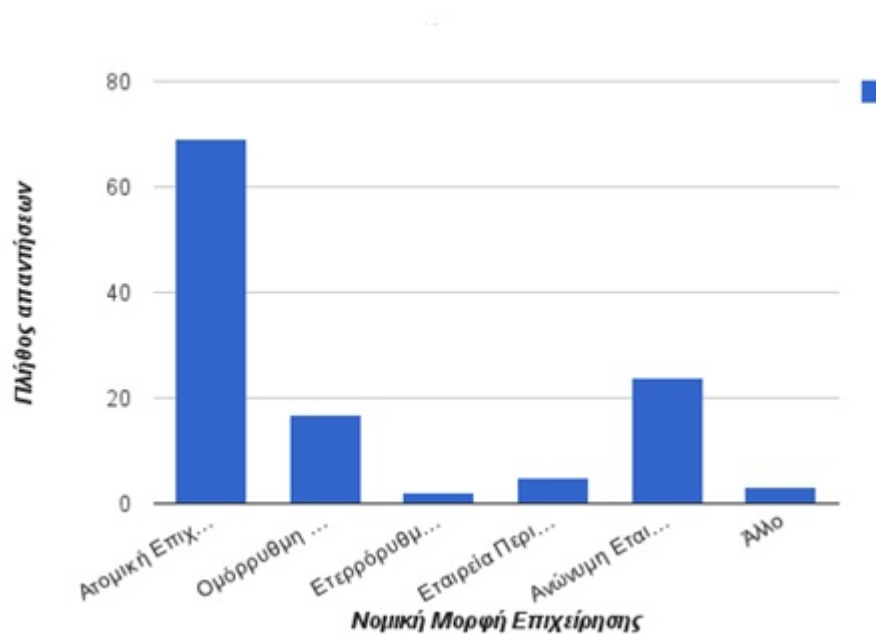
Σχήμα 7: Κατανομή Εκπαίδευσης

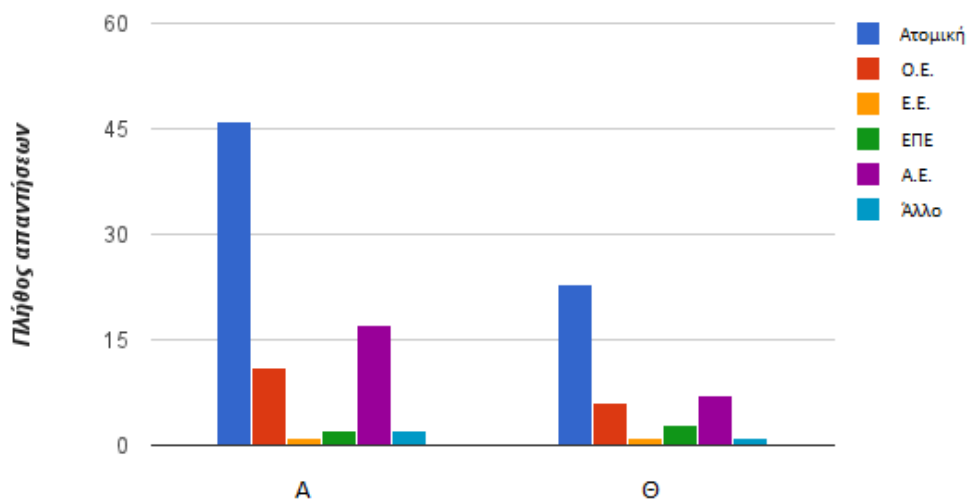
Σχήμα 8: Φύλο σε σχέση με την εκπαίδευση

Η νομική μορφή που επικρατεί στο δείγμα σε ποσοστό 57,5% είναι η ατομική επιχείρηση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 20% η νομική μορφή της ανώνυμης εταιρείας. Τρίτη έρχεται η νομική μορφή της προσωπικής εταιρείας –ομόρρυθμης με ποσοστό 14,2%. Ατομική μορφή επιχείρησης έχει το 67% των ανδρών του δείγματος και αντίστοιχα το 33% των γυναικών, ομόρρυθμη εταιρεία έχει το 65% των ανδρών και το 35% των γυναικών, ενώ η ποσόστωση

σε άνδρες και γυναίκες για τη νομική μορφή της ετερόρρυθμης εταιρείας είναι 50% άνδρες, 50% γυναίκες. Στο 60% των γυναικών φαίνεται να κατανέμεται η νομική μορφή της Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης και στο 29% των γυναικών της Ανώνυμης Εταιρείας.

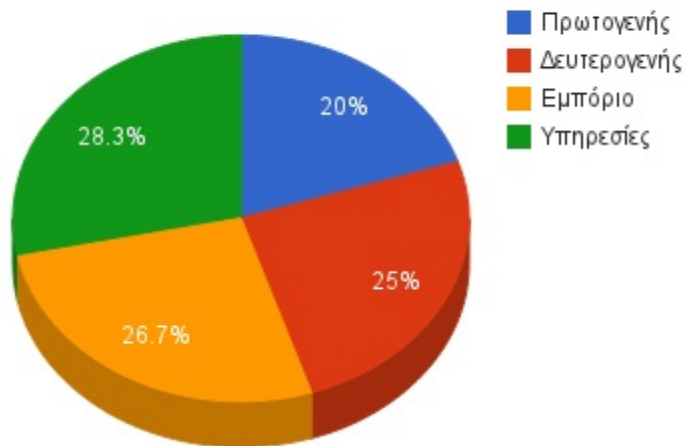
Σχήμα 9: Κατανομή Νομικής Μορφής Επιχείρησης

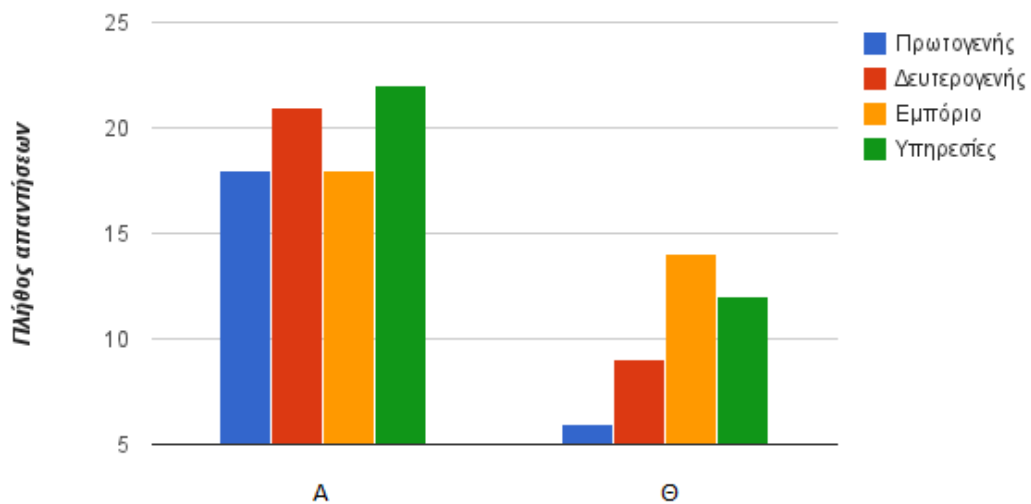
Σχήμα 10: Φύλο σε σχέση με την νομική μορφή επιχείρησης

Τελευταία ερώτηση του δείγματος αποτελεί η κατηγοριοποίηση του κλάδου παραγωγής. Το δείγμα μας μοιράστηκε στους τέσσερις κλάδους παραγωγής ως εξής: 20% ανήκει στον πρωτογενή τομέα, 25% ανήκει στον δευτερογενή τομέα, 26,7% ανήκει στο εμπόριο και

28,3% ανήκει στις υπηρεσίες, όπως φαίνεται και στο σχήμα που ακολουθεί. Στον πρωτογενή τομέα η ποσοστωση σε άνδρες και γυναίκες έχει ως εξής: 75% άνδρες και 25% γυναίκες, στο δευτερογενή 70% και 30% αντίστοιχα, στο εμπόριο 56% και 44% αντίστοιχα και στις υπηρεσίες 65% και 35% αντίστοιχα.

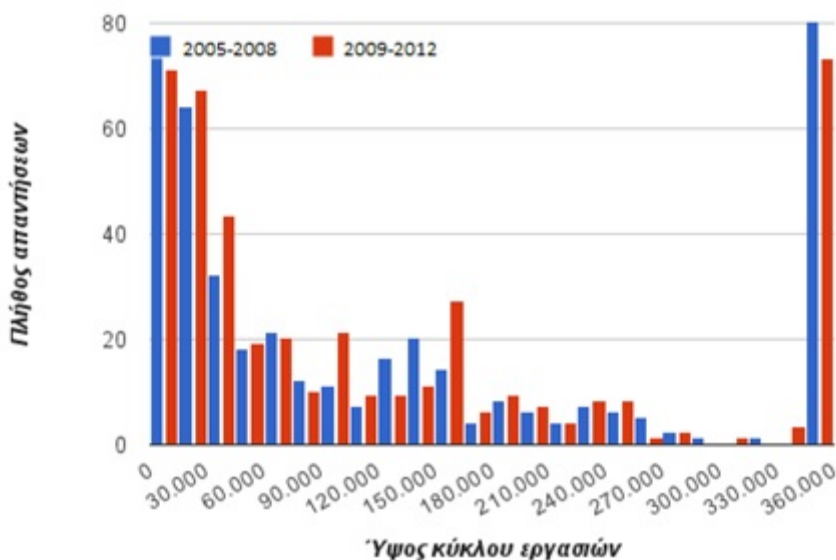
Σχήμα 11: Κατανομή Κλάδου Παραγωγής

Σχήμα 12: Φύλο σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής

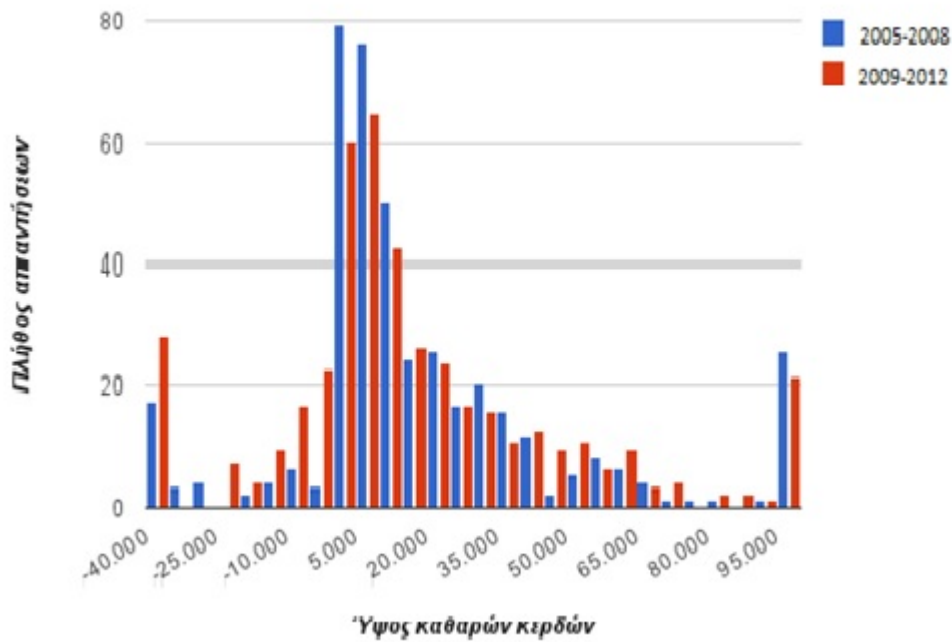
6.1.2.Ανάλυση ερωτήσεων

Οι απαντήσεις που δόθηκαν στην **ερώτηση 1** απεικονίζονται στο σχήμα 13 που ακολουθεί. Ο μέσος όρος του κύκλου εργασιών στην περίοδο 2005-2008 είναι 424.978,00 ευρώ και στην περίοδο 2009-2012 είναι 494.410,00 ευρώ. Παρατηρούμε πως ο μέσος όρος κύκλου εργασιών του δείγματος στην περίοδο 2005 έως 2008, είναι μικρότερος από τον μέσο όρο του κύκλου εργασιών στην περίοδο 2009 έως 2008. Γεγονός που σημαίνει πως στην περίοδο μετά κρίσης και μετά την ψήφιση πολλών φορολογικών νομοσχεδίων για την πάταξη της φοροδιαφυγής και την φορολογική αναμόρφωση της χώρας να μην υπήρχαν έντονα τα φαινόμενα της απόκρυψης οποιουδήποτε μέρους του φορολογητέου εισοδήματος από την μεριά του επιχειρηματικού κόσμου.

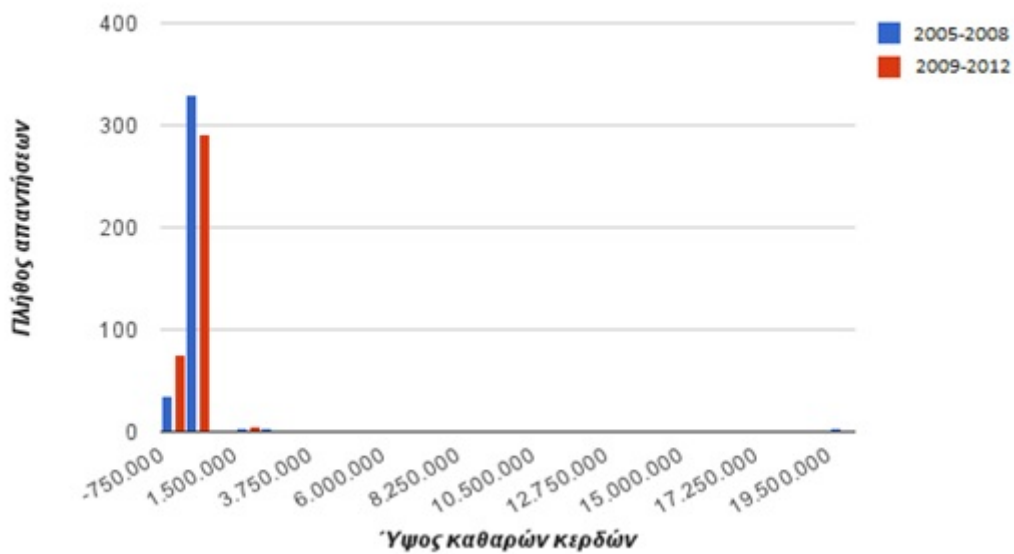
Σχήμα 13: Ύψος κύκλου εργασιών (μεγέθυνση)

Ανάμεσα στις δύο περιόδους που εξετάζουμε υπάρχει μια μείωση του μέσου όρου των λογιστικών κερδών της τάξης 32,15%, όπως προέκυψε από την **ερώτηση 2**. Τα συγκεκριμένα αποτελέσματα μας οδηγούν στο συμπέρασμα πως στην περίοδο κρίσης τα οικονομικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων συρρικνώνονται. Γενικότερα στην περίοδο προ κρίσης στο δείγμα μας ο μέσος όρος κερδών είναι 39.199,00 ευρώ ενώ μετά κρίσης ο μέσος όρος κερδών έχει πέσει στο ύψος των 26.595,00 ευρώ. Επίσης, το σχήμα 14 μας δείχνει πως τα κέρδη των περισσότερων επιχειρήσεων έχουν κυμανθεί κυρίως μεταξύ των 5.000,00 ευρώ έως 20.000,00 ευρώ. Τέλος, το σχήμα 14 μας δείχνει πως στην περίοδο 2009 έως 2012 οι καθαρές ζημιές των επιχειρήσεων συναντώνται σε μεγαλύτερη συχνότητα από ότι στην περίοδο 2005 έως 2008, δηλαδή προ κρίσης.

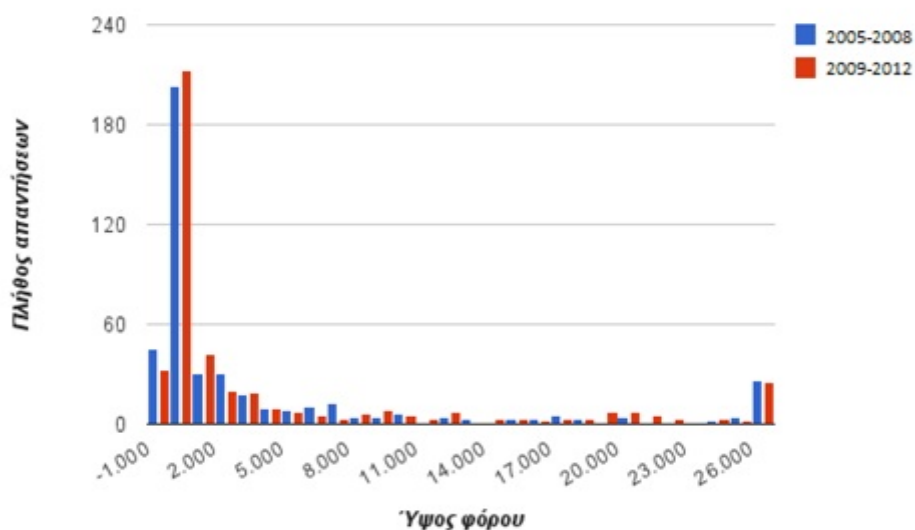
Σχήμα 14: Ύψος καθαρών κερδών-λογιστικός προσδιορισμός (μεγέθυνση)

Σύμφωνα με το σχήμα 15 και την επεξεργασία του για την ανάλυση της *ερώτησης 3*, παρατηρούμε πως ο μέσος όρος των εξωλογιστικών κερδών των επιχειρήσεων στην περίοδο 2005-2008 είναι πολύ μεγαλύτερος από τον μέσο όρο των εξωλογιστικών κερδών στην περίοδο 2009-2012. Συγκεκριμένα ο μέσος όρος στην πρώτη περίοδο είναι 83.299,00 ευρώ, ενώ στη δεύτερη 29.837,00 ευρώ. Διαπιστώνουμε λοιπόν πως στην πρώτη περίοδο σε συνάρτηση και με το σχήμα 14, έχουν προσδιορίσει περισσότερες επιχειρήσεις τα αποτελέσματά τους με τη λεγόμενη αυτοπεραίωση/αυτοέλεγχο του Ν.3299/2004 καθώς στις περισσότερες φορές η συγκεκριμένη περαίωση αυξάνει τα κέρδη των επιχειρήσεων και μεγαλώνει το ύψος του καταβλητέου φόρου, προς αποφυγήν οποιασδήποτε μορφής ελέγχου και προστασίας των λογιστικών βιβλίων των επιχειρήσεων. Τέλος παρατηρούμε πως ανάμεσα στις δύο περιόδους που εξετάζουμε υπάρχει μια μείωση του μέσου όρου των εξωλογιστικών κερδών της τάξης 64,18%.

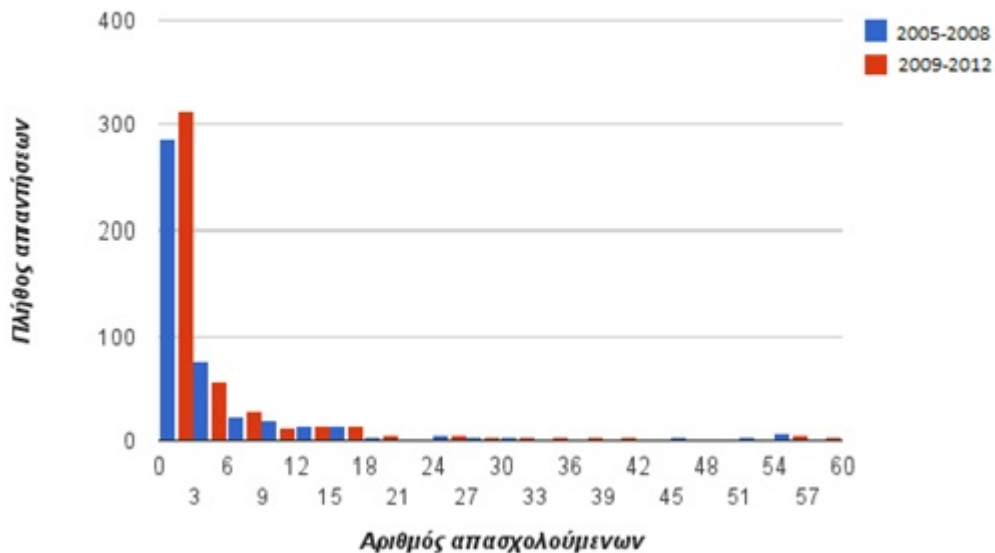
Σχήμα 15: Υψος καθαρών κερδών-εξωλογιστικός προσδιορισμός

Ο μέσος όρος του φόρου πληρωτέου στην περίοδο 2005 έως 2008 είναι 8.683,00 ευρώ ενώ στην περίοδο 2009 έως 2012 είναι 8.073,00 ευρώ .Υπάρχει μια απειροελάχιστη μείωση περίπου 7% στον μέσο όρο του πληρωτέου φόρου ανάμεσα στις δύο περιόδους. Έτσι τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την **ερώτηση 4** σε συνδυασμό με την μείωση του μέσου όρου των λογιστικών και εξωλογιστικών κερδών κατά 32,15% και 64,18% ,δηλαδή του καθαρού εισοδήματος που φορολογείται μια επιχείρηση, δείχνουν πως η επιβάρυνση του φόρου στην περίοδο μετά κρίσης είναι τεράστια.

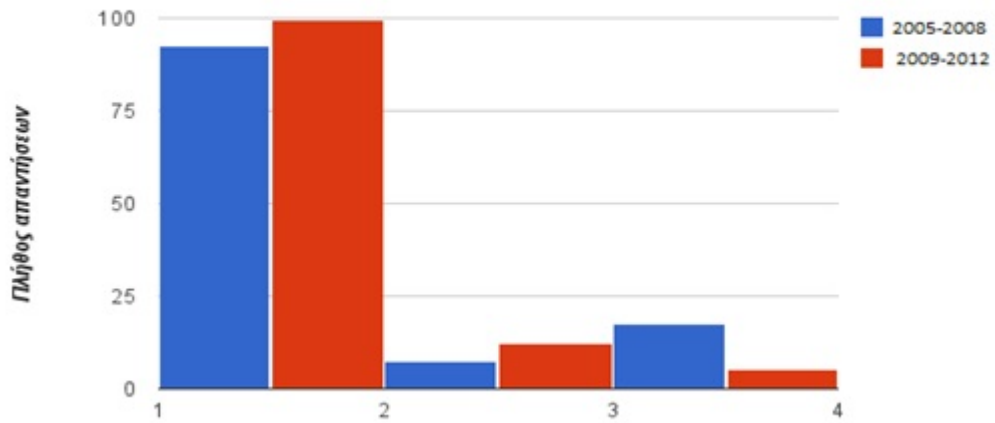
Σχήμα 16: Υψος φόρου (μεγέθυνση)

Από το σχήμα 17, που αφορά την **ερώτηση 5** παρατηρούμε πως η κρίση έχει πλήξει και το ανθρώπινο δυναμικό των επιχειρήσεων αφού στην περίοδο 2009 έως 2012, υπάρχει μείωση των απασχολούμενων με μέσο όρο 3,81 από 4,06 της περιόδου προ κρίσης.

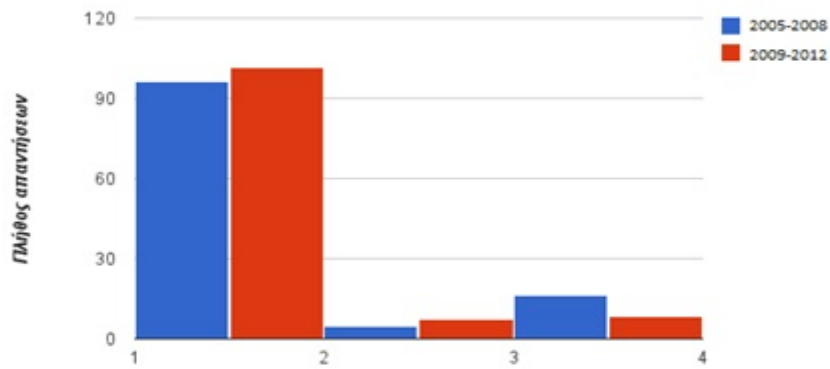

Σχήμα 17: Αριθμός απασχολούμενων

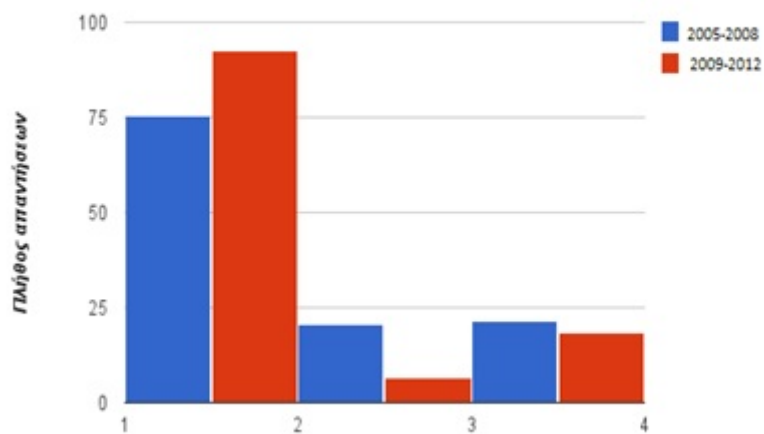
Από το σχήμα 18 παρατηρούμε πως περίπου το 79% του δείγματος μας στην περίοδο 2005 έως 2008 συμφωνεί με τον παράγοντα της αβεβαιότητας ως προς τη συνολική φορολογική επιβάρυνση για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων, ενώ η ποσόστωση στην περίοδο 2009 έως 2012 αυξάνεται στο 85% περίπου. Από το σχήμα 19 η αβεβαιότητα ως προς τον τρόπο φορολόγησης των επομένων ετών για την περίοδο 2009-2012 είναι μεγαλύτερη κατά 2,5% από την περίοδο 2005-2008, για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων. Συμπεραίνουμε, λοιπόν πως η μη σταθερότητα του φορολογικού περιβάλλοντος αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα της επιχειρηματικότητας μετά την περίοδο αποκορύφωσης της κρίσης. Επίσης, ο συντελεστής φορολόγησης των κερδών της επιχειρηματικής δραστηριότητας, αποτελεί περισσότερο αρνητικό παράγοντα στην περίοδο 2009-2012, καθώς από το σύνολο των ερωτηθέντων το 55% συμφωνεί, σε αντίστοιχο ποσοστό 45% το 2005-2008. Αξιοσημείωτο είναι πως μόνο το 5% διαφωνεί στην περίοδο 2009-2012, για την αρνητική επίδραση του συγκεκριμένου παράγοντα. Τέλος, από το σχήμα 21, παρατηρούμε πως η ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών για το χρονικό διάστημα 2005-2008, επηρεάζει το 64%, δεν επηρεάζει το 15% ενώ αφήνει αδιάφορο το 21%. Το χρονικό διάστημα 2009-2012, οι ποσοστώσεις διαμορφώνονται σε 68%, 17% και 15% αντίστοιχα.

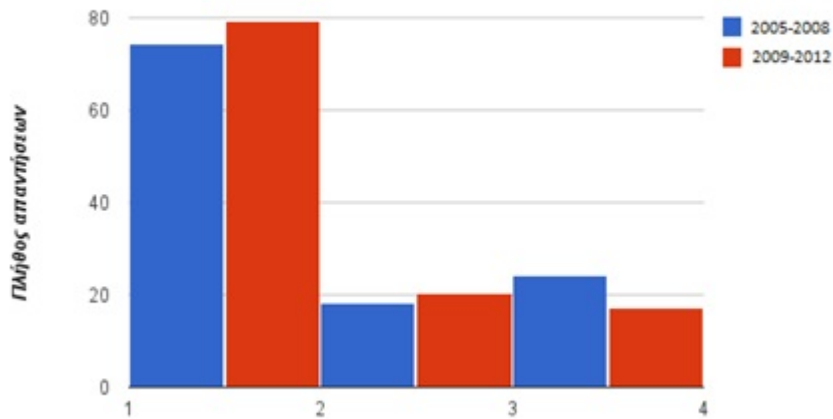
Σχήμα 18: Αβεβαιότητα ως προς τη συνολική φορολογική επιβάρυνση.

Σχήμα 19: Αβεβαιότητα ως προς τον τρόπο φορολόγησης των επόμενων ετών.

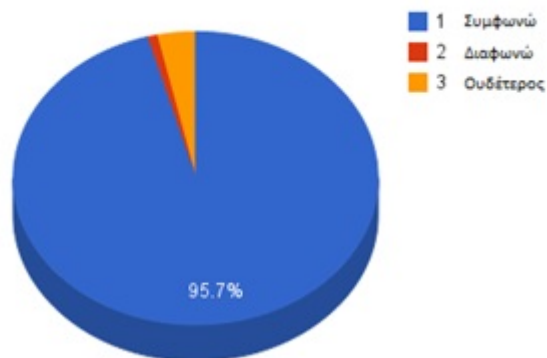

Σχήμα 20: Συντελεστής φορολόγησης των κερδών.

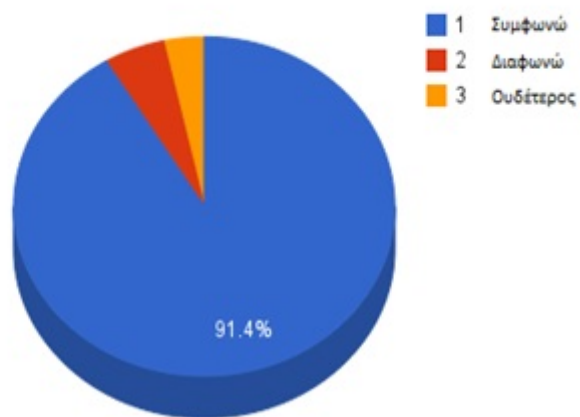

Σχήμα 21: Ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών.

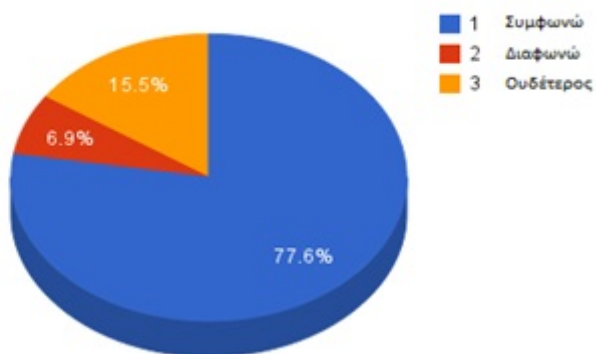
Είναι προφανές όπως δείχνει το σχήμα 22 πως η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων, δηλαδή το 95,7% υποστηρίζει *στην ερώτηση 7* ότι η ανάγκη των ελληνικών επιχειρήσεων για το 2014, είναι η απλοποίηση του φορολογικού συστήματος, μετά σε ποσοστό 91,4% ακολουθεί η σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για πέντε έτη, έπεται σε 77,6% η άποψη για τη θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια και τέλος ποσοστό 69,8% υποστηρίζει την ανάγκη απλοποίησης των γραφειοκρατικών διαδικασιών.

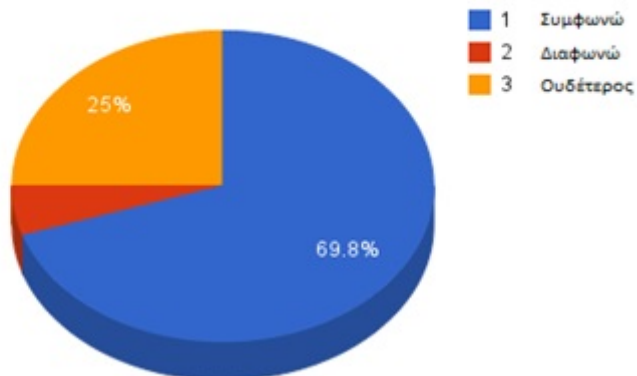
Σχήμα 22: Απλοποίηση του φορολογικού συστήματος.

Σχήμα 23: Σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη.

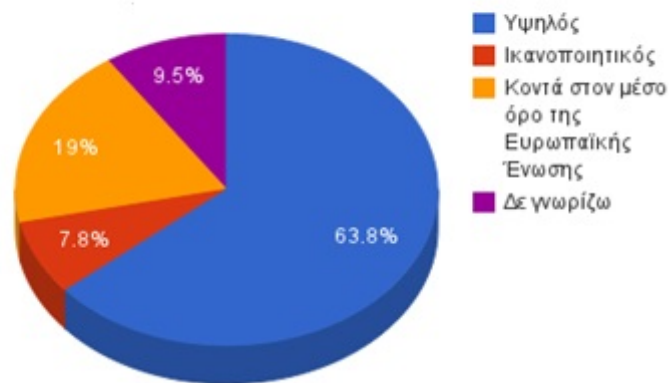

Σχήμα 24: Θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια.

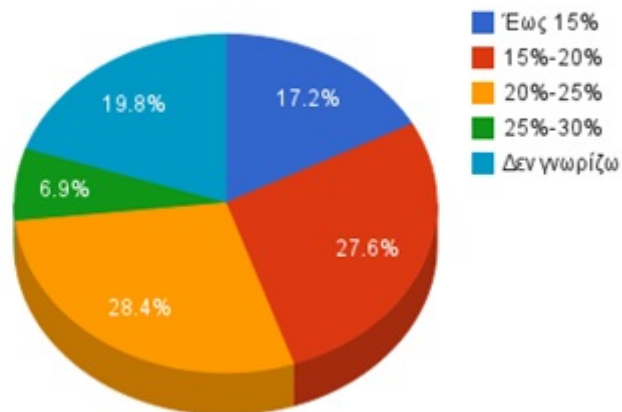
Σχήμα 25: Απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών.

Όπως φαίνεται στο σχήμα 26 το δείγμα μας έχει την άποψη πως ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στη χώρα μας σε σχέση με αυτό των κρατών μελών είναι υψηλός. Η άποψη αυτή αντιστοιχεί στο 63,8% των ερωτώμενων, ενώ μόλις το 19% υποστηρίζει πως βρίσκεται κοντά στον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι γνώσεις των ερωτώμενων που συμμετείχαν στην έρευνα και αφορούσαν την ισχύουσα κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την **ερώτηση 8**, υποδηλώνουν μία έλλειψη γνώσεων της φορολόγησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας εκτός ελληνικών συνόρων, καθώς ο φορολογικός συντελεστής 20% των εταιρικών κερδών της επιχειρηματικής δραστηριότητας για το έτος 2012, βρίσκεται κάτω του μέσου όρου των είκοσι επτά χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος ανέρχεται στο 23%.

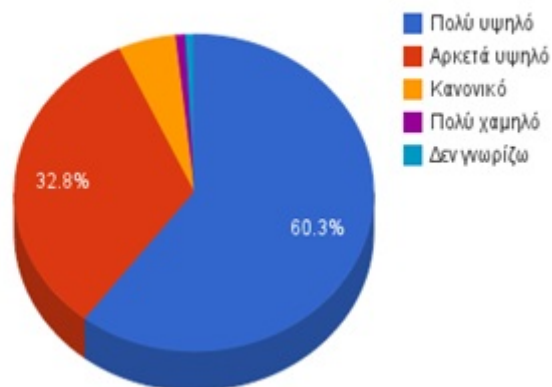
Σχήμα 26: Συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στη χώρα μας σε σχέση με αυτό των λοιπών κρατών-μελών της Ε.Ε.

Σχεδόν 3 στους 10 απάντησαν στην **ερώτηση 9** πως ο μέσος συντελεστής φορολόγησης εταιρικών κερδών στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27, κυμαίνεται μεταξύ 15% και 25%. Σύμφωνα με στοιχεία της κοινοτικής στατιστικής υπηρεσίας στην Ελλάδα ο φόρος επί του εισοδήματος των φυσικών προσώπων αυξήθηκε από 45% το 2000 σε 46% το 2013, ενώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση μειώθηκε κατά 6,5% (από 44,8% σε 38,3%) και στην ευρωζώνη κατά 3,8% (από 47,1% σε 43,3%). Προκύπτει επίσης ότι, ο εταιρικός φόρος μειώθηκε κατά 14% στην Ελλάδα (από 40% σε 26%), ενώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση μειώθηκε κατά 8,4% (31,9% σε 23,5%) και στην Ευρωζώνη κατά 8,1% (από 34,4% σε 26,5%).

Σχήμα 27: Μέσος συντελεστής φορολόγησης εταιρικών κερδών στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27.

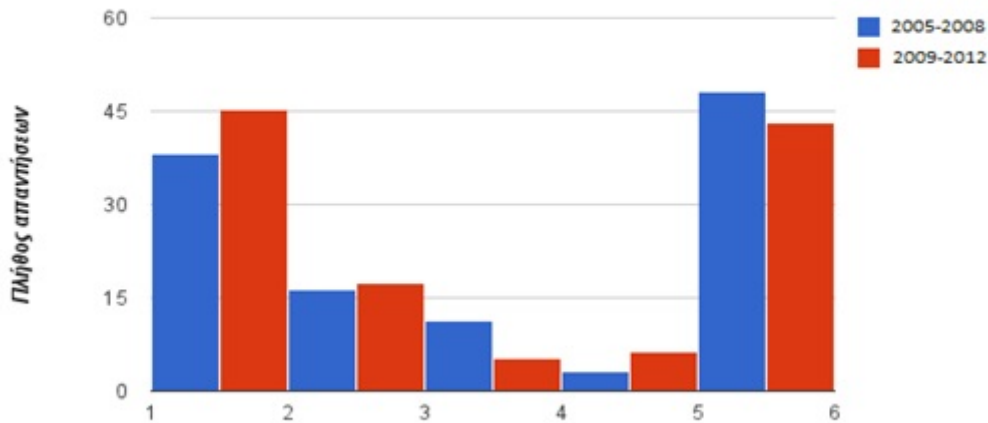
Η άποψη των 116 ερωτηθέντων της *ερώτησης 10* σχετικά με το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας είναι ξεκάθαρη, αφού το 60,3% πιστεύει πως το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας είναι πολύ υψηλό ενώ το 32,8% αρκετά υψηλό.

Σχήμα 28: Γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας.

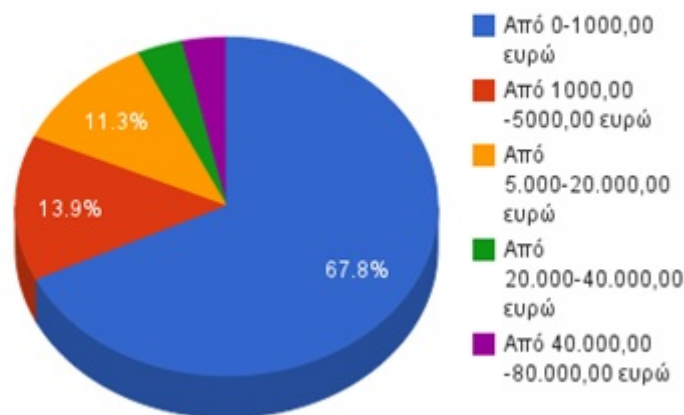
Στην *ερώτηση 11* για τη συχνότητα των φορολογικών ελέγχων στις οικονομικές μονάδες, όπως αναλυτικά φαίνεται στο σχήμα που ακολουθεί, το μεγαλύτερο ποσοστό και στις δύο περιόδους που εξετάζουμε απάντησε πως δεν τους έχει γίνει έλεγχος. Το ποσοστό αντιστοιχεί σε 41,38% στην περίοδο 2005-2008, και σε 37,07% στην περίοδο 2009-2012. Στη δεύτερη περίοδο μειώθηκε το ποσοστό, που ίσως αντικατοπτρίζει τη ψήφιση του Ν.3842/2010 μετά την αποκορύφωση της κρίσης για την πάταξη της φοροδιαφυγής και την εφαρμογή των ελέγχων με τη διαδικασία του ELENXIS. Γίνεται στροφή προς το ζωτικό τομέα της

λεγόμενης <<νέας οικονομίας>>, όπου η έρευνα, η τεχνολογία και η εξειδίκευση στις υπηρεσίες της πληροφορικής αρχίζουν να έχουν καταλυτικό ρόλο στη διαδικασία των φορολογικών ελέγχων.

Σχήμα 29: Φορολογικός έλεγχος

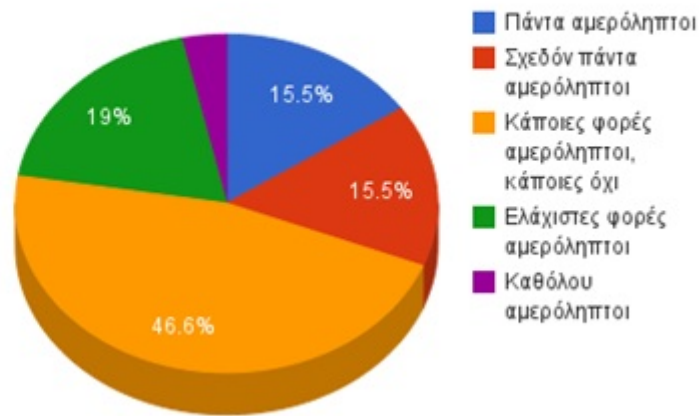
Όπως παρατηρούμε στο σχήμα 30, το δείγμα μας σε ποσοστό 67,8%, έχει πληρώσει φορολογικό πρόστιμο από 0-1000,00 ευρώ. Συνήθως το ύψος τέτοιων προστίμων αφορά προληπτικούς ελέγχους και καταλογοισμό τυπικών παραβάσεων όπως μη έκδοση κάποιων στοιχείων, για παράδειγμα απόδειξη λιανικής πώλησης.

Σχήμα 30: Υψος τυχόν φορολογικού προστίμου

Παρατηρούμε από το σχήμα 31 πως το μεγαλύτερο ποσοστό 46,6% των ερωτώμενων απαντά στην **ερώτηση 13** πως φορολογικοί έλεγχοι που διεξάγονται είναι κάποιες φορές αμερόληπτοι ,κάποιες όχι. Το 15,5% θεωρεί πως είναι πάντα ή σχεδόν πάντα αμερόληπτοι οι

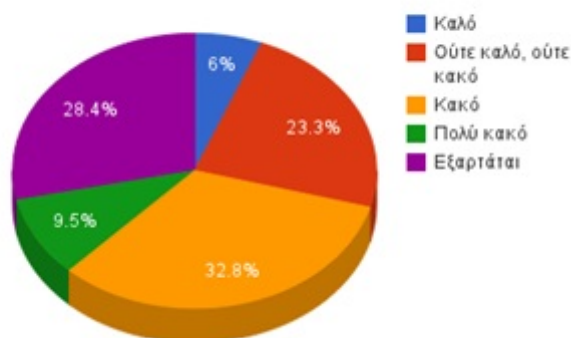
έλεγχοι, το 19% ελάχιστες φορές αμερόληπτοι και το 3,4% καθόλου αμερόληπτοι. Σε αντίστοιχη έρευνα του Τάτσου (Τάτσος,2001:252) ένα 15% θεωρεί τους φορολογικούς ελέγχους αμερόληπτους πάντα ή σχεδόν πάντα, το 18% καθόλου αμερόληπτοι, το 27% ελάχιστες φορές αμερόληπτοι και κάποιες φορές όχι.

Σχήμα 31: Φορολογικοί έλεγχοι

Στην έρευνά μας τρεις στους δέκα απάντησαν πως το να κρύβει μία επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματός της είναι κακό και εξαρτάται, δύο στους δέκα ούτε καλό ,ούτε κακό και ένας στους δέκα πολύ κακό. Στην έρευνα του Τάτσου (Τάτσος, 2001:435), τέσσερις στους δέκα θεωρούν πως το να κρύβει ένας φορολογούμενος ένα μικρό μέρος του εισοδήματός του είναι κακό, δύο στους δέκα απάντησαν εξαρτάται και ούτε καλό ,ούτε κακό, και ένας στους δέκα απάντησε καλό. Επιπρόσθετα, σε μια έρευνα του Οικονομικού Επιμελητηρίου το 2011 όπως αναφέρεται στην τριμηνιαία έκθεση του περιοδικού Οικονομικών χρονικών ¹⁶,το 23,4% έχουν πρόθεση να αποκρύψουν ένα μέρος των εισοδημάτων τους και άρα πρόθεση να φοροδιαφύγουν. Αντιλαμβάνουμε λοιπόν, πως ο επιχειρηματικός κόσμος ζει μια πρωτόγνωρη οικονομική ύφεση με ορατά σημάδια στη μείωση της ποιότητας ζωής του, στην αποκάλυψη της διαφθοράς και στην ατιμωρησία όλων εκείνων που δημιούργησαν την κρίση, γεγονότα που οδηγούν στην ύπαρξη της πρόθεσης για απόκρυψη εισοδήματος.

¹⁶ Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας, (2011), Έρευνα για τη Φοροδιαφυγή <<Μελέτη της συμπεριφοράς και των χαρακτηριστικών του φορολογούμενου>>, Οικονομικά Χρονικά,142, 2-3

Σχήμα 32: Να κρύβει μία επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματός της

Οι απαντήσεις των ερωτηθέντων *στην ερώτηση 15* για τις ανάγκες των ελληνικών επιχειρήσεων το 2014, όπως απεικονίζονται στους πίνακες 7 έως 12 συγκλίνουν και συμφωνούν σε ποσοστό 60% περίπου, πως υπάρχει περίπλοκο φορολογικό σύστημα, αβεβαιότητα ως προς την τελική φορολογική επιβάρυνση, υψηλό επίπεδο φορολόγησης και ύπαρξη κενών στη φορολογική νομοθεσία. Το ανωτέρω συνεπάγεται την ανάγκη των ελληνικών επιχειρήσεων για την αλλαγή των φορολογικών θεμάτων όσον αφορά την πολυσύνθετη δομή, την αβεβαιότητα της τελικής φορολογικής επιβάρυνσης, της υψηλής φορολογίας και του κενού που υπάρχει στη φορολογική νομοθεσία. Επιπρόσθετα, περίπου το 60% συμφωνεί πως η δυνατότητα μεγάλης πιθανότητας εντοπισμού της παραβατικής συμπεριφοράς αποτελεί αναγκαιότητα των ελληνικών επιχειρήσεων, καθώς αρχίζει πλέον και ο επιχειρηματικός κόσμος να συμφωνεί πως η πάταξη της παραβατικής συμπεριφοράς, όπως η φοροδιαφυγή ευνοεί την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη. Τέλος αξιοσημείωτο είναι πως ο επιχειρηματικός κόσμος εκτιμά πως θα υπάρξει στο μέλλον δυνατότητα «ρύθμισης» ή «κλεισίματος περιόδου» που θα είναι ευνοϊκότερη, καθώς είχαν εφαρμοστεί αρκετές φορές τέτοιου είδους νόμοι για φορολογική αμνηστία και οι φορολογούμενοι ίσως αντιμετώπιζαν το φορολογικό σύστημα αναλόγως. Οποιαδήποτε αλλαγή άλλωστε, χρειάζεται χρόνο προσαρμογής και ο αποκλεισμός εφαρμογής αυτού του μέτρου δεν έχει γίνει έως σήμερα που εκπονείται η εργασία, αλλά αντιθέτως ακούγονται από δημοσιογραφικές ανακοινώσεις η ύπαρξη νέας φορολογικής αμνηστίας.

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΕΓΚΥΡΟ ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΣΥΜΦΩΝΩ	69	59.5	59.5	59.5
ΔΙΑΦΩΝΩ	42	36.2	36.2	95.7
ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	5	4.3	4.3	100.0
ΣΥΝΟΛΟ	116	100.0	100.0	

Πίνακας 7: Κατανομή περίπλοκου φορολογικού συστήματος.

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΕΓΚΥΡΟ ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΣΥΜΦΩΝΩ	69	59.5	59.5	59.5
ΔΙΑΦΩΝΩ	41	35.3	35.3	94.8
ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	6	5.2	5.2	100.0
ΣΥΝΟΛΟ	116	100.0	100.0	

Πίνακας 8: Κατανομή αβεβαιότητας ως προς την τελική φορολογική επιβάρυνση

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΕΓΚΥΡΟ ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΣΥΜΦΩΝΩ	72	62.1	62.1	62.1
ΔΙΑΦΩΝΩ	36	31.0	31.0	93.1
ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	8	6.9	6.9	100.0
ΣΥΝΟΛΟ	116	100.0	100.0	

Πίνακας 9: Κατανομή υψηλού επιπέδου φορολόγησης.

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΕΓΚΥΡΟ ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΣΥΜΦΩΝΩ	70	60.4	60.4	60.4
ΔΙΑΦΩΝΩ	36	31.0	31.0	91.4
ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	10	8.6	8.6	100.0
ΣΥΝΟΛΟ	116	100.0	100.0	

Πίνακας 10: Κατανομή ύπαρξης κενών στην φορολογική Νομοθεσία.

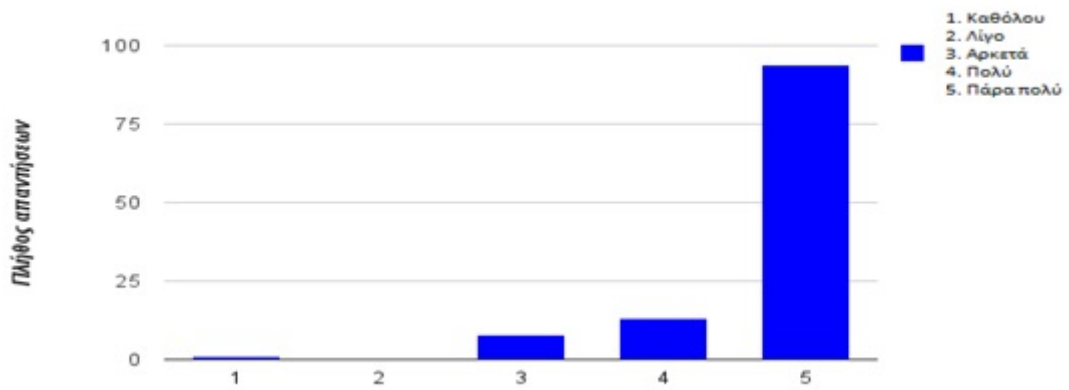
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΕΓΚΥΡΟ ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΣΥΜΦΩΝΩ	37	31.9	31.9	31.9
ΔΙΑΦΩΝΩ	66	56.9	56.9	88.8
ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	13	11.2	11.2	100.0
ΣΥΝΟΛΟ	116	100.0	100.0	

Πίνακας 11: Κατανομή μικρής πιθανότητας εντοπισμού της παραβατικής συμπεριφοράς.

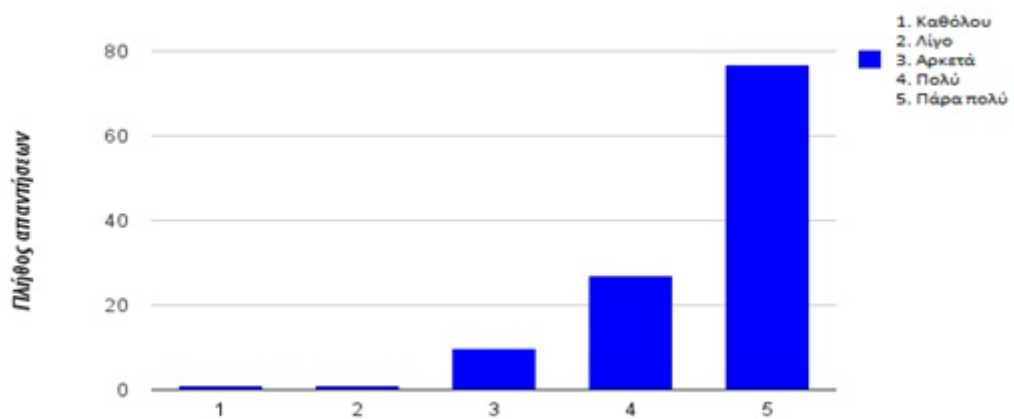
	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΕΓΚΥΡΟ ΠΟΣΟΣΤΟ	ΑΘΡΟΙΣΤΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΣΥΜΦΩΝΩ	48	41.4	41.4	41.4
ΔΙΑΦΩΝΩ	38	32.7	32.7	74.1
ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	30	25.9	25.9	100.0
ΣΥΝΟΛΟ	116	100.0	100.0	

Πίνακας 12: Κατανομή εκτίμησης ότι θα υπάρξει στο μέλλον δυνατότητα «ρύθμισης» ή «κλεισίματος περιόδου» που θα είναι ευνοϊκότερη.

Η έρευνα μας δείχνει πως οι φορολογούμενοι δεν αντιμετωπίζουν με την ίδια βαρύτητα τα φορολογικά αδικήματα σε σύγκριση με τα ποινικά αδικήματα. Από τα σχήματα 33 έως 41 που ακολουθούν και σχετίζονται με την **ερώτηση 16** είναι αξιοσημείωτο ότι η φοροδιαφυγή βρίσκεται αισθητά χαμηλότερα από όλα τα παραπτώματα εκτός από το παράπτωμα της κλοπής του μοτοποδηλάτου. Επίσης, εντύπωση προκαλεί πως η φοροδιαφυγή βρίσκεται χαμηλότερα και από τα άλλα οικονομικά εγκλήματα όπως αυτό της κατάχρησης και της δωροδοκίας. Στην μελέτη του Τάτσου (Τάτσος Ν.,2001:436) η ταξινόμηση των αξιόποινων πράξεων βρίσκεται στα ίδια επίπεδα με την έρευνά μας ενώ σε αντίστοιχη μελέτη το 2013 του Πασσάδη (Πασσάδης Σ.,2013:172), η φοροδιαφυγή θεωρούνταν σε υψηλότερο επίπεδο αξιόποινη πράξη ως φορολογικό αδίκημα σε σύγκριση με τη τωρινή έρευνα αλλά και πάλι σε χαμηλότερη ταξινόμηση από τις λοιπές αξιόποινες πράξεις. Σε αντίστοιχη έρευνα πάλι του Οικονομικού Επιμελητηρίου ¹⁷ στην ερώτηση <<Βαθμός Συμφωνίας με την πρόταση: Η απόκρυψη εισοδημάτων από την Εφορία είναι τόσο σοβαρή πράξη, όσο η κλοπή.>>, το 60,5% των ερωτώμενων συμφώνησε με αυτήν την πρόταση. Είναι λοιπόν κατανοητό πως αν και τα τελευταία χρόνια έχουν αυστηροποιηθεί τα προστίματα της φοροδιαφυγής όπως για παράδειγμα η διαδικασία του αυτοφώρου για οφειλές προς το Δημόσιο Ταμείο ¹⁸, η φοροδιαφυγή παραμένει στις μέρες μας εκτός από οικονομικό πρόβλημα και ηθικό.

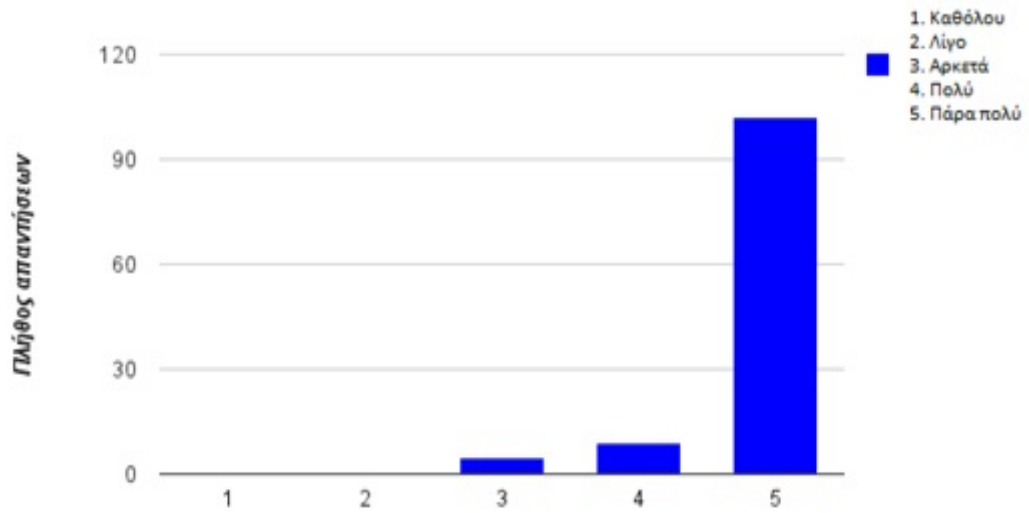
Σχήμα 33: Πόσο αξιόποινη είναι η απαγωγή.

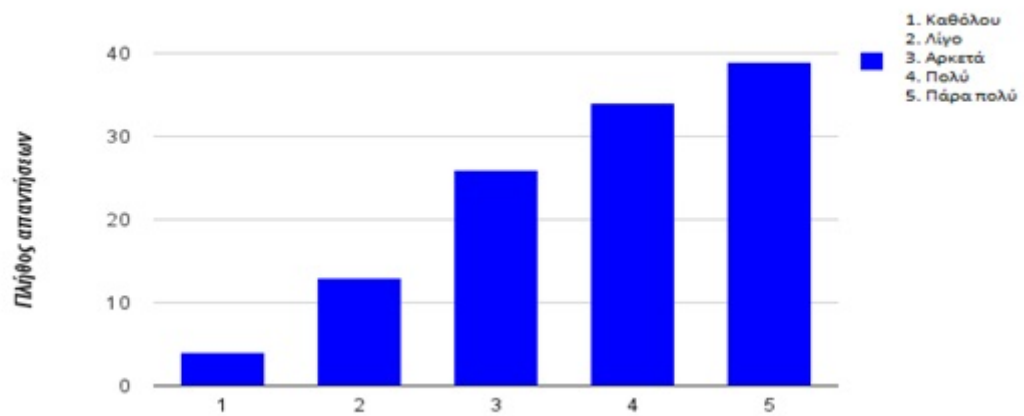
Σχήμα 34: Πόσο αξιόποινη είναι η οδήγηση αυτοκινήτου σε κατάσταση μέθης.

¹⁷Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας, (2011), *Έρευνα για τη Φοροδιαφυγή <<Μελέτη της συμπεριφοράς και των χαρακτηριστικών του φορολογούμενου>>*, Οικονομικά Χρονικά, 142, 2-3

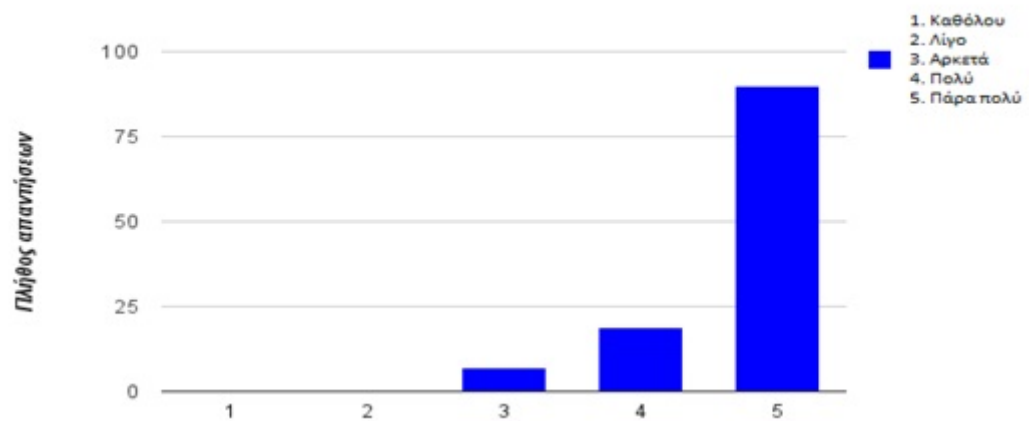
¹⁸ Διαθέσιμο στο: <http://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/7228>, Ημερομηνία πρόσβασης: 13/10/2014

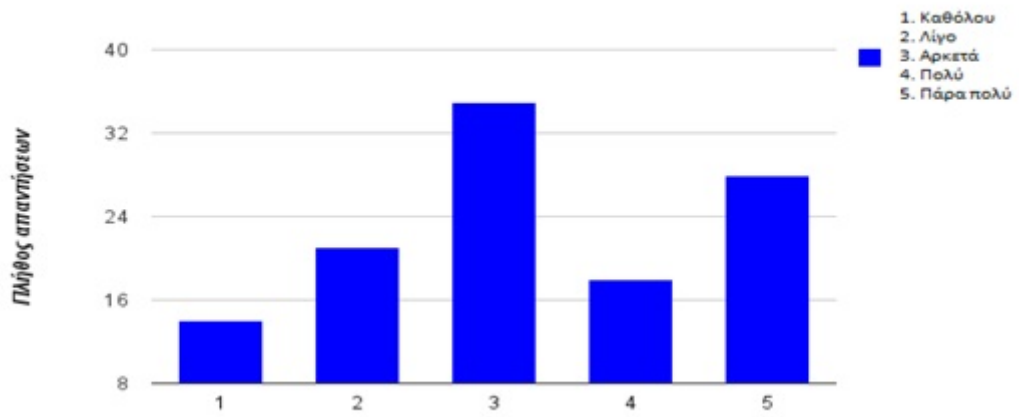
Σχήμα 35: Πόσο αξιόποινη είναι η εγκατάλειψη θύματος σε τροχαίο ατύχημα.

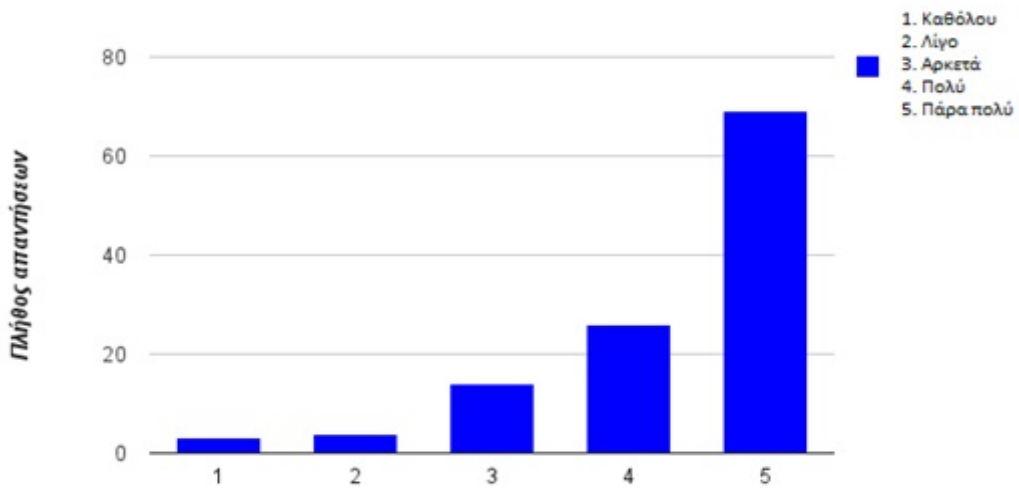
Σχήμα 36: Πόσο αξιόποινη είναι η φοροδιαφυγή.

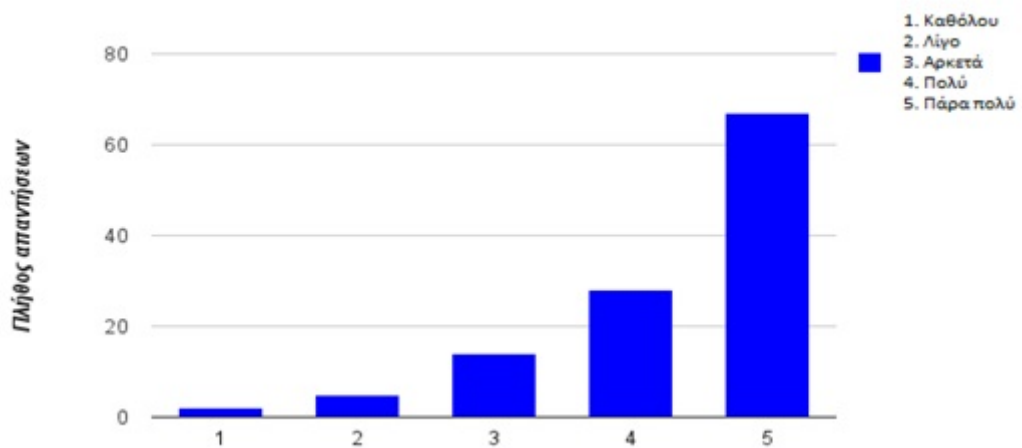
Σχήμα 37: Πόσο αξιόποινος είναι ο εμπρησμός.

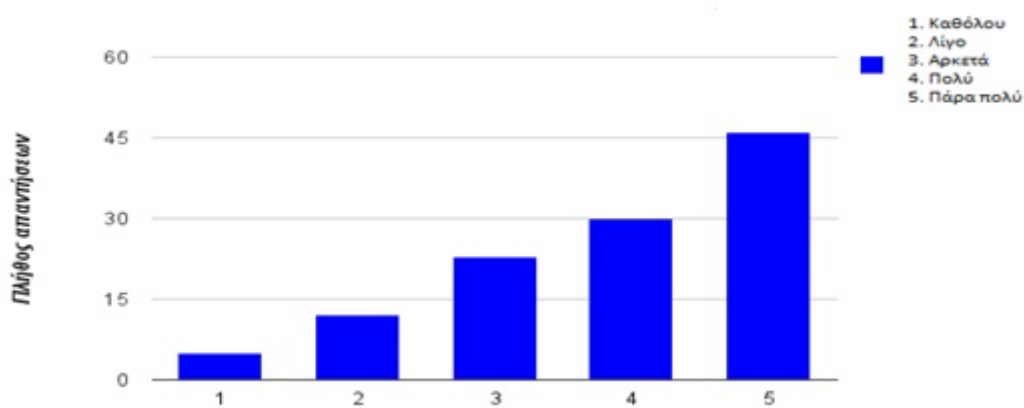
Σχήμα 38: Πόσο αξιόποινη είναι η ακάλυπτη επιταγή.

Σχήμα 39: Πόσο αξιόποινη είναι η κατάχρηση.

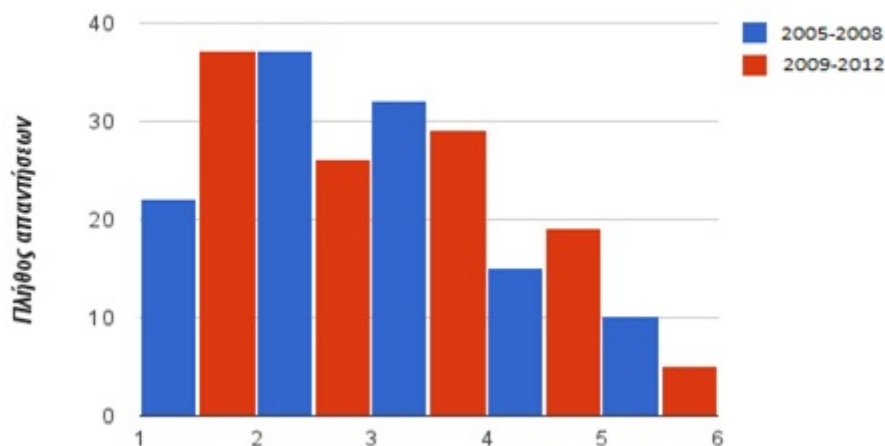
Σχήμα 40: Πόσο αξιόποινη είναι η δωροδοκία.

Σχήμα 41: Πόσο αξιόποινη είναι η κλοπή μοτοποδηλάτου.

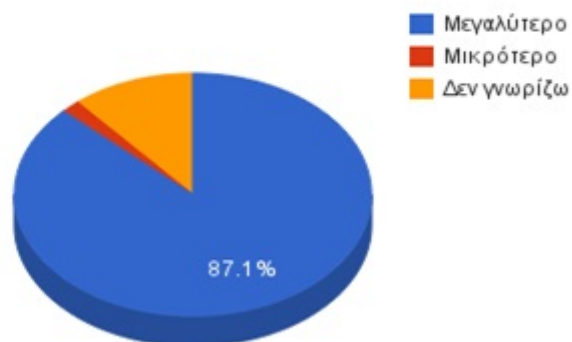
Όσον αναφορά τους τρόπους και τις δυνατότητες για φοροδιαφυγή σύμφωνα με τις απαντήσεις της ερώτησης 17, παρατηρούμε πως περισσότεροι από πέντε στους δέκα ερωτώμενους, έχουν τύχει της πρότασης από πελάτες τους να αγοράσουν προϊόν/εμπόρευμα/υπηρεσία χωρίς τιμολόγιο/απόδειξη για να πετύχουν καλύτερη τιμή σε συχνότητα :πολύ συχνά και συχνά. Η επιλογή όχι τόσο συχνά αγγίζει το 27,5% του δείγματος. Επιπρόσθετα, στην περίοδο 2009-2012, μετά την αποκορύφωση της κρίσης όπου η ρευστότητα των φορολογουμένων έχει μειωθεί λόγω της μεγάλης φορολογικής επιβάρυνσης έχει αυξηθεί το ποσοστό της συχνότητας που προτείνεται η αγορά προϊόντος/εμπορεύματος/υπηρεσίας χωρίς τιμολόγιο/απόδειξη για να πετύχει καλύτερη τιμή, από 50,86% που ήταν στην περίοδο 2005 έως 2008 σε 54,31%. Σε αντίστοιχη έρευνα του Πασσάδη (Πασσάδης Σ.,2013:158) στην ερώτηση <<Σας προτείνουν χαμηλότερη τιμή αν αγοράζετε χωρίς απόδειξη>>, επτά στους δέκα από τους ερωτώμενους δήλωσαν ότι συχνά τους προτείνουν χαμηλότερη τιμή για αγορά χωρίς απόδειξη. Άλλωστε, μεγαλύτερες αλλαγές σε τιμές και φόρους προκαλούν μεγαλύτερες αντιδράσεις στη συμπεριφορά των καταναλωτών. ¹⁹

¹⁹Chetty, R. (2014), Taxation, The Journal of Economic Perspectives, 28, (2), 145-151

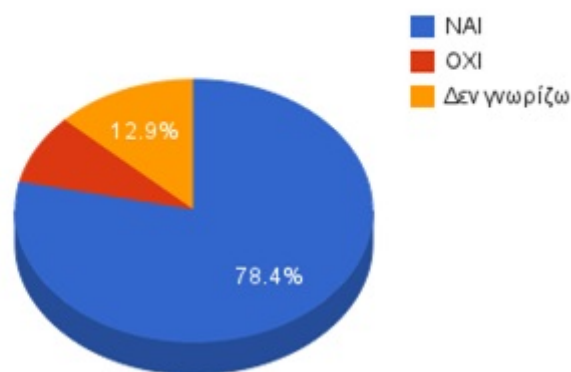
Σχήμα 42: Πρόταση πελάτη για αγορά προϊόντος/εμπορεύματος/υπηρεσίας χωρίς τιμολόγιο/απόδειξη για να πετύχει καλύτερη τιμή.

Σύμφωνα με το σχήμα 43 το 87,1% του δείγματος μας, θεωρεί πως σε περίοδο οικονομικής κρίσης το κίνητρο για φοροδιαφυγή από τη μεριά των ελληνικών επιχειρήσεων είναι μεγαλύτερο, ενώ μόλις το 1,7% θεωρεί πως είναι μικρότερο. Γενικότερα η φοροδιαφυγή συνδέεται με τη συνολική φορολογική επιβάρυνση και στην Ελλάδα μετά την κρίση υπάρχει υψηλή φορολογία, και όσο μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση υπάρχει τόσο μεγαλύτερη τάση για φοροδιαφυγή υπάρχει. Σήμερα, ο Έλληνας φορολογούμενος αντιλαμβάνεται πως η αύξηση της φορολογίας έχει οδηγήσει στην μείωση της ποιότητας ζωής του, λόγω μείωσης της ρευστότητας του και θεωρεί τη φοροδιαφυγή ως μία λογική αντίδραση για να μπορέσει να ζήσει όπως είχε συνηθίσει.

Σχήμα 43: Κίνητρο για φοροδιαφυγή από τη μεριά των ελληνικών επιχειρήσεων σε περίοδο οικονομικής κρίσης

Παρατηρούμε από το σχήμα 44 ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος 78,5% απάντησε θετικά στην **ερώτηση 19**, μόλις το 8,6% απάντησε αρνητικά και το 12,9% ότι δε γνωρίζει. Σε αντίστοιχες έρευνες του Πασσάδη (Πασσάδης Σ, 2013:155) και Τάτσου (Τάτσος Ν.,2001:341) η ποσοστώση κατανέμεται σε 74,8% θετική απάντηση και 25,2% αρνητική και 57% θετική απάντηση και 43% αρνητική αντίστοιχα. Στην ελληνική αλλά και στη διεθνή βιβλιογραφία το μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης αναφέρεται συχνά πως αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους προσδιοριστικούς παράγοντες του φαινομένου της φοροδιαφυγής, αλλά ουσιαστικά δε θα πρέπει να συνδέεται αποκλειστικά με το φαινόμενο της φοροδιαφυγής καθώς η φοροδιαφυγή θα πρέπει να προσδιορίζεται και αντιμετωπίζεται και με άλλα κριτήρια. Φυσικά στην έρευνα μας η συντριπτική πλειοψηφία των θετικών απαντήσεων ίσως να αποτελεί και ένα δείγμα της ψυχολογικής επιβάρυνσης που έχουν υποστεί οι Έλληνες φορολογούμενοι από την γενικότερη οικονομική ύφεση που επικρατεί ακόμη και σήμερα και αντιδρά στην απότομη αλλαγή της υψηλής φορολογίας για τα δεδομένα της προ εποχής κρίσης.

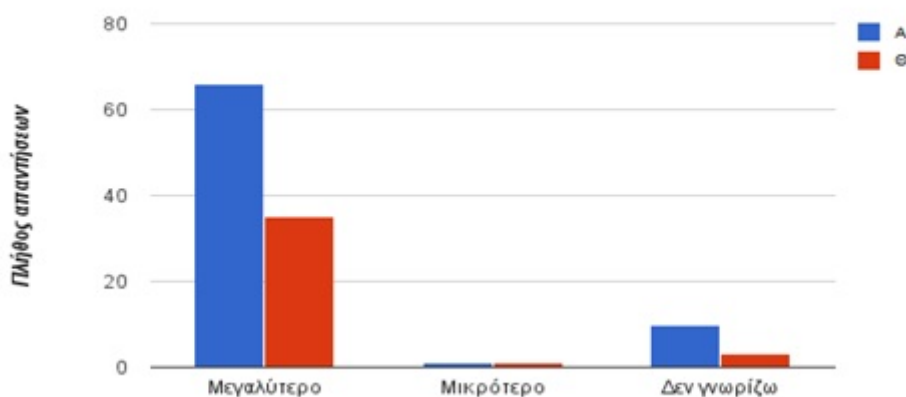
Σχήμα 44: Περιορισμός φαινομένων φοροδιαφυγής αν γινόταν μείωση των φορολογικών συντελεστών.

6.2.Συσχετίσεις μεταβλητών

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται οι απαντήσεις διαφόρων ερωτήσεων του ερωτηματολογίου της έρευνας συσχετιζόμενες με τις εξής μεταβλητές το φύλο, τον κλάδο παραγωγής, την εκπαίδευση και την ηλικία.

6.2.1 Η εκτίμηση της φοροδιαφυγής ως κίνητρο στην περίοδο κρίσης

Η συγκεκριμένη ερώτηση «**Θεωρείτε ότι σε περίοδο οικονομικής κρίσης το κίνητρο για φοροδιαφυγή από τη μεριά των ελληνικών επιχειρήσεων είναι: μεγαλύτερο, μικρότερο, δε γνωρίζω**», αναλύθηκε ως προς το φύλο. Οι απαντήσεις παρουσιάζονται στο σχήμα 45 που ακολουθεί. Παρατηρούμε πως δεν υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των δύο φύλων στη συγκεκριμένη ερώτηση. Επεξηγηματικά, το 85,71% των ανδρών απάντησε πως σε περίοδο κρίσης το κίνητρο για φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερο και μόλις ένας στους εβδομήντα επτά απάντησε μικρότερο. Αντίστοιχα, το 89,74% των γυναικών απάντησε πως σε περίοδο κρίσης το κίνητρο για φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερο και μόλις μία στις τριάντα εννέα απάντησε μικρότερο. Γενικά, παρατηρείται η ίδια συμπεριφορά, χωρίς διαφοροποιήσεις στο κίνητρο της φοροδιαφυγής σε περίοδο κρίσης μεταξύ των δύο φύλων.

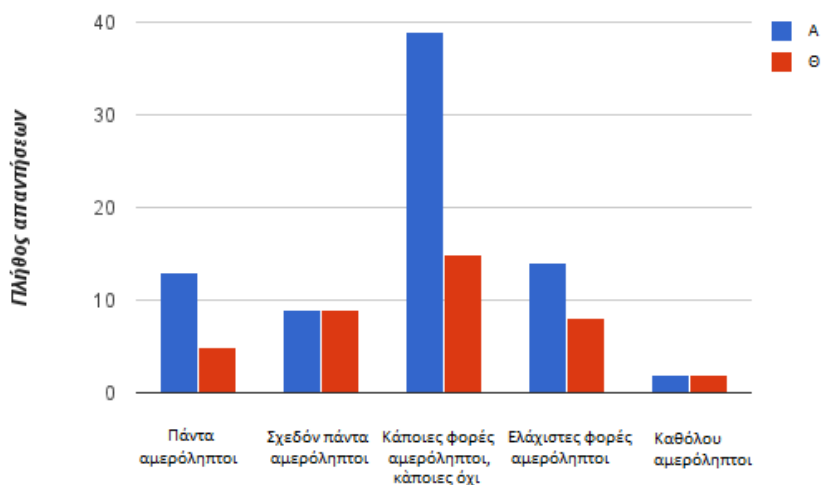

Σχήμα 45:Φύλο σε σχέση με το κίνητρο για φοροδιαφυγή από τη μεριά των ελληνικών επιχειρήσεων σε περίοδο οικονομικής κρίσης

6.2.2 Αμερόληψία φορολογικών ελέγχων

Η ερώτηση 13 «**Κάποιοι ερωτώμενοι εκτιμούν ότι οι φορολογικοί έλεγχοι που διεξάγονται είναι αμερόληπτοι ενώ κάποιοι άλλοι πιστεύουν ότι υπάρχει κάποια μορφής οικονομικής συνδιαλλαγής .Δηλαδή, ότι οι ελεγκτές έναντι κάποιας αμοιβής δέχονται να συγκαλύψουν παρατυπίες ή παραβάσεις του κώδικα. Ποια είναι η προσωπική σας άποψη?**» αναλύθηκε ως προς το φύλο και η ανάλυση έχει ως εξής. Τα φαινόμενα της διαφθοράς ποικίλλουν ανάλογα με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος. Ένας στους δύο άνδρες θεωρεί ότι οι φορολογικοί έλεγχοι που διεξάγονται είναι κάποιες φορές αμερόληπτοι και κάποιες όχι, ενώ τέσσερις στις δέκα γυναίκες έχουν την ίδια άποψη. Ένας στους δέκα άνδρες θεωρεί ότι οι έλεγχοι είναι σχεδόν πάντα αμερόληπτοι ενώ δύο στις δέκα

γυναίκες έχουν την ίδια άποψη. Παρατηρείται λοιπόν ότι τα ποσοστά είναι σαφώς υψηλότερα στους άνδρες για τη διαφθορά των φορολογικών ελέγχων.

Σχήμα 46: Φύλο σε σχέση με την αμεροληψία φορολογικών ελέγχων.

		ΠΑΝΤΑ ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΟΙ	ΣΧΕΔΟΝ ΠΑΝΤΑ ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΟΙ	ΚΑΠΟΙΕΣ ΦΟΡΕΣ ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΟΙ, ΚΑΠΟΙΕΣ ΟΧΙ	ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΦΟΡΕΣ ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΟΙ	ΚΑΘΟΛΟΥ ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ	13	9	39	14	2	77
	ΓΥΝΑΙΚΑ	5	9	15	8	2	39
ΣΥΝΟΛΟ		18	18	54	22	4	116

Πίνακας 13: Φύλο σε σχέση με την αμεροληψία φορολογικών ελέγχων

6.2.3 Θεσμικές και φορολογικές ανάγκες των ελληνικών επιχειρήσεων το 2014

Η συγκεκριμένη ερώτηση «Ποια είναι η άποψή σας για τις ανάγκες των Ελληνικών επιχειρήσεων το 2014 ?» αναλύθηκε ως προς το φύλο, την εκπαίδευση και την ηλικία. Οι ανάγκες αναλύονται με βάση τα εξής στοιχεία της ερώτησης 7 του ερωτηματολογίου: απλοποίηση του φορολογικού συστήματος, σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη, θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια, απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών. Στη συνέχεια, αναλύονται οι απαντήσεις που δηλώνουν:

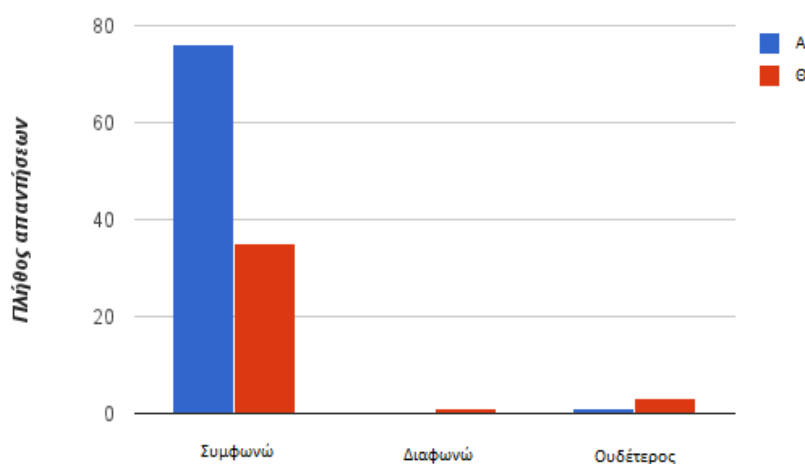
Α) Με βάση το φύλο δε φαίνεται να υπάρχουν ιδιαίτερες διαφοροποιήσεις ως προς τις ανάγκες των ελληνικών επιχειρήσεων για την απλοποίηση του φορολογικού συστήματος και τη σταθεροποίησή του για πέντε έτη. Μια διαφορά υπάρχει στην ανάγκη για θέσπιση ειδικών

φορολογικών κινήτρων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς το 84% των ανδρών συμφωνεί ενώ το ποσοστό των γυναικών ανέρχεται σε 67%. Τέλος, παρατηρείται πως δύο στους δέκα άνδρες και γυναίκες διατηρούν μια ουδέτερη στάση για την ανάγκη απλοποίησης των γραφειοκρατικών διαδικασιών που ίσως να οφείλεται στις πρόσφατες μεταρρυθμίσεις που γίνονται έως και τη στιγμή που αναλύονται τα δεδομένα της έρευνας.

Β) Με βάση την εκπαίδευση οι ανάγκες των ελληνικών επιχειρήσεων σε όλες τις κατανομές εκπαίδευσης δίνουν προτεραιότητα στην απλοποίηση του φορολογικού συστήματος, η οποία κατέχει ποσοστό άνω του 90%. Ακολουθεί η ανάγκη για τη σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος. Το 97% της κατηγορίας εκπαίδευση απόφοιτοι λυκείου γυμνασίου συμφωνεί πως είναι αναγκαία η σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος, και αντίστοιχα τα ποσοστά των εξής κατηγοριών εκπαίδευση ΙΕΚ, απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ και κάτοχοι μεταπτυχιακού είναι 73% περίπου, 88,64 % και 92%. Εν συνεχεία, αναφέρουμε πως το 83,33% των αποφοίτων γυμνασίου λυκείου συμφωνεί με τη θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην περιφέρεια και η ποσόστωση στις κατηγορίες εκπαίδευσης ΙΕΚ, απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ και κάτοχοι μεταπτυχιακού είναι 63,64%, 72,73% και 84,62% αντίστοιχα. Συνολικά ποσοστό 15,52% έχει ουδέτερη στάση σχετικά με τη θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων. Τέλος το 92,31% των κατόχων μεταπτυχιακού συμφωνεί με την αναγκαιότητα της απλοποίησης των γραφειοκρατικών διαδικασιών, ενώ ακολουθεί η συμφωνία με αυτήν την άποψη σε ποσοστό 81,82% των αποφοίτων ΙΕΚ, σε ποσοστό 72,73% των αποφοίτων ΑΕΙ/ΤΕΙ και 58,33% των αποφοίτων γυμνασίου λυκείου. Συνολικά ποσοστό 25% έχει ουδέτερη άποψη για την ανωτέρω ανάγκη των ελληνικών επιχειρήσεων. Παρατηρούμε σύμφωνα με τα ανωτέρω αποτελέσματα πως υπάρχει μια σύγκλιση απόψεων για τις ανάγκες των ελληνικών επιχειρήσεων στη βαθμίδα των αποφοίτων γυμνασίου λυκείου και των κατόχων μεταπτυχιακού. Οι μεν πρώτοι στηρίζονται περισσότερο στην εμπειρία και οι δεύτεροι στην μόρφωση και τη γνώση. Έτσι η εμπειρία συμφωνεί με τη γνώση. Μόνο ως προς την απλοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών υπάρχει μια διαφορά στην ποσόστωση που ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι οι μεν πρώτοι απευθύνονται σε ειδικούς για τη διεκπεραίωση των υποθέσεων τους και δεν έρχονται αντιμέτωποι με την καθημερινή τριβή, οι δε δεύτεροι έχουν περισσότερες ικανότητες να ασχολούνται με τα καθημερινά γραφειοκρατικά θέματα.

Γ) Με βάση την ηλικία, η επιχειρηματική δραστηριότητα δίνει προτεραιότητα σε όλες τις ηλικίες κατά κύριο λόγο στην απλοποίηση του φορολογικού συστήματος, ακολουθεί η σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για πέντε έτη, η θέσπιση ειδικών κινήτρων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Περιφέρεια και τέλος η απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών. Είναι αξιοσημείωτο δε πως η νεανική επιχειρηματικότητα έχει ανάγκη σε

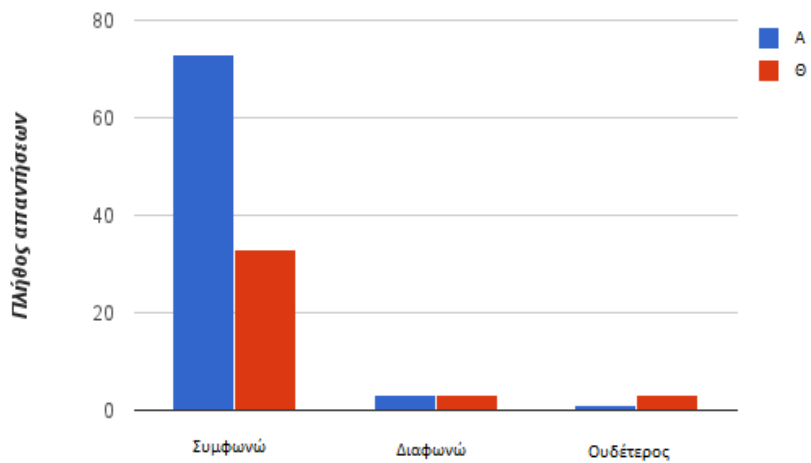
ποσοστό 100% της απλοποίησης του φορολογικού συστήματος, της σταθεροποίησης του για πέντε έτη και της απλοποίησης των γραφειοκρατικών διαδικασιών. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται στο ανωτέρω συμπέρασμα καθώς η νέα γενιά που αποτελεί το νέο παραγωγικό δυναμικό του κράτους χρήζει χρήσης και εφαρμογής καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών τους. Φυσικά οι ανωτέρω παράγοντες αποτελούν σημαντικά εργαλεία ανάπτυξης δυναμικών, εξελίξιμων και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων. Επιπρόσθετα, το δείγμα που ανήκει στο ηλικιακό όριο 35-44 συμφωνεί σε ποσοστό 100% πως οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν ανάγκη την απλοποίηση του φορολογικού συστήματος. Η σταθεροποίηση του αγγίζει το 98,11% των ερωτηθέντων ηλικίας 45-64 και το 87,80% ηλικίας 35-44 έχει ανάγκη από τη θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για τις ΜΜΕ. Το δείγμα μας στο συγκεκριμένο ηλικιακό όριο συμφωνεί καθώς έχοντας ασκήσει για κάποια έτη επιχειρηματική δραστηριότητα θεωρεί πως πρέπει να προωθηθούν σύγχρονες επιχειρηματικές δραστηριότητες για τη διατήρηση και τη δημιουργία ανταγωνιστικών επιχειρήσεων.

Σχήμα 47: Φύλο σε σχέση με την απλοποίηση του φορολογικού συστήματος.

		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ	76	0	1	77
	ΓΥΝΑΙΚΑ	35	1	3	39
ΣΥΝΟΛΟ		111	1	4	116

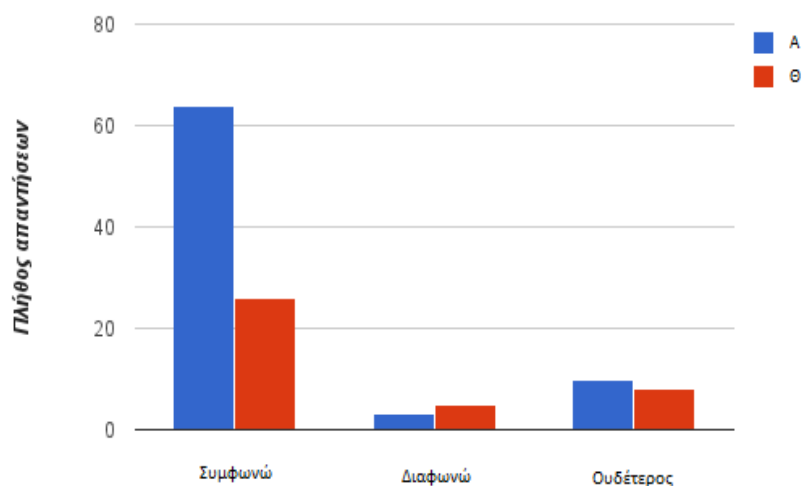
Πίνακας 14: Φύλο σε σχέση με την απλοποίηση του φορολογικού συστήματος

Σχήμα 48: Φύλο σε σχέση με τη σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη

		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ	73	3	1	77
	ΓΥΝΑΙΚΑ	33	3	3	39
ΣΥΝΟΛΟ		106	6	4	116

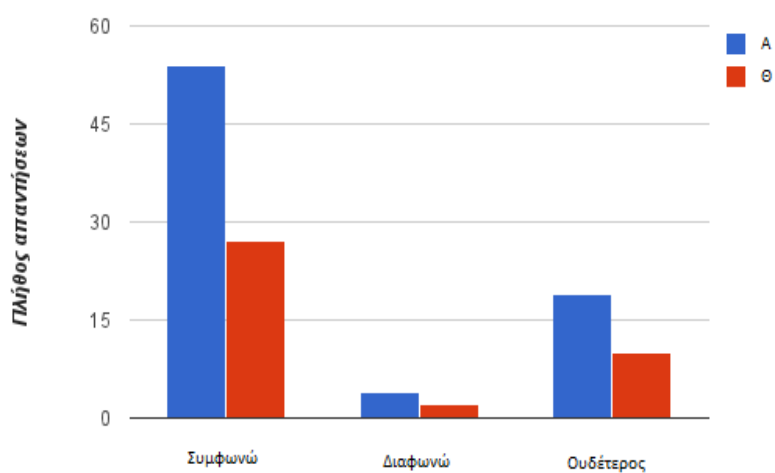
Πίνακας 15: Φύλο σε σχέση με τη σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη

Σχήμα 49: Φύλο σε σχέση με τη θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια

		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ	64	3	10	77
	ΓΥΝΑΙΚΑ	26	5	8	39
ΣΥΝΟΛΟ		90	8	18	116

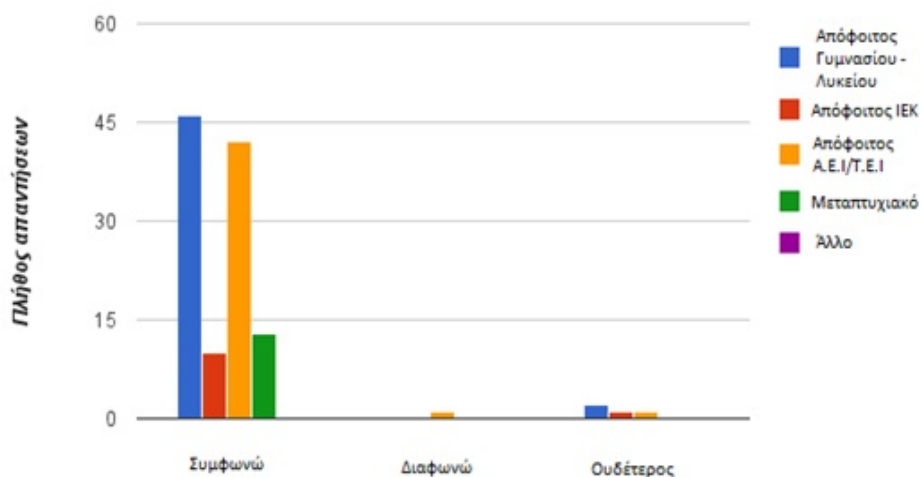
Πίνακας 16: Φύλο σε σχέση με τη θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια

Σχήμα 50: Φύλο σε σχέση με την απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών

		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ	54	4	19	77
	ΓΥΝΑΙΚΑ	27	2	10	39
ΣΥΝΟΛΟ		81	6	29	116

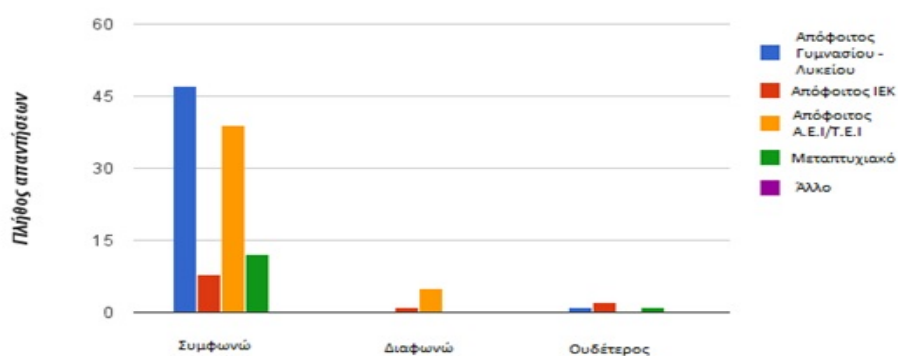
Πίνακας 17: Φύλο σε σχέση με την απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών

Σχήμα 51: Απλοποίηση του φορολογικού συστήματος σε σχέση με την εκπαίδευση

		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Απόφοιτος Γυμνασίου - Λυκείου	46	0	2	48
	Απόφοιτος ΙΕΚ	10	0	1	11
	Απόφοιτος Α.Ε.Ι/Τ.Ε.Ι	42	1	1	44
	Μεταπτυχιακό	13	0	0	13
	Άλλο	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ		111	1	4	116

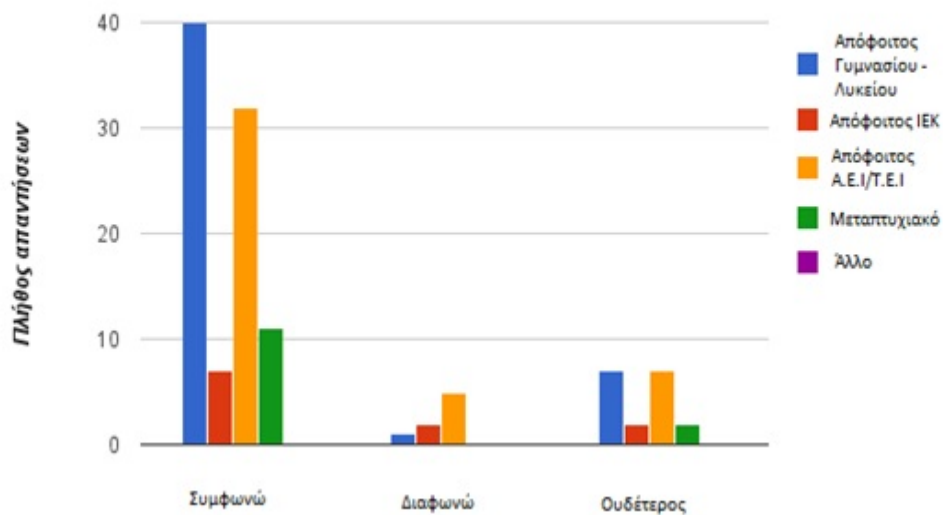
Πίνακας 18: Απλοποίηση του φορολογικού συστήματος σε σχέση με την εκπαίδευση

Σχήμα 52: Σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη σε σχέση με την εκπαίδευση

		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Απόφοιτος Γυμνασίου - Λυκείου	47	0	1	48
	Απόφοιτος ΙΕΚ	8	1	2	11
	Απόφοιτος Α.Ε.Ι/Τ.Ε.Ι	39	5	0	44
	Μεταπτυχιακό	12	0	1	13
	Άλλο	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ		106	6	4	116

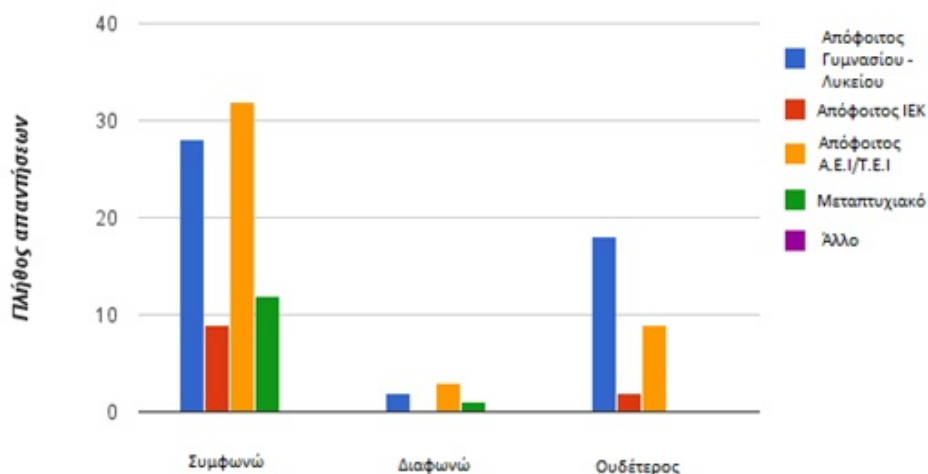
Πίνακας 19: Σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη σε σχέση με την εκπαίδευση

Σχήμα 53: Θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια σε σχέση με την εκπαίδευση

		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Απόφοιτος Γυμνασίου - Λυκείου	40	1	7	48
	Απόφοιτος ΙΕΚ	7	2	2	11
	Απόφοιτος Α.Ε.Ι/Τ.Ε.Ι	32	5	7	44
	Μεταπτυχιακό	11	0	2	13
	Άλλο	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ		90	8	18	116

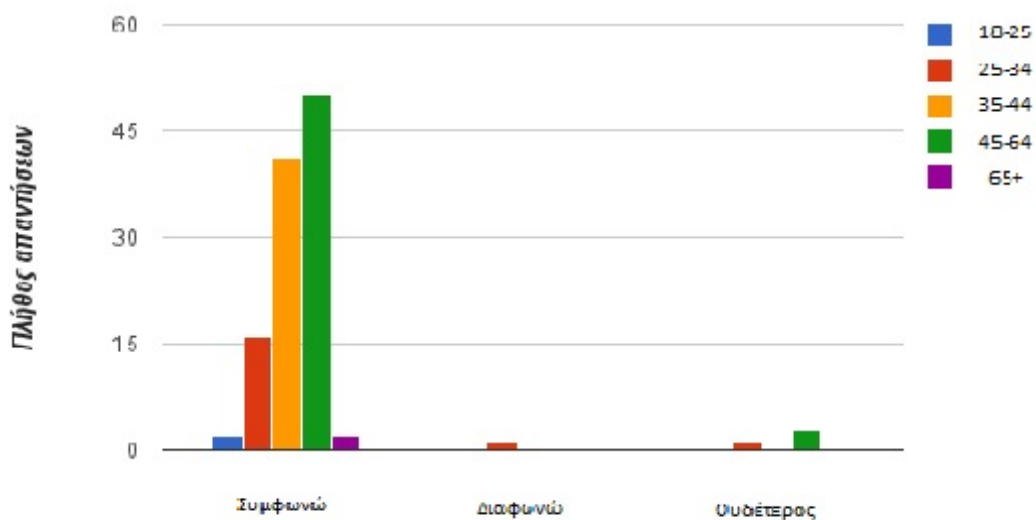
Πίνακας 20: Θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια σε σχέση με την εκπαίδευση

Σχήμα 54: Απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών σε σχέση με την εκπαίδευση

		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Απόφοιτος Γυμνασίου - Λυκείου	28	2	18	48
	Απόφοιτος ΙΕΚ	9	0	2	11
	Απόφοιτος Α.Ε.Ι/Τ.Ε.Ι	32	3	9	44
	Μεταπτυχιακό	12	1	0	13
	Άλλο	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ		81	6	29	116

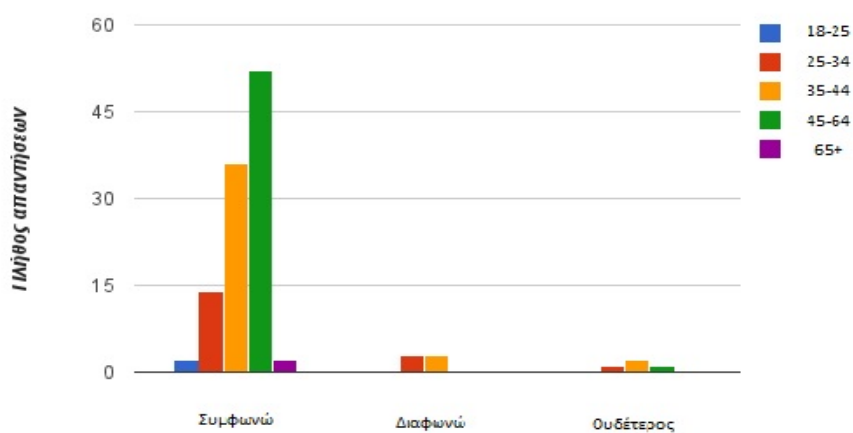
Πίνακας 21: Απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών σε σχέση με την εκπαίδευση

Σχήμα 55: Απλοποίηση του φορολογικού συστήματος σε σχέση με την ηλικία

		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΛΙΚΙΑ	18-25	2	0	0	2
	25-34	16	1	1	18
	35-44	41	0	0	41
	45-64	50	0	3	53
	65+	2	0	0	2
ΣΥΝΟΛΟ		111	1	4	116

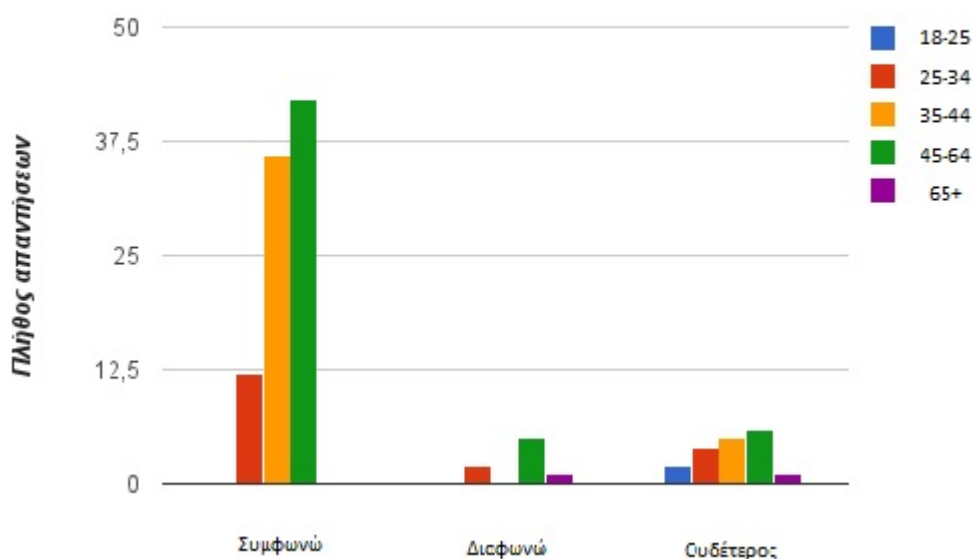
Πίνακας 22: Απλοποίηση του φορολογικού συστήματος σε σχέση με την ηλικία

Σχήμα 56: Σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη σε σχέση με την ηλικία

		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΛΙΚΙΑ	18-25	2	0	0	2
	25-34	14	3	1	18
	35-44	36	3	2	41
	45-64	52	0	1	53
	65+	2	0	0	2
ΣΥΝΟΛΟ		106	6	4	116

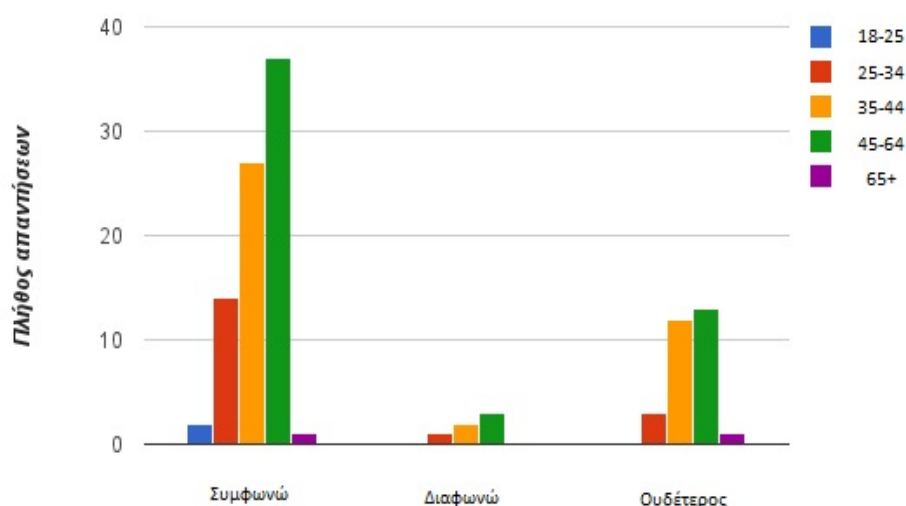
Πίνακας 23: Σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη σε σχέση με την ηλικία

Σχήμα 57: Θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια σε σχέση με την ηλικία

		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΛΙΚΙΑ	18-25	0	0	2	2
	25-34	12	2	4	18
	35-44	36	0	5	41
	45-64	42	5	6	53
	65+	0	1	1	2
ΣΥΝΟΛΟ		90	8	18	116

Πίνακας 24: Θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια σε σχέση με την ηλικία

Σχήμα 58: Απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών σε σχέση με την ηλικία

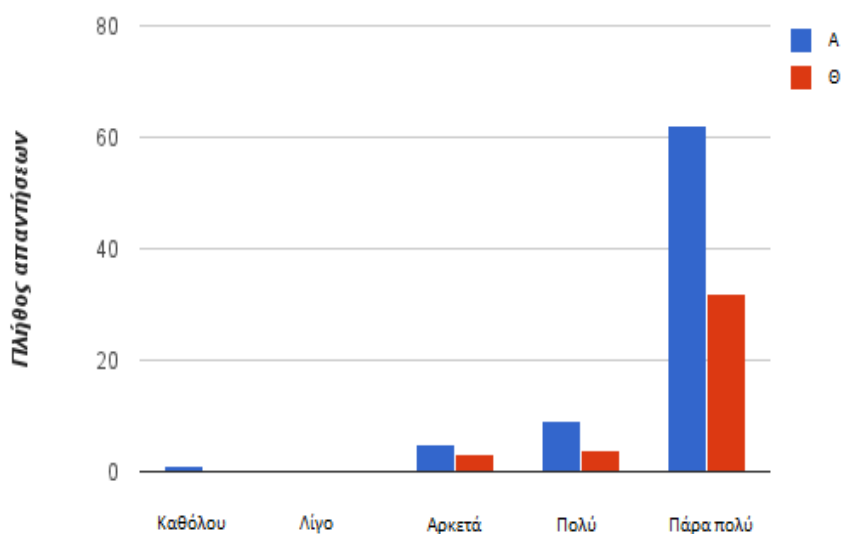
		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΛΙΚΙΑ	18-25	2	0	0	2
	25-34	14	1	3	18
	35-44	27	2	12	41
	45-64	37	3	13	53
	65+	1	0	1	2
ΣΥΝΟΛΟ		81	6	29	116

Πίνακας 25: Απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών σε σχέση με την ηλικία

6.2.4 Αξιολόγηση της σημασίας της φοροδιαφυγής

Στη συνέχεια αναλύεται η ερώτηση 16 «**Βαθμολογήστε πόσο αξιόπoinες θεωρείτε ότι είναι οι παρακάτω πράξεις ειδικά σε περίοδο κρίσης: 1. Απαγωγή, 2. Οδήγηση αυτοκινήτου σε κατάσταση μέθης, 3. Εγκατάλειψη θύματος σε τροχαίο ατύχημα, 4. Φοροδιαφυγή, 5. Εμπρησμός, 6. Ακάλυπτη επιταγή, 7. Κατάχρηση, 8. Δωροδοκία, 9. Κλοπή μοτοποδηλάτου**». Οι απαντήσεις που δόθηκαν είναι σταθμισμένες με το φύλο και απεικονίζονται στα σχήματα που ακολουθούν. Η ανάλυση μας δείχνει πως και στα δύο φύλα το παράπτωμα της φοροδιαφυγής δε βρίσκεται υψηλά σε σύγκριση με άλλα παραπτώματα, ακόμα και από τα οικονομικά εγκλήματα της κατάχρησης και της δωροδοκίας. Αξιοσημείωτο είναι ότι μόνο το 33% και σε γυναίκες και σε άνδρες θεωρεί ότι η φοροδιαφυγή είναι αξιόπoinη πράξη. Μόνο η κλοπή μοτοποδηλάτου αξιολογείται από τις γυναίκες ως ισάξιο παράπτωμα της φοροδιαφυγής και αισθητά χαμηλότερα η ακάλυπτη επιταγή. Στους άνδρες

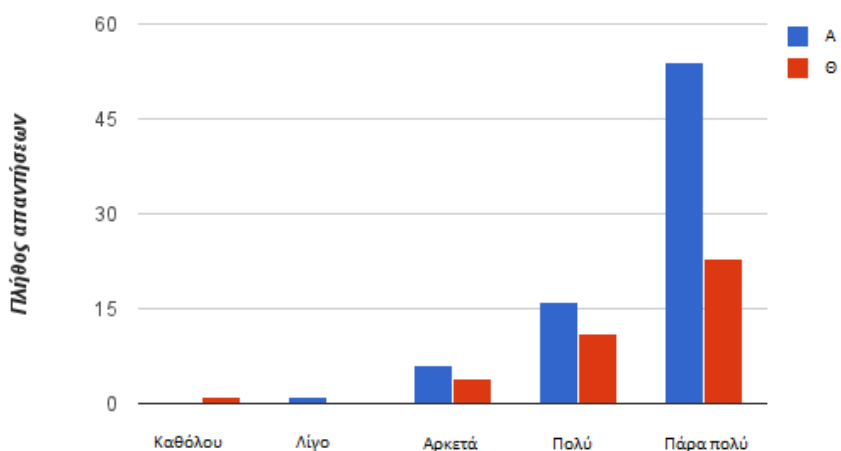
μόνο η ακάλυπτη επιταγή είναι κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες λιγότερο σοβαρό παράπτωμα της φοροδιαφυγής.

Σχήμα 59: Φύλο σε σχέση με την απαγωγή

		ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	ΣΥΝΟΛΟ
ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ	1	0	5	9	62	77
	ΓΥΝΑΙΚΑ	0	0	3	4	32	39
ΣΥΝΟΛΟ		1	0	8	13	94	116

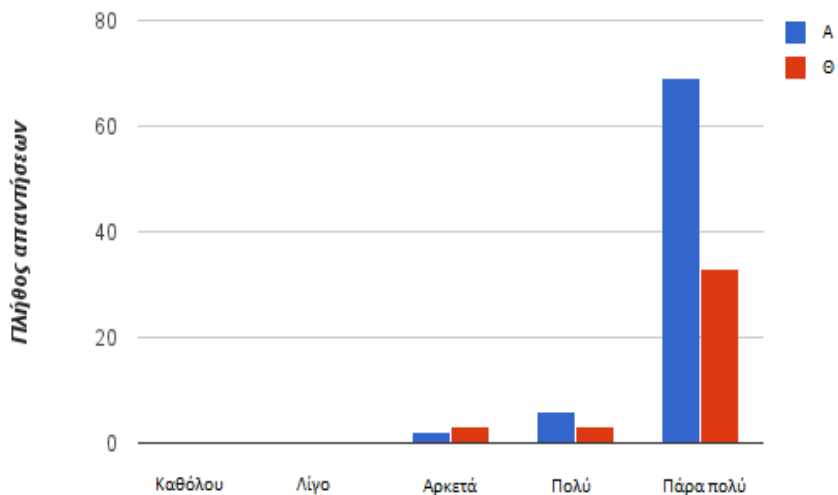
Πίνακας 26: Απαγωγή σε σχέση με το φύλο

Σχήμα 60: Φύλο σε σχέση με την οδήγηση αυτοκινήτου σε κατάσταση μέθης

		ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	ΣΥΝΟΛΟ
ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ	0	1	6	16	54	77
	ΓΥΝΑΙΚΑ	1	0	4	11	23	39
ΣΥΝΟΛΟ		1	1	10	27	77	116

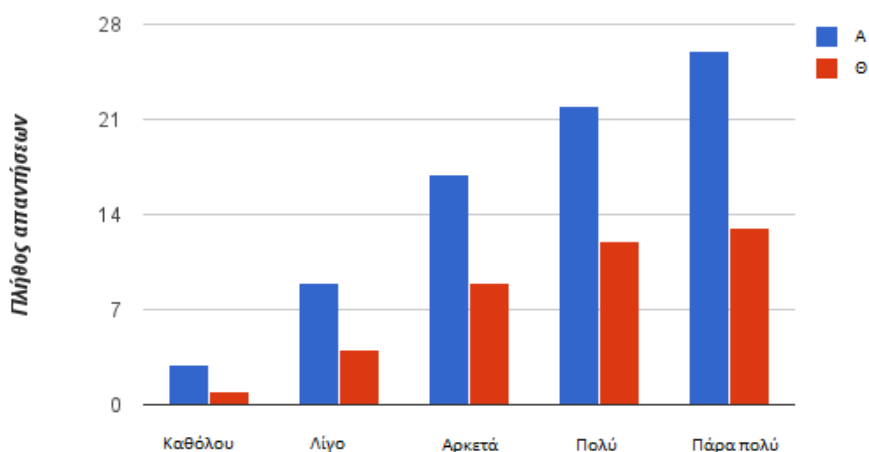
Πίνακας 27: Φύλο σε σχέση με την οδήγηση αυτοκινήτου σε κατάσταση μέθης

Σχήμα 61: Φύλο σε σχέση με την εγκατάλειψη θύματος σε τροχαίο ατύχημα

		ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	ΣΥΝΟΛΟ
ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ	0	0	2	6	69	77
	ΓΥΝΑΙΚΑ	0	0	3	3	33	39
ΣΥΝΟΛΟ		0	0	5	9	102	116

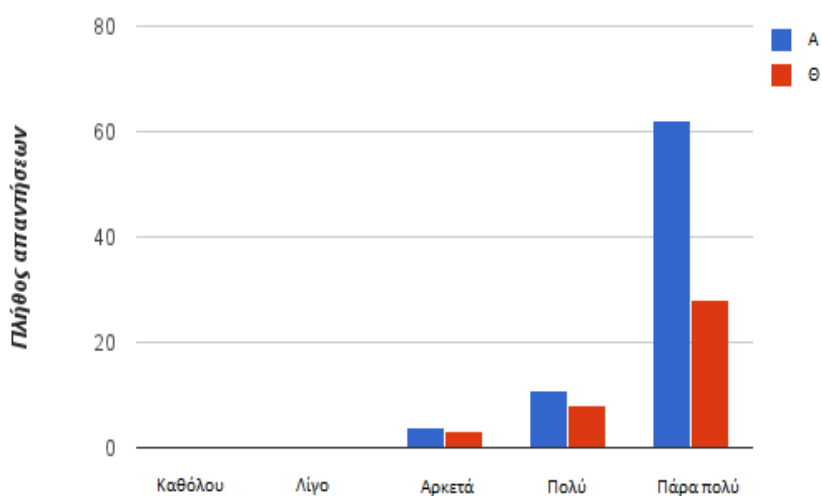
Πίνακας 28: Φύλο σε σχέση με την εγκατάλειψη θύματος σε τροχαίο ατύχημα

Σχήμα 62: Φοροδιαφυγή σε σχέση με το φύλο

		ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	ΣΥΝΟΛΟ
ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ	3	9	17	22	26	77
	ΓΥΝΑΙΚΑ	1	4	9	12	13	39
ΣΥΝΟΛΟ		4	13	26	34	39	116

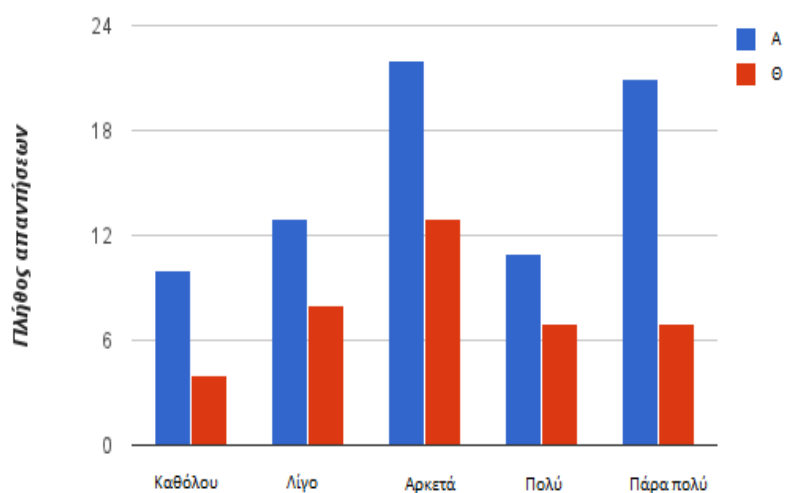
Πίνακας 29: Φοροδιαφυγή σε σχέση με το φύλο

Σχήμα 63: Εμπρησμός σε σχέση με το φύλο

		ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	ΣΥΝΟΛΟ
ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ	0	0	4	11	62	77
	ΓΥΝΑΙΚΑ	0	0	3	8	28	39
ΣΥΝΟΛΟ		0	0	7	19	90	116

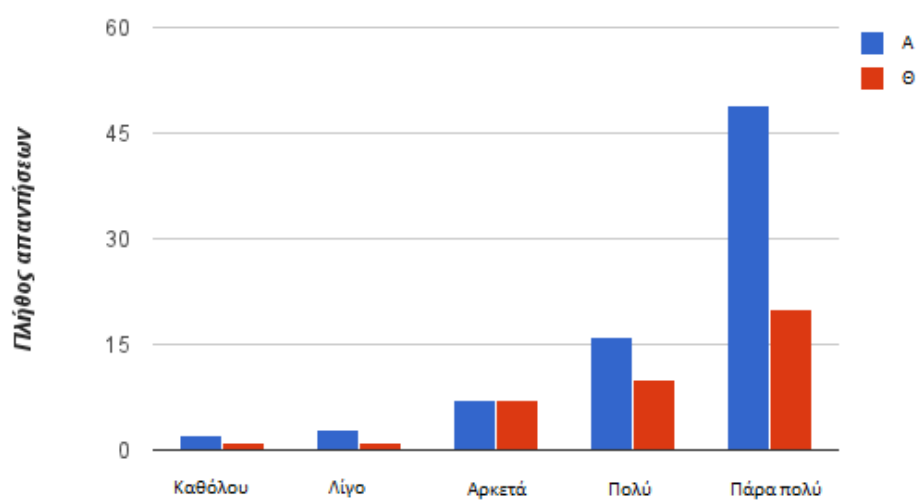
Πίνακας 30: Εμπρησμός σε σχέση με το φύλο

Σχήμα 64: Ακάλυπτη επιταγή σε σχέση με το φύλο

		ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	ΣΥΝΟΛΟ
ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ	10	13	22	11	21	77
	ΓΥΝΑΙΚΑ	4	8	13	7	7	39
ΣΥΝΟΛΟ		14	21	35	18	28	116

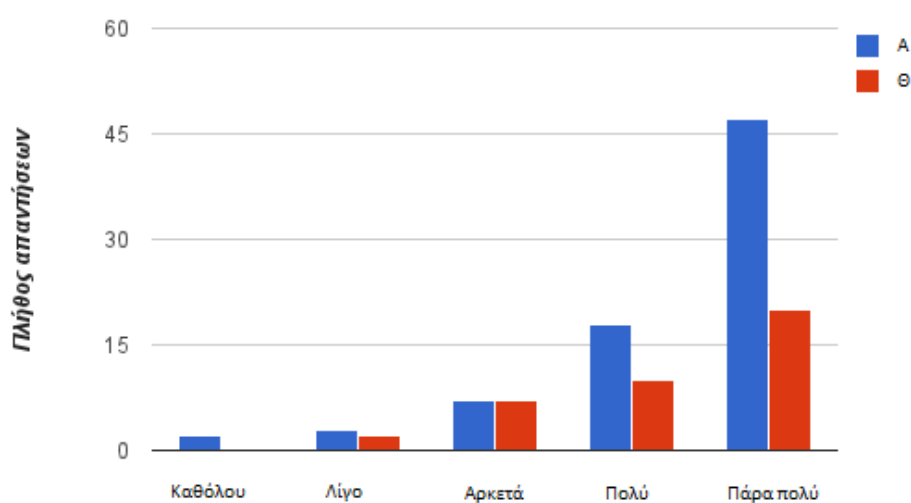
Πίνακας 31: Ακάλυπτη επιταγή σε σχέση με το φύλο

Σχήμα 65: Κατάχρηση σε σχέση με το φύλο

		ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	ΣΥΝΟΛΟ
ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ	2	3	7	16	49	77
	ΓΥΝΑΙΚΑ	1	1	7	10	20	39
ΣΥΝΟΛΟ		3	4	14	26	69	116

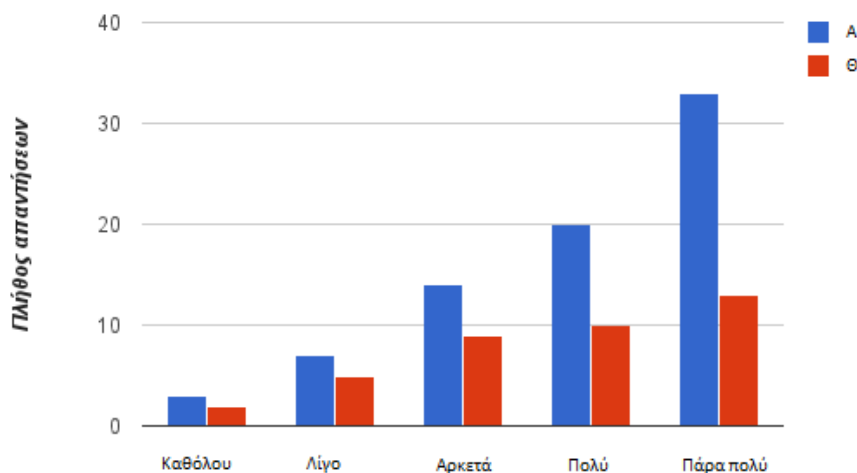
Πίνακας 32: Κατάχρηση σε σχέση με το φύλο

Σχήμα 66: Δωροδοκία σε σχέση με το φύλο

		ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	ΣΥΝΟΛΟ
ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ	2	3	7	18	47	77
	ΓΥΝΑΙΚΑ	0	2	7	10	20	39
ΣΥΝΟΛΟ		2	5	14	28	67	116

Πίνακας 33: Δωροδοκία σε σχέση με το φύλο

Σχήμα 67: Κλοπή μοτοποδηλάτου σε σχέση με το φύλο

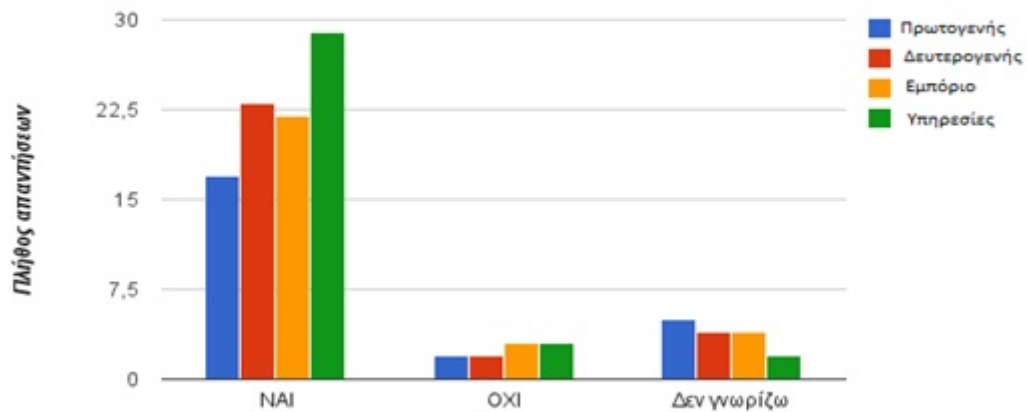
		ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	ΣΥΝΟΛΟ
ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΑΣ	3	7	14	20	33	77
	ΓΥΝΑΙΚΑ	2	5	9	10	13	39
ΣΥΝΟΛΟ		5	12	23	30	46	116

Πίνακας 34: Κλοπή μοτοποδηλάτου σε σχέση με το φύλο

6.2.5 Η εκτίμηση του περιορισμού των φαινομένων της φοροδιαφυγής λόγω μείωσης των φορολογικών συντελεστών

Η ερώτηση 19 «**Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιορίζονταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής?**» αναλύθηκε ως προς τον κλάδο παραγωγής. Στο παρακάτω σχήμα και πίνακα απεικονίζονται οι συσχετισμένες απαντήσεις και δείχνουν πως όλοι οι κλάδοι παραγωγής σε ποσοστό άνω του 70% θεωρούν πως θα περιορίζονταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής εάν μειώνονταν οι φορολογικοί συντελεστές. Καταλήγουμε δηλαδή στο συμπέρασμα πως όλοι οι κλάδοι συνδέουν άρρηκτα το ύψος των φορολογικών συντελεστών, με τη φορολογική επιβάρυνση και το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Σύμφωνα, δε με δημοσίευμα στην εφημερίδα Το Βήμα έρευνα που πραγματοποίησε η GPO για λογαριασμό της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ελληνικού Εμπορίου (ΕΣΕΕ) ²⁰, αναδείχνει ως πρωταγωνιστές της φοροδιαφυγής στη χώρα μας τους γιατρούς, τους τεχνίτες όπως υδραυλικοί, ηλεκτρολόγοι, δικηγόροι, συμβολαιογράφοι επαγγέλματα δηλαδή που ανήκουν στον κλάδο των υπηρεσιών. Ένα άλλο συμπέρασμα στο οποίο μπορούμε να καταλήξουμε είναι πως όντως ο παραπάνω κλάδος φοροδιαφεύγει σε

μεγαλύτερο βαθμό, καθώς σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους άλλους κλάδους δηλαδή 85,21% έναντι 70,83% στον πρωτογενή κλάδο, 79,31% στον δευτερογενή κλάδο και 75,86% στο εμπόριο θεωρεί πως εάν μειωθούν οι φορολογικοί συντελεστές θα μειωθεί και το φαινόμενο της φοροδιαφυγής.

Σχήμα 68: Περιορισμός φαινομένων φοροδιαφυγής αν γινόταν μείωση των φορολογικών συντελεστών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής

		Περιορισμός φαινομένων φοροδιαφυγής αν γινόταν μείωση των φορολογικών συντελεστών			ΣΥΝΟΛΟ
		ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	
ΚΛΑΔΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	17	2	5	24
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	23	2	4	29
	ΕΜΠΟΡΙΟ	22	3	4	29
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	29	3	2	34
ΣΥΝΟΛΟ		91	10	15	116

Πίνακας 35: Περιορισμός φαινομένων φοροδιαφυγής αν γινόταν μείωση των φορολογικών συντελεστών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής.

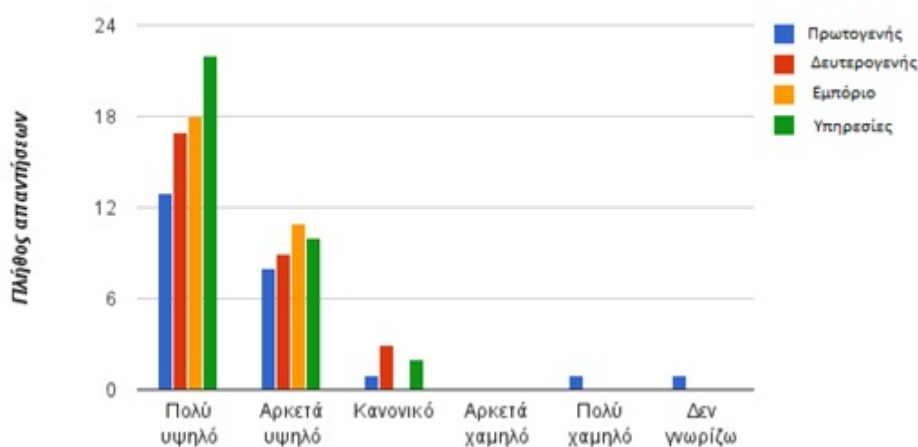
²⁰Χαροντάκης Δ.,(2013),*Ποιοι κλάδοι είναι οι πρωταγωνιστές της φοροδιαφυγής*. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=499632>, Ημερομηνία πρόσβασης: 21/10/2014

6.2.6 Επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας

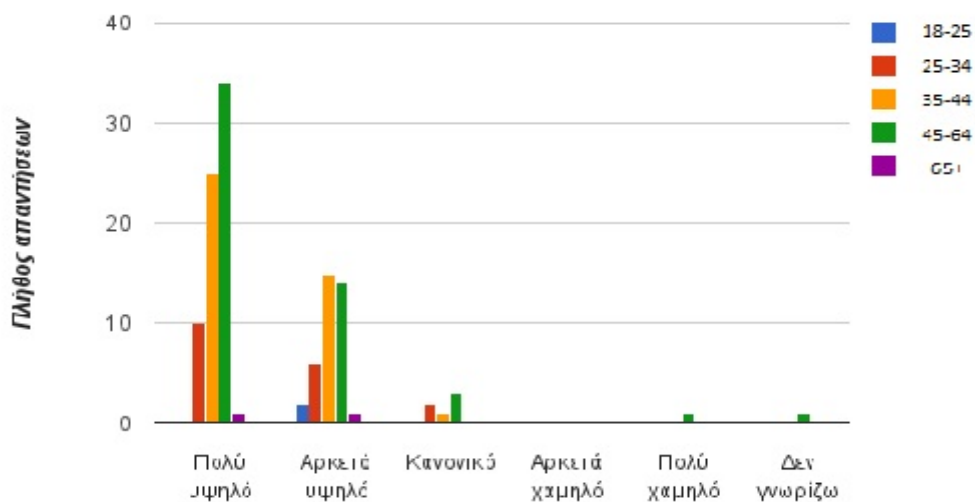
Στη συνέχεια της ανάλυσης και σε συνδυασμό με την προηγούμενη συσχέτιση οι απαντήσεις που δόθηκαν, αναλύθηκαν σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής και την ηλικία και αφορούν την ερώτηση 10 «Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας?».

A) Με βάση τον κλάδο παραγωγής οι απαντήσεις δείχνουν πως ο κλάδος των υπηρεσιών παραμένει στο πιο υψηλό ποσοστό και σε επίπεδο 64,72% θεωρώντας το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας υψηλό. Συγκριτικά αναφέρουμε τα υπόλοιπα ποσοστά των κλάδων τα οποία ανέρχονται σε 54,17% στον πρωτογενή τομέα, 58,62% στον δευτερογενή και 62,07% στο εμπόριο. Ο τομέας των υπηρεσιών σύμφωνα με έρευνες όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη ερώτηση είναι ο τομέας που απέκρυπτε σε μεγαλύτερο βαθμό το φορολογητέο εισόδημα του, και η αλλαγή της φορολογικής πολιτικής στην χώρα μας, τους επιβάρυνε φορολογικά σε μεγαλύτερο βαθμό. Αξιοσημείωτο είναι πως σχεδόν το 93% της οικονομικής δραστηριότητας, δηλαδή όλοι οι κλάδοι θεωρούν πως το επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης είναι μεταξύ της κλίμακας πολύ υψηλό και αρκετά υψηλό.

B) Με βάση την ηλικία, το κοινό αίσθημα, σε όλα τα ηλικιακά όρια, του ύψους της φορολογικής επιβάρυνσης κυμαίνεται σε πολύ υψηλό. Πιο συγκεκριμένα το 100% των ερωτώμενων ηλικίας 18-25 , το 55,50% ηλικίας 25-34, το 60,98% ηλικίας 35-44, το 64,18% ηλικίας 45-64 και το 50% ηλικίας 65+ θεωρεί ότι είναι πολύ υψηλό. Επομένως ένα πολύ υψηλό ποσοστό των φορολογουμένων πιστεύει ότι υπάρχει πολύ υψηλή φορολογική επιβάρυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και ειδικότερα η νεότερη γενιά, που αποτελεί το μέλλον της χώρας.

Σχήμα 69: Γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής

Σχήμα 70: Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας σε σχέση με την ηλικία

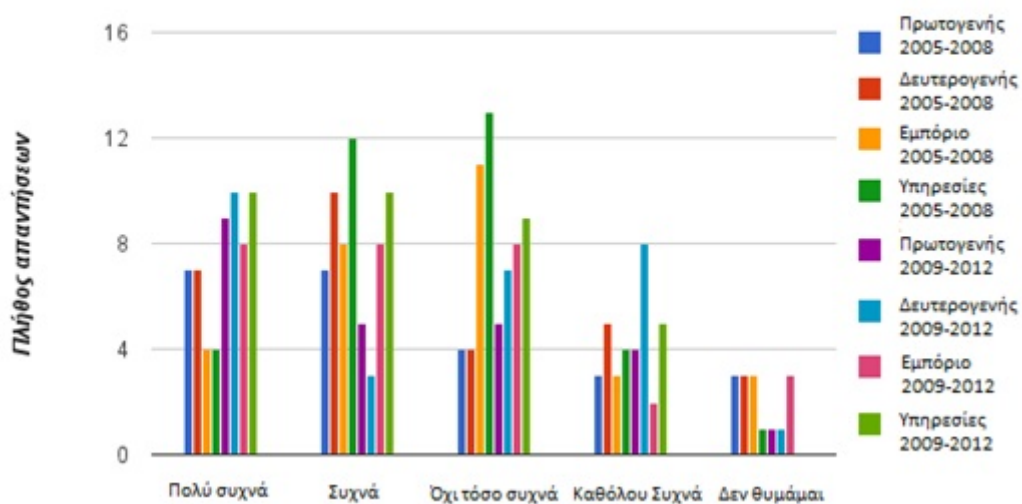
		ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΟ	ΑΡΚΕΤΑ ΥΨΗΛΟ	ΚΑΝΟΝΙΚΟ	ΑΡΚΕΤΑ ΧΑΜΗΛΟ	ΠΟΛΥ ΧΑΜΗΛΟ	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΛΙΚΙΑ	18-25	0	2	0	0	0	0	2
	25-34	10	6	2	0	0	0	18
	35-44	25	15	1	0	0	0	41
	45-64	34	14	3	0	1	1	53
	65+	1	1	0	0	0	0	2
ΣΥΝΟΛΟ		70	38	6	0	1	1	116

Πίνακας 36: Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας σε σχέση με την ηλικία

6.2.7 Συχνότητα προτάσεων αγοράς προϊόντος/εμπορεύματος/υπηρεσίας χωρίς τιμολόγιο/απόδειξη με σκοπό την επίτευξη καλύτερης τιμής στην περίοδο 2005-2008 και αντίστοιχα στην περίοδο 2009-2012.

Η ανάλυση της ερώτησης «Πόσο συχνά σας έχει τύχει ένας πελάτης να σας προτείνει να αγοράσει ένα προϊόν/εμπόρευμα/υπηρεσία χωρίς τιμολόγιο/απόδειξη για να πετύχει καλύτερη τιμή τώρα ?» γίνεται σε σχέση με τη μεταβλητή του κλάδου παραγωγής. Οι

αναλύσεις του σχήματος 71 μας δείχνουν πως η μεγαλύτερη συχνότητα και στα δύο χρονικά διαστήματα προ περιόδου κρίσης και μετά περίοδο κρίσης κυμαίνεται μεταξύ πολύ συχνά και συχνά στη συγκεκριμένη συσχέτιση. Αναλυτικότερα, στην περίοδο 2005 έως 2008, στον πρωτογενή τομέα η ποσόστωση αθροιστικά στις ανωτέρω συχνότητες είναι 58%, στον δευτερογενή τομέα 59%, στο εμπόριο 42% και στις υπηρεσίες 47%. Αντίστοιχα στην περίοδο 2009 έως 2012, στον πρωτογενή τομέα 59%, στον δευτερογενή τομέα 44%, στο εμπόριο 56% και στις υπηρεσίες 58%. Υπάρχουν δηλαδή φαινόμενα φοροδιαφυγής σε όλους τους κλάδους με διαφοροποίηση των φαινομένων και αυξητική τάση στην περίοδο μετά κρίσης. Σημαντική αύξηση της τάσης για φοροδιαφυγή παρουσιάζει ο κλάδος των υπηρεσιών με αύξηση της συχνότητας κατά 0,11 ποσοστιαίες μονάδες. Τα ανωτέρω αποτελέσματα αποτελούν δείγματα μη ύπαρξης ελεγκτικών μηχανισμών, αλλά και μέσο πίεσης των αγοραστών καταναλωτών για ρευστότητα λόγω καλύτερης τιμής.

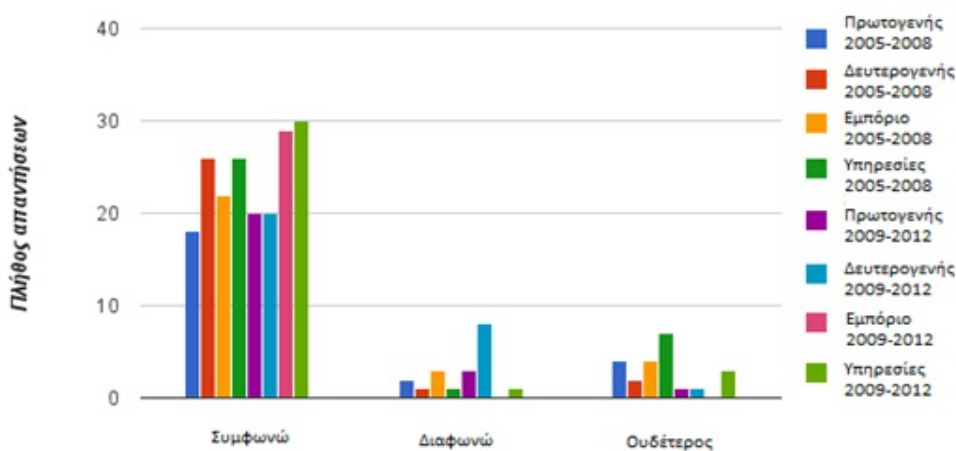

Σχήμα 71: Πρόταση για αγορά προϊόντος/εμπορεύματος/υπηρεσίας χωρίς τιμολόγιο/απόδειξη σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής

6.2.8 Κρίσιμοι παράγοντες λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων στην περίοδο προ κρίσης και μετά κρίσης

Η ερώτηση 6 του ερωτηματολογίου «**Ποια η άποψή σας για την επίδραση των πιο κάτω παραγόντων στις επιχειρηματικές σας αποφάσεις στις περιόδους που ακολουθούν:**» παρουσιάζονται με βάση τον κλάδο παραγωγής και αφορούν την αβεβαιότητα ως προς τη συνολική φορολογική επιβάρυνση, την αβεβαιότητα ως προς τον τρόπο φορολόγησης των επόμενων ετών, τον συντελεστή φορολόγησης των κερδών και την ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών. Τα αποτελέσματα της ανωτέρω συσχέτισης όπως απεικονίζονται στα κάτωθι σχήματα και πίνακες έχουν ως εξής: Η συντριπτική πλειονότητα των ερωτώμενων ανά κλάδο

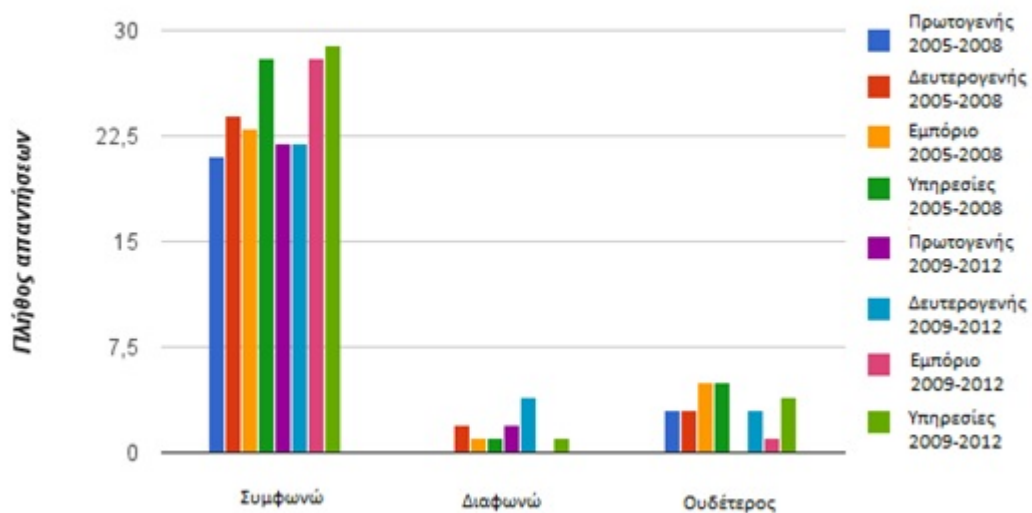
παραγωγής πρωτογενή, δευτερογενή, εμπόριο, υπηρεσίες σε ποσοστό άνω του 75% πιστεύουν πως επηρεάζονται οι επιχειρηματικές τους αποφάσεις από την αβεβαιότητα της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης, στην περίοδο 2005 έως 2008. Στην περίοδο 2009 έως 2012, έχει αυξηθεί το ποσοστό άνω του 80%. Μόνο στον δευτερογενή τομέα υπάρχει μείωση και το ποσοστό ανέρχεται στο 68,97%. Η αβεβαιότητα του τρόπου φορολόγησης των επόμενων ετών, επηρεάζει τόσο στην περίοδο 2005 έως 2008, όσο και στην περίοδο 2009 έως 2012 το ποσοστό ερωτώμενων ανά κλάδο παραγωγής άνω του 80%. Η ποσόστωση αυξάνεται ακόμη και σε 90% στην δεύτερη περίοδο. Αποτέλεσμα που δείχνει την επιτακτική ανάγκη για τη σταθερότητα του φορολογικού συστήματος και τη στήριξη των ελληνικών επιχειρήσεων σε όλους τους κλάδους και κατ'επέκταση της ελληνικής οικονομίας. Άλλος ένας παράγοντας που επηρεάζει τις επιχειρηματικές αποφάσεις ανά κλάδο παραγωγής είναι ο συντελεστής φορολόγησης των κερδών. Η έρευνα δείχνει, πως στην περίοδο 2005 έως 2008 ο πρωτογενής κλάδος συμφωνεί σε ποσοστό 41,67% , ο δευτερογενής σε ποσοστό 65,52%, το εμπόριο σε ποσοστό 72,41% και οι υπηρεσίες σε ποσοστό 73,53% πως ο παράγοντας του συντελεστή φορολόγησης των κερδών επηρεάζει τις επιχειρηματικές τους αποφάσεις. Στην περίοδο 2009 έως 2012 τα ποσοστά κυμαίνονται αντίστοιχα σε 66,67%, 72,41%, 96,55% και 79,41%. Η ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών τόσο στην περίοδο 2005 έως 2008, όσο και στην περίοδο 2009 έως 2012, επηρεάζει περισσότερο τον πρωτογενή τομέα, καθώς αποτελεί έναν τομέα που χρειάζεται αρκετές αδειοδοτήσεις για την έναρξη και διατήρηση της παραγωγικής διαδικασίας και ακολουθεί το εμπόριο, οι υπηρεσίες και ο δευτερογενής τομέας. Αξιοσημείωτο είναι πως στην δεύτερη περίοδο η ανάγκη για μείωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών έχει αυξηθεί.

Σχήμα 72: Αβεβαιότητα ως προς τη συνολική φορολογική επιβάρυνση σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής

2005-2008		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΚΛΑΔΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	18	2	4	24
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	26	1	2	29
	ΕΜΠΟΡΙΟ	22	3	4	29
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	26	1	7	34
ΣΥΝΟΛΟ		92	7	17	116
2009-2012					
ΚΛΑΔΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	20	3	1	24
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	20	8	1	29
	ΕΜΠΟΡΙΟ	29	0	0	29
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	30	1	3	34
ΣΥΝΟΛΟ		99	12	5	116

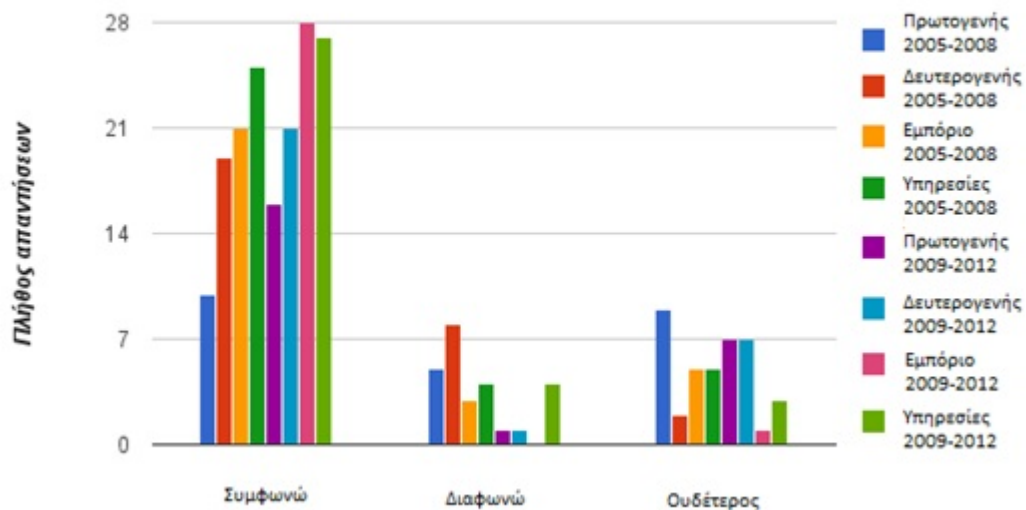
Πίνακας 37: Αβεβαιότητα ως προς τη συνολική φορολογική επιβάρυνση σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής

Σχήμα 73: Αβεβαιότητα ως προς τον τρόπο φορολόγησης των επόμενων ετών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής

2005-2008		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΚΛΑΔΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	21	0	3	24
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	24	2	3	29
	ΕΜΠΟΡΙΟ	23	1	5	29
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	28	1	5	34
ΣΥΝΟΛΟ		96	4	16	116
2009-2012					
ΚΛΑΔΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	22	2	0	24
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	22	4	3	29
	ΕΜΠΟΡΙΟ	28	0	1	29
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	29	1	4	34
ΣΥΝΟΛΟ		101	7	8	116

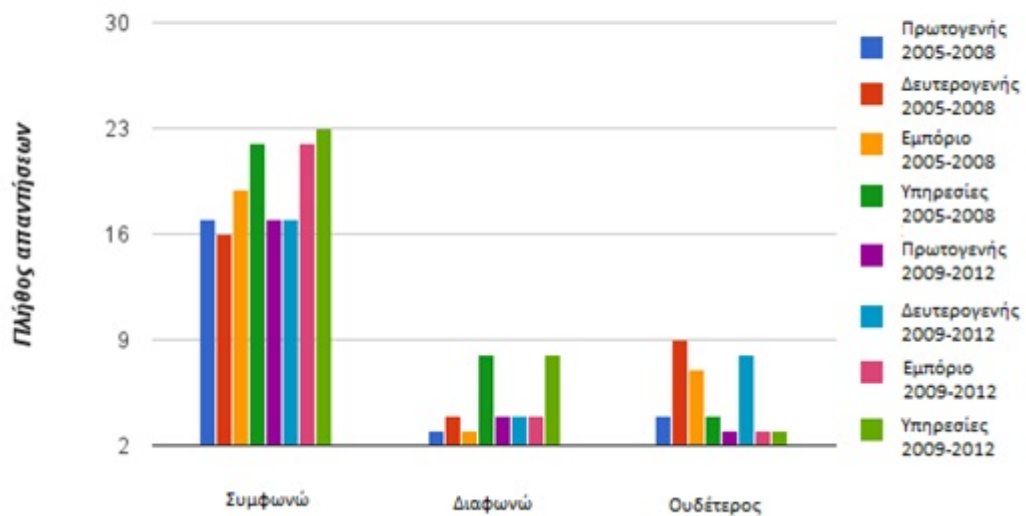
Πίνακας 38: Αβεβαιότητα ως προς τον τρόπο φορολόγησης των επόμενων ετών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής

Σχήμα 74: Ο συντελεστής φορολόγησης των κερδών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής

2005-2008		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΚΛΑΔΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	10	5	9	24
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	19	8	2	29
	ΕΜΠΟΡΙΟ	21	3	5	29
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	25	4	5	34
ΣΥΝΟΛΟ		75	20	21	116
2009-2012					
ΚΛΑΔΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	16	1	7	24
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	21	1	7	29
	ΕΜΠΟΡΙΟ	28	0	1	29
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	27	4	3	34
ΣΥΝΟΛΟ		92	6	18	116

Πίνακας 39: Ο συντελεστής φορολόγησης των κερδών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής

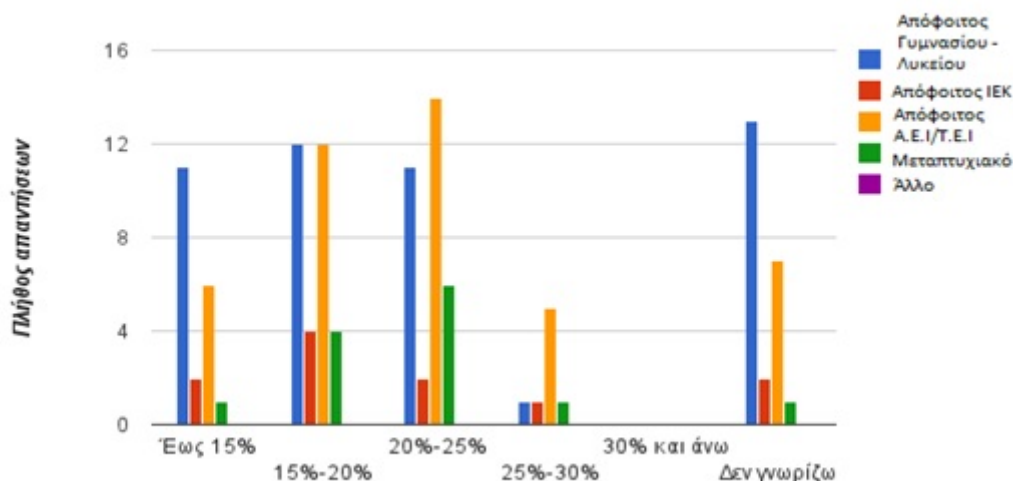
Σχήμα 75: Ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής

2005-2008		ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΔΕΤΕΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΚΛΑΔΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	17	3	4	24
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	16	4	9	29
	ΕΜΠΟΡΙΟ	19	3	7	29
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	22	8	4	34
ΣΥΝΟΛΟ		74	18	24	116
2009-2012					
ΚΛΑΔΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	17	4	3	24
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	17	4	8	29
	ΕΜΠΟΡΙΟ	22	4	3	29
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	23	8	3	34
ΣΥΝΟΛΟ		79	20	17	116

Πίνακας 40: Ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών σε σχέση με τον κλάδο παραγωγής

6.2.9 Εκτίμηση του ύψους του μέσου συντελεστή φορολόγησης των εταιρικών κερδών στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27

Εν συνεχεία, αναλύονται οι απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση 9 «**Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο μέσος συντελεστής φορολόγησης εταιρικών κερδών στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27?**», με βάση την μεταβλητή της εκπαίδευσης. Όπως παρατηρούμε παρακάτω από το σχήμα 76, υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση στην άποψη των ερωτώμενων για τον μέσο συντελεστή των εταιρικών κερδών στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27. Έτσι, οι απόφοιτοι Γυμνασίου-Λυκείου πιστεύουν σε ποσοστό περίπου 23% πως ο συντελεστής είναι έως 15%, σε ποσοστό 25% από 15% έως 20%, σε ποσοστό 23% 20% έως 25%, σε ποσοστό 2,08% 25% έως 30% και ένα ποσοστό 27% δεν γνωρίζει. Αντίστοιχα οι Απόφοιτοι Α.Ε.Ι/Τ.Ε.Ι. σε ποσοστό 32% πιστεύουν ότι ο μέσος συντελεστής κυμαίνεται μεταξύ 20%-25%, σε ποσοστό 27% μεταξύ 15% -20% και έως 15% πιστεύει ένα ποσοστό της τάξης του 13%. Οι απόφοιτοι Ι.Ε.Κ. πιστεύουν στην πλειονότητα τους δηλαδή περίπου το 36% πως είναι ο μέσος συντελεστής μεταξύ 15%-20% και όσοι έχουν μεταπτυχιακό τίτλο σε ποσοστό περίπου 46% πιστεύουν πως ο συντελεστής βρίσκεται μεταξύ 20%-25%. Η συσχέτιση των δημογραφικών χαρακτηριστικών με τον μέσο συντελεστή φορολόγησης εταιρικών κερδών στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27, αποτελεί έναν κρίσιμο προσδιοριστικό παράγοντα για το μορφωτικό επίπεδο του επιχειρηματικού κόσμου και τη γνώση του συγκριτικά με τις ευρωπαϊκές νομοθεσίες και την εναρμόνιση του επιχειρηματικού του επιπέδου με αυτό των ευρωπαϊκών προτύπων αλλά και της παγκοσμιοποιημένης αγοράς.

Σχήμα 76: Μέσος συντελεστής φορολόγησης εταιρικών κερδών στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 σε σχέση με την εκπαίδευση

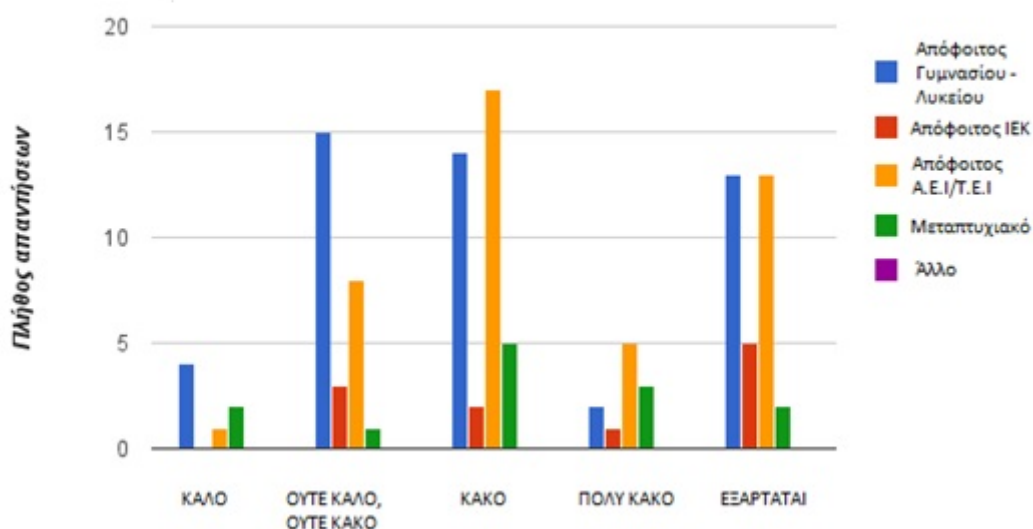
6.2.10 Απόκρυψη μικρού μέρους του εισοδήματος μίας επιχείρησης και φορολογική ηθική

Οι απαντήσεις στην ερώτηση 14 «Πόσο καλό ή πόσο κακό πιστεύετε ότι είναι να κρύβει μία επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματος της?» παρουσιάζονται με βάση την εκπαίδευση και την ηλικία.

A) Η διαφοροποίηση της κατανομής εκπαίδευσης μας δείχνει πως τρεις στους δέκα στην κατηγορία εκπαίδευσης απόφοιτοι γυμνασίου λυκείου και ΙΕΚ πιστεύουν πως δεν είναι ούτε καλό ούτε κακό. Επίσης τρεις στους δέκα στην κατηγορία αποφοίτων γυμνασίου λυκείου θεωρεί πως είναι κακό και εξαρτάται. Αντίστοιχα στους αποφοίτους ΙΕΚ η ποσοστιαία κυμαίνεται δύο στους δέκα και τέσσερις στους δέκα. Οι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ και οι κάτοχοι μεταπτυχιακού θεωρούν σε ποσοστιαία τέσσερις στους δέκα πως είναι κακό το να κρύβει μία επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματος της. Επιπρόσθετα 2 στους 10 από τους αποφοίτους ΑΕΙ/ΤΕΙ θεωρεί πως δεν είναι ούτε καλό ούτε κακό ενώ δύο στους δέκα από τους κατόχους μεταπτυχιακού θεωρούν πως είναι πολύ κακό. Οι απαντήσεις αυτές μας δείχνουν πως το μορφωτικό επίπεδο συνδέεται με την καλλιέργεια της φορολογικής ηθικής, η οποία αποτελεί έναν παράγοντα που επηρεάζει την τάση για φοροδιαφυγή. Από τις απαντήσεις λοιπόν που δόθηκαν συνάγεται πως όσο μεγαλύτερο μορφωτικό επίπεδο υπάρχει τόσο μεγαλύτερη θεώρηση υπάρχει της φοροδιαφυγής ως επιλήψιμο φαινόμενο.

B) Με βάση την ηλικία οι απαντήσεις απεικονίζονται στο σχήμα 78 και δείχνουν πως ένα σημαντικό ποσοστό θεωρεί την απόκρυψη εισοδήματος ούτε καλό ούτε κακό, ένα

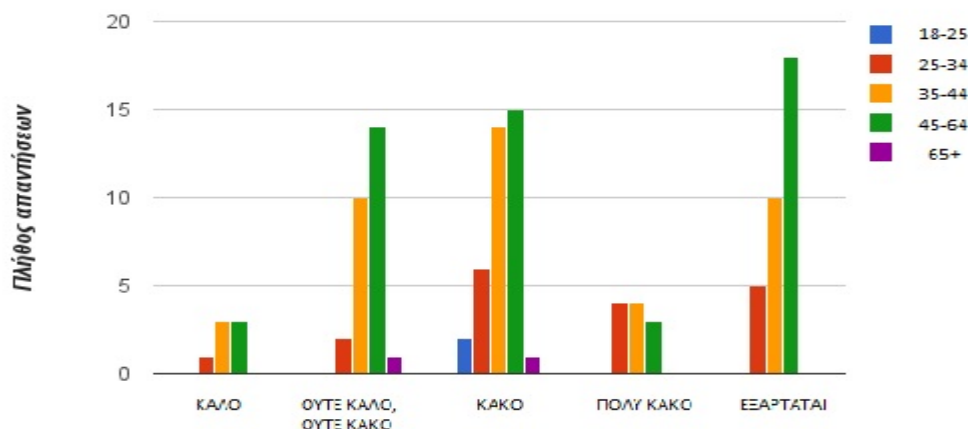
σημαντικότερο ποσοστό κακό και εξαρτάται. Η στάση των ερωτώμενων ηλικίας 18-25 διαφέρει αισθητά όσον αναφορά της θεώρηση της φοροδιαφυγής ως επιλήψιμο φαινόμενο.

Σχήμα 77: Πόσο καλό ή πόσο κακό πιστεύετε ότι είναι να κρύβει μία επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματός της σε σχέση με την εκπαίδευση

		ΚΑΛΟ	ΟΥΤΕ ΚΑΛΟ, ΟΥΤΕ ΚΑΚΟ	ΚΑΚΟ	ΠΟΛΥ ΚΑΚΟ	ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ	ΣΥΝΟΛΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Απόφοιτος Γυμνασίου - Λυκείου	4	15	14	2	13	48
	Απόφοιτος ΙΕΚ	0	3	2	1	5	11
	Απόφοιτος Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι	1	8	17	5	13	44
	Μεταπτυχιακό	2	1	5	3	2	13
	Άλλο	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ		7	27	38	11	33	116

Πίνακας 41: Πόσο καλό ή πόσο κακό πιστεύετε ότι είναι να κρύβει μία επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματός της σε σχέση με την εκπαίδευση

Σχήμα 78: Πόσο καλό ή πόσο κακό πιστεύετε ότι είναι να κρύβει μία επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματός της σε σχέση με την ηλικία

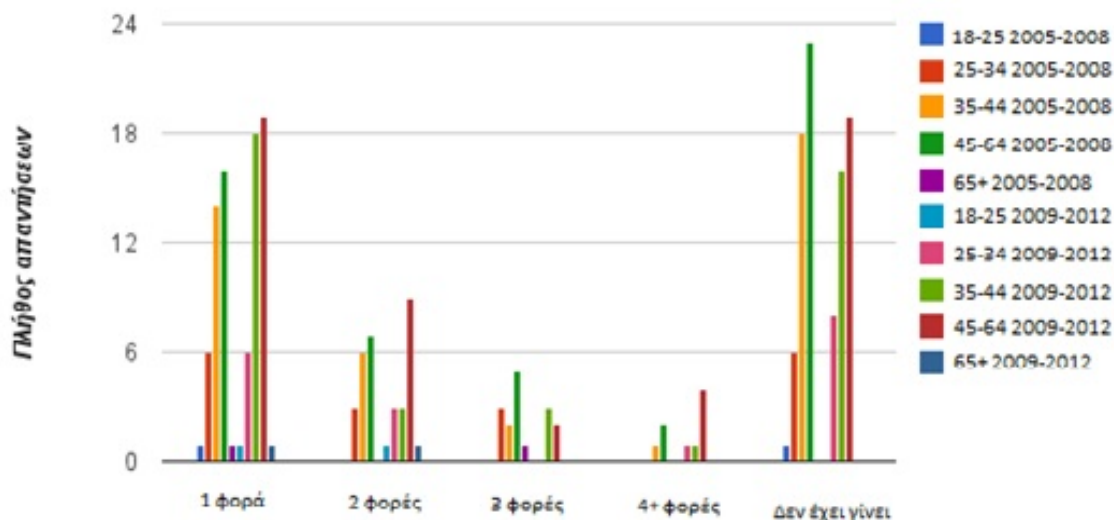
		ΚΑΛΟ	ΟΥΤΕ ΚΑΛΟ, ΟΥΤΕ ΚΑΚΟ	ΚΑΚΟ	ΠΟΛΥ ΚΑΚΟ	ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΛΙΚΙΑ	18-25	0	0	2	0	0	2
	25-34	1	2	6	4	5	18
	35-44	3	10	14	4	10	41
	45-64	3	14	15	3	18	53
	65+	0	1	1	0	0	2
ΣΥΝΟΛΟ		7	27	38	11	33	116

Πίνακας 42: Πόσο καλό ή πόσο κακό πιστεύετε ότι είναι να κρύβει μία επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματός της σε σχέση με την ηλικία

6.2.11 Συχνότητα φορολογικών ελέγχων στις περιόδους 2005-2008 και 2009-2012.

Τέλος, αναλύεται η ερώτηση 11 «Πόσες φορές σας έχει γίνει φορολογικός έλεγχος στις πιο κάτω περιόδους;» συσχετιζόμενη με την ηλικία. Οι απαντήσεις που παρουσιάζονται στην ανωτέρω συσχέτιση δεν διαφοροποιούνται πολύ στις δύο περιόδους. Τόσο στην περίοδο 2005 έως 2008, όσο και στην περίοδο 2009 έως 2012, το ένα τρίτο των ερωτώμενων σε όλα τα ηλικιακά όρια έχει δεχτεί έλεγχο μία φορά, αλλά επίσης και στο ένα τρίτο των ερωτώμενων δεν έχει γίνει ποτέ έλεγχος. Αξιοσημείωτο είναι πως το ποσοστό των ερωτηθέντων που δεν έχει δεχτεί φορολογικό έλεγχο αυξάνει όσο αυξάνεται το ηλικιακό όριο, γεγονός που δείχνει πως θα έχουν τελειώσει την επαγγελματική πορεία χωρίς να τους έχει γίνει φορολογικός

έλεγχος. Είναι πολύ σημαντικό όμως να υπάρχει συχνότητα φορολογικών ελέγχων καθώς η αίσθηση παρουσίας των φορολογικών αρχών σύμφωνα με όλες τις έρευνες επηρεάζει το μέγεθος της φοροδιαφυγής.

Σχήμα 79: Συχνότητα φορολογικού ελέγχου σε σχέση με την ηλικία

2005-2008		1 ΦΟΡΑ	2 ΦΟΡΕΣ	3 ΦΟΡΕΣ	4+ ΦΟΡΕΣ	ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ	ΣΥΝΟΛΟ
ΗΛΙΚΙΑ	18-25	1	0	0	0	1	2
	25-34	6	3	3	0	6	18
	35-44	14	6	2	1	18	41
	45-64	16	7	5	2	23	53
	65+	1	0	1	0	0	2
ΣΥΝΟΛΟ		38	16	11	3	48	116
2009-2012							
ΗΛΙΚΙΑ	18-25	1	1	0	0	0	2
	25-34	6	3	0	1	8	18
	35-44	18	3	3	1	16	41
	45-64	19	9	2	4	19	53
	65+	1	1	0	0	0	2
ΣΥΝΟΛΟ		45	17	5	6	43	116

Πίνακας 43: Συχνότητα φορολογικού ελέγχου σε σχέση με την ηλικία

6.3. Συμπεράσματα έρευνας

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε ότι στο ολοένα μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον που επικρατεί οι φορολογικές απαιτήσεις αυξάνονται διαρκώς εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που αντιμετωπίζει η χώρα μας. Παρατηρείται στην έρευνα αύξηση του μέσου όρου του κύκλου εργασιών στη δεύτερη περίοδο 2009 έως 2012, μετά την αποκορύφωση της κρίσης, σε σύγκριση με την περίοδο 2005 έως 2008, αλλά παράλληλα συνδυάζεται η μείωση τόσο των λογιστικών όσο και των εξωλογιστικών κερδών με την αύξηση του πληρωτέου φόρου ανάμεσα στις δύο περιόδους. Άλλωστε η άποψη των ερωτηθέντων είναι ξεκάθαρη, αφού η πλειονότητά τους πιστεύει πως το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας είναι πολύ υψηλό.

Αναφορικά με τη φορολογική επιβάρυνση των κερδών των νομικών προσώπων είδαμε ότι παρόλο που οι ονομαστικοί φορολογικοί συντελεστές μειώθηκαν, η συνολική φορολογική επιβάρυνση συμπεριλαμβανομένου και της φορολόγησης των διανεμόμενων κερδών αυξήθηκε. Συγκρίνοντας τα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα με αυτά των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης, παρατηρείται ότι η συνολική φορολογία ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διαμορφώθηκε το 2012 στο 39,4% από 38,8% το 2011. Μετά την αποκορύφωση της κρίσης τα φορολογικά έσοδα μειώθηκαν ως ποσοστό του ΑΕΠ από 39,2% που ήταν το 2008 σε 38,3% το 2009 και αυξήθηκαν αρκετά το 2012, ενώ στην Ελλάδα είναι σχετικά χαμηλό στο 33,70%. Αυτό έχει πιθανότατα να κάνει με το υψηλό ποσοστό της φοροδιαφυγής. Ένα γεγονός που επέβαλε ως μέτρο δημοσιονομικής εξυγίανσης την υπερφορολόγηση όλης της επιχειρηματικής δραστηριότητας, ακόμα και των μισθωτών και συνταξιούχων.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι οι γνώσεις των ερωτώμενων που συμμετείχαν στην έρευνα και αφορούσαν την ισχύουσα κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ήταν περιορισμένες καθώς δε φαίνεται να είναι γνώστες της κατάσταση έξω από τα ελληνικά σύνορα. Γι αυτό η συντριπτική πλειοψηφία θεωρεί πως ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στη χώρα μας σε σχέση με αυτό των κρατών μελών είναι υψηλός. Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος επίσης πιστεύει πως ο μέσος συντελεστής φορολόγησης των εταιρικών κερδών στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 κυμαίνεται από 15% έως 25%. Ο φορολογικός συντελεστής 20% των εταιρικών κερδών της επιχειρηματικής δραστηριότητας για το έτος 2012, βρίσκεται κάτω του μέσου όρου των είκοσι επτά χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος ανέρχεται στο 23%. Επιπλέον, τονίζουμε ότι ο εταιρικός φόρος, μειώθηκε στην Ελλάδα από το 2005 στο 2012, από 32% στο 20% και στην Ευρωπαϊκή Ένωση από 25,5% στο 23%. Από την έρευνα είναι φανερό ότι οι φορολογικοί συντελεστές στην Ελλάδα είναι σημαντικά υψηλότεροι από όλες τις γειτονικές μας χώρες. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την

πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος και τη γραφειοκρατία δυσκολεύουν κατά πολύ την προσπάθεια προσέλκυσης και διατήρησης επενδύσεων. Σκέψη μας είναι ότι στόχοι οποιασδήποτε επικείμενης φορολογικής μεταρρύθμισης θα πρέπει να είναι η δημιουργία ενός απλού και σταθερού φορολογικού συστήματος. Άλλωστε, όλες οι συσχετίσεις της έρευνας του φύλου, του ηλικιακού ορίου, της εκπαίδευσης, του κλάδου παραγωγής με τις ανάγκες της ελληνικής επιχειρηματικής δραστηριότητας δείχνουν το κοινό αίσθημα της απλοποίησης και της σταθεροποίησης του φορολογικού συστήματος. Γι αυτό, θα πρέπει να επιτευχθεί μια διευρυμένη φορολογική βάση μέσω νέων επενδύσεων και κυρίως μέσω της πάταξης της φοροδιαφυγής. Μόνο τότε είναι εφικτή η επιστροφή σε πιο ανταγωνιστικούς φορολογικούς συντελεστές. Το μικρότερο ποσοστό για τις ανάγκες των ελληνικών επιχειρήσεων που πρέπει να καλυφθούν το έχει η απλοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών. Αυτό σημαίνει πως έχει βελτιωθεί η ελληνική πραγματικότητα, στο θέμα αυτό, αλλά η προσπάθεια της μείωσης της γραφειοκρατίας που βάζει την επιχειρηματική πρωτοβουλία πρέπει να συνεχίζει να βελτιώνεται, για τη δημιουργία ενός διεθνούς οικονομικού κλίματος με προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

Η έρευνα μας έδειξε ότι στην μετάβαση της εποχής της κρίσης υπήρξε έκρηξη της ανεργίας, λόγω της παύσης λειτουργίας πολλών επιχειρήσεων αλλά και της απόλυσης ανθρώπινου δυναμικού προκειμένου να μειώσουν τα λειτουργικά τους έξοδα. Οι νέες θέσεις λοιπόν εργασίας θα μπορούσαν να προκύψουν είτε από προϊόντα υπηρεσίες που απευθύνονται σε εξωχώριες αγορές, είτε από προϊόντα υπηρεσίες που θα είναι εγχώρια παραγωγή και υποκατάστατα των εισαγωγών. Δεν παραλείπουμε όμως ότι η ελληνική οικονομία δεν έχει επαρκή ρευστότητα και όλες αυτές οι νέες επενδύσεις θα πρέπει να γίνουν είτε από κεφάλαια ξένων επενδύσεων είτε από επαναπατριζόμενα ελληνικά κεφάλαια εξωτερικού, ψάχνοντας χρηματοδοτικά εργαλεία όπως το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς. Φυσικά, καταλυτικό ρόλο παίζουν οι εκάστοτε κυβερνήσεις, το κράτος που θα πρέπει να συμβάλλει προς αυτήν την κατεύθυνση τονώνοντας την εγχώρια παραγωγή και την ανταγωνιστικότητα, και όχι να την υπερφορολογεί ακόμη και επί του κόστους, όχι μόνο επί των κερδών.

Όπως είδαμε και παραπάνω η φορολογική επιβάρυνση στη χώρα μας είναι υψηλή. Αιτία της φοροδιαφυγής αποτελεί και η φορολογική επιβάρυνση. Ακόμα και στην περίοδο οικονομικής κρίσης το κίνητρο για φοροδιαφυγή από την μεριά των ελληνικών επιχειρήσεων είναι μεγαλύτερο καθώς στην Ελλάδα μετά την κρίση υπάρχει υψηλή φορολογία και όσο μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση υπάρχει τόσο μεγαλύτερη τάση για φοροδιαφυγή υπάρχει. Πιθανόν θα βοηθούσε στην μείωσή της, η μείωση των φορολογικών συντελεστών. Η ίδια άποψη επικρατεί σε όλους τους κλάδους παραγωγής που εξετάσαμε, με μεγαλύτερη απήχηση στον κλάδο των υπηρεσιών. Τούτο πιθανότατα μας δείχνει, πως αυτός ο τομέας

απέκλυτε σε μεγαλύτερο βαθμό το φορολογητέο εισόδημα και η αλλαγή της φορολογικής πολιτικής στη χώρα μας τον επιβάρυνε φορολογικά σε μεγαλύτερο βαθμό.

Για να μειωθεί όμως η φοροδιαφυγή θα πρέπει να εντατικοποιηθούν οι φορολογικοί έλεγχοι, να γίνουν πιο αποτελεσματικοί και να υπάρχει αμεροληψία από την μεριά των ελεγκτικών μηχανισμών. Γενικότερα, τα αποτελέσματα παλιότερων ερευνών ταιριάζουν με το παρόν πόνημα, αλλά η διαφοροποίηση στο θέμα της αμεροληψίας των φορολογικών ελέγχων οφείλεται στο κλίμα της σημερινής κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής κρίσης. Όσον αφορά τη φορολογική συνείδηση θεωρείται μεν κακό, το να κρύβει μια επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματος της αλλά ταυτοχρόνως υπάρχει η πρόθεση σε ικανοποιητικό βαθμό για απόκρυψη εισοδήματος της. Επίσης, οι φορολογούμενοι, τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες, δεν αντιμετωπίζουν με την ίδια βαρύτητα τα φορολογικά αδικήματα σε σύγκριση με τα ποινικά αδικήματα, καθώς η φοροδιαφυγή βρίσκεται αισθητά χαμηλότερα από όλα τα παραπτώματα. Είναι λοιπόν κατανοητό πως η φοροδιαφυγή παραμένει στις μέρες μας εκτός από οικονομικό πρόβλημα και ηθικό. Υπάρχουν αρκετοί τρόποι και δυνατότητες για φοροδιαφυγή και ειδικότερα στην περίοδο 2009 έως 2012 συγκριτικά με την περίοδο 2005 έως 2008 έχει αυξηθεί το ποσοστό της συχνότητας των φαινομένων της φοροδιαφυγής. Η ρευστότητα των φορολογουμένων έχει μειωθεί λόγω της μεγάλης φορολογικής επιβάρυνσης, ζώντας ο επιχειρηματικός κόσμος μια πρωτόγνωρη ύφεση με αισθητή μείωση της ποιότητας ζωής του, γεγονότα που οδηγούν στην αύξηση της παραβατικής συμπεριφοράς σε συνδυασμό με την έλλειψη φορολογικών ελέγχων. Πάντως, η στάση των φορολογουμένων ερωτώμενων της νεότερης γενιάς διαφέρει αισθητά όσον αναφορά τη θεώρηση της φοροδιαφυγής ως επιλήψιμο φαινόμενο και η απουσία φορολογικής ηθικής πηγάζει περισσότερο στην κατηγορία της χαμηλότερης εκπαίδευσης.

Εάν δεν υπάρξει αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος με την απλοποίηση και την κάλυψη των κενών της φορολογικής νομοθεσίας και της οικονομικής πολιτικής, σε συνδυασμό με τη μη πάταξη της φοροδιαφυγής, το κράτος θα προβαίνει αναγκαστικά σε μέτρα εισπράξιμου χαρακτήρα όπως η αύξηση της έμμεσης φορολογίας, έκτακτες εισφορές. Γι αυτό σημαντικό παράγοντα σε ένα κράτος παίζει το σύστημα παιδείας όπως και η ανάγκη εκμάθησης και εκπαίδευσης σε σωστό επαγγελματικό προσανατολισμό όλων των ενεργών πολιτών.

Ελληνική βιβλιογραφία

Ανακοίνωση της επιτροπής προς το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και το συμβούλιο της 06 Δεκεμβρίου 2012, σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/tax_fraud_evasion/com_2_012_722_el.pdf

Αναγνώστου Σ., (n.d.), Δικαιώματα και υποχρεώσεις Φορολογουμένων και Ελεγκτών κατά τον προληπτικό – προσωρινό και τακτικό φορολογικό έλεγχο, διαθέσιμο στο:

http://www.poedoy.gr/fe/forologies/.../DIKAIWMATA_YPOXREWSEIS.doc,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 22/08/2014

Αρμάγου Ι., Μουρμούρα Γ., Ράπανο Β., Πατσουράτη Β., Σταϊκούρα Χ. και Χιόνη Δ., (2005), Το δημοσιονομικό πρόβλημα στην Ελλάδα σήμερα, Διαθέσιμο στο:

<http://www.oe-e.gr/publ/dimos/dimosionomiko.pdf>,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 24/10/2014

Βαβούρας Ι., Κούρτης Α., (1991), *Παραοικονομία Η έκταση του φαινομένου στην Ελλάδα και το Εξωτερικό*, Αθήνα: Παπαζήση

Βαρουφάκης Γ., Πατωκός Τ., (2011), Η Φορολόγηση των επιχειρήσεων εν μέσω κρίσης, Διαθέσιμο στο:

http://www.acci.gr/acci/Portals/0/Departments/keme/national/KEME_forologisiMarch2011.pdf,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 31/05/2014

Γκούρλιας Ι., Παύλου Χ., (2010), *N.3842/ 23.4.2010 Ανάλυση –Ερμηνεία- Συγκριτικοί Πίνακες των νέων διατάξεων για την Φορολογία Εισοδήματος*, Θεσσαλονίκη: KINITRON ΕΠΕ

Καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, Συνεισφορά της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 22ας Μαΐου 2013, διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/tax_el.pdf

Καζαντζή Χ., (2006), *Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος- Μία συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων*, Πειραιάς: Business Plus A.E.

Καραγιώργος Θ., (2003), *Φορολογική Πρακτική*, Θεσσαλονίκη: Γερμανός

Καραγιώργος Θ., Γεωργίου Γ., (2003), *Λογιστική Εταιρειών και Φορολογία Εισοδήματος*, Θεσσαλονίκη: Γερμανός.

Κορομηλάς Γ., (2013), *Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος Ν.4172/2013 (Φ.Ε.Κ. 167/Α')* *Ανάλυση και Ερμηνεία*, Αθήνα: Tax Advisors Ε.Π.Ε.

Κορομηλάς Γ., Γιαννόπουλος Χ., (n.d), Σημειώσεις Σεμιναρίου Φορολογικός έλεγχος επιχειρήσεων, διαθέσιμο στο:

http://www.epimetol.Gr/aitniainages/Forologikoselenchos_1_F9987.pdf,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 22/08/2014

Λιόλιος Α., (2012), "Η διαφορά μεταξύ του καθαρού εισοδήματος και των τεκμηρίων. Ο τρόπος προσδιορισμού και φορολόγησης αυτής", Epsilon Net A.E., E-MAGAZINE BY EPSILON 7, 16,σσ. 917-920

Λιόλιος Α., (2014), *Ο έλεγχος των φορολογικών υποθέσεων*, Θεσσαλονίκη, έκδοση: ιδίου

Μυλωνόπουλος Δ., (2006), *Στοιχεία Δικαίου Ιδιωτικό-Δημόσιο*, Αθήνα: Αθ.Σταμούλης

Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας, (2011), *Έρευνα για τη Φοροδιαφυγή <<Μελέτη της συμπεριφοράς και των χαρακτηριστικών του φορολογούμενου>>*, Οικονομικά Χρονικά,142, σσ. 2-3

Παρουσίαση Υπουργείου Οικονομικών Ιούνιος 2012-Ιούνιος 2014,(2014),Η Ελλάδα αφήνει πίσω την κρίση, Διαθέσιμο στο:

<http://slideplayer.gr/slide/1940901/>,

Ημερομηνία πρόσβασης 21/09/2014

Πασσάδης Σ., (2013), Μια εμπειρική προσέγγιση για το ρόλο της παραοικονομίας και της διαφθοράς στην Ελλάδα: οι προοπτικές παραμονής της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Διαθέσιμο στο:

<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15649/3/PassadisSpyridonMsc2013.pdf>,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 31/10/2014

Πουλάκου- Ευθυμιάτου Α., (1996), *Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα

Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Δ., (2009) , *Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων*, Αθήνα : ELFORIN <<Φορολογικό Ινστιτούτο>>

Σταματόπουλος Δ., Καραβοκύρης Α.,(2010), *Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων*, Αθήνα: ELFORIN <<Φορολογικό Ινστιτούτο>>

Τάτσος Ν., (2001), *Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*, Αθήνα: Παπαζήση

Χαρωντάκης Δ.,(2013),Ποιοι κλάδοι είναι οι πρωταγωνιστές της φοροδιαφυγής. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=499632>,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 21/10/2014

<http://www.taxheaven.gr/pages/klimakes>,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 31/05/2014

<http://www.oecd.org/newsroom/tax-revenues-continue-to-rise-across-the-oecd.htm>,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 31/07/2014

<http://www.transparency.org/gcb2013/country/?country=greece>,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 31/07/2014

<http://www.businessdictionary.com/definition/entrepreneurship.html#ixzz3C6X7NG3>,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης:17/07/2014

<http://www.kpmg.com/global/en/services/tax/tax-tools-and-resources/pages/corporate-tax-rates-table.aspx>,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης:17/07/2014

http://www.pcci.gr/everimages/oik_F1155.Epith.YPEE11.10.pdf,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 22/08/2014

<http://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/7228>,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 13/10/2014

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Berger W., Pickhardt M., Pitsoulis A., Prinz A. and Sardà J.,(2013), *The Hard Shadow of the Greek Economy: New Estimates of the Size of the Underground Economy and Its Fiscal Impact*, Διαθέσιμο στο:

http://www.econ.cam.ac.uk/epcs2014/openconf/modules/request.php?module=oc_program&action=view.php&id=354,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 31/07/2014

Bitzenis A., Papadopoulos I., Vlachos A., (2013), *Reflections on the Greek Sovereign Debt Crisis: The EU Institutional Framework, Economic Adjustment in an Extensive Shadow Economy*, Newcastle: Cambridge Scholars

Chetty R., (2014), “Taxation, *The Journal of Economic Perspectives*”, 28, (2), pp. 145-151

Frey B., Schneider F., (n.d.), *Informal and Underground Economy*, Διαθέσιμο στο:

<http://www.econ.jku.at/members/Schneider/files/publications/informal.PDF>,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 31/07/2014

Leventi C, Matsaganis M, Flevotomou M,(2013) ,*Distributional Implications of Tax Evasion and the Crisis in Greece*, Διαθέσιμο στο:

<https://www.iser.essex.ac.uk/publications/working-papers/euromod/em17-13.pdf>,

Ημερομηνία πρόσβασης :22/08/2014

OECD (2014), *Measurement and Reduction of Administrative Burdens in 13 sectors in Greece: An overview of 13 Sectors*, OECD Publishing, Διαθέσιμο στο:

http://www.oecd.org/regreform/regulatorypolicy/Greece_2014_Measuring_administrative_burdens_Tax-Law-VAT.pdf,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 31/07/2014

Schneider F., Enste D., (2000), “Shadow economies: size, causes, and consequences, Journal of Economic Literature ”, Vol. XXXVIII, pp.77–114, Διαθέσιμο στο: <http://www.economics.uni-linz.ac.at/members/Schneider/files/publications/JEL.pdf>,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 31/07/2014

Schneider F., (2013), Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2013:A Further Decline, Διαθέσιμο στο: http://www.econ.jku.at/members/schneider/files/publications/2013/shadeceurope31_jan2013pdf,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 31/07/2014

Schneider F., (2010), The Influence of the economic crisis on the underground economy in Germany and the other OECD-countries in 2010: a (further) increase, Διαθέσιμο στο: <http://www.econ.jku.at/members/Schneider/files/publications/LatestResearch2010/ShadEcOECD2010.pdf>,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης 31/07/2014

Taxation trends in the European Union Data for the EU Member States, Iceland and Norway 2014 edition, Διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 21/10/2014

Taxation trends in the European Union Data for the EU Member States, Iceland and Norway 2013 edition, Διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm,

Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 21/10/2014

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο

Προφίλ του δείγματος (Δημογραφικά χαρακτηριστικά)

- Φύλο:** Α Θ
- Ηλικία:** 18-25 , 25-34 , 35-44 , 45-64 . 65+
- Εκπαίδευση:** Απόφοιτος Γυμνασίου -Λυκείου , Απόφοιτος ΙΕΚ
Απόφοιτος Α.Ε.Ι/Τ.Ε.Ι , Μεταπτυχιακό Άλλο
- Νομική μορφή Επιχείρησης:** _____
- Κλάδος Παραγωγής:** Πρωτογενής Δευτερογενής
 Εμπόριο Υπηρεσίες

Ερωτήσεις

Ερώτηση 1η: Ποιο είναι το ύψος του κύκλου εργασιών της επιχείρησής σας στα κάτωθι έτη?

2005	2006	2007	2008
2009	2010	2011	2012

Ερώτηση 2η: Ποιο είναι το ύψος των καθαρών κερδών (ζημιών) προ φόρων με λογιστικό προσδιορισμό της επιχείρησής σας στα κάτωθι έτη?

2005	2006	2007	2008
2009	2010	2011	2012

Ερώτηση 3η: Ποιο είναι το ύψος των καθαρών κερδών (ζημιών) προ φόρων με εξω-λογιστικό προσδιορισμό της επιχείρησής σας στα κάτωθι έτη?

2005	2006	2007	2008
2009	2010	2011	2012

Ερώτηση 4η: Ποιο είναι το ύψος του φόρου πληρωτέου της επιχείρησής σας στα κάτωθι έτη?

2005	2006	2007	2008
2009	2010	2011	2012

Ερώτηση 5η: Ποιος είναι ο αριθμός των απασχολούμενων στην επιχείρησή σας στα κάτωθι έτη?

2005	2006	2007	2008
2009	2010	2011	2012

Ερώτηση 6η: Ποια η άποψή σας για την επίδραση των πιο κάτω παραγόντων στις επιχειρηματικές σας αποφάσεις στις περιόδους που ακολουθούν:

1. Συμφωνώ 2. Διαφωνώ 3. Ουδέτερος

	1	2	3
A. ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2005-2008			
Αβεβαιότητα ως προς τη συνολική φορολογική επιβάρυνση			
Αβεβαιότητα ως προς τον τρόπο φορολόγησης των επόμενων ετών			
Ο συντελεστής φορολόγησης των κερδών			
Ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών			

B. ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2009-2012			
Αβεβαιότητα ως προς τη συνολική φορολογική επιβάρυνση			
Αβεβαιότητα ως προς τον τρόπο φορολόγησης των επόμενων ετών			
Ο συντελεστής φορολόγησης των κερδών			
Ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών			

Ερώτηση 7η: Ποια είναι η άποψή σας για τις ανάγκες των Ελληνικών επιχειρήσεων το 2014 ?

1. Συμφωνώ 2. Διαφωνώ 3. Ουδέτερος

	1	2	3
Απλοποίηση του φορολογικού συστήματος			
Σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος για 5 έτη			
Θέσπιση ειδικών φορολογικών κινήτρων για ΜΜΕ επιχειρήσεις στην Περιφέρεια			
Απλοποίηση γραφειοκρατικών διαδικασιών			

Ερώτηση 8η: Πιστεύετε ότι ο συντελεστής φορολόγησης των επιχειρήσεων στη χώρα μας σε σχέση με αυτό των λοιπών κρατών-μελών της Ε.Ε. είναι:

- Υψηλός
- Ικανοποιητικός
- Κοντά στον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Χαμηλός
- Δε γνωρίζω

Ερώτηση 9η: Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο μέσος συντελεστής φορολόγησης εταιρικών κερδών στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27?

- Έως 15%
- 15%-20%
- 20%-25%
- 25%-30%

- 30% και άνω
- Δεν γνωρίζω

Ερώτηση 10η: Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με το γενικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας?

- Πολύ υψηλό
- Αρκετά υψηλό
- Κανονικό
- Αρκετά χαμηλό
- Πολύ χαμηλό
- Δεν γνωρίζω

Ερώτηση 11η: Πόσες φορές σας έχει γίνει φορολογικός έλεγχος στις πιο κάτω περιόδους;

1. 1 φορά 2. 2 φορές 3. 3 φορές ή 4. 4+ φορές 5. Δεν έχει γίνει

	1	2	3	4	5
A. Περίοδος 2005-2008					
B. Περίοδος 2009-2012					

Ερώτηση 12η : Ποιο είναι το ύψος τυχόν φορολογικού προστίμου που έχετε πληρώσει?

- Από 0-1000,00 ευρώ
- Από 1000,00 -5000,00 ευρώ
- Από 5.000-20.000,00 ευρώ
- Από 20.000-40.000,00 ευρώ
- Από 40.000,00 -80.000,00 ευρώ
- Πάνω από 80.000,00 ευρώ

Ερώτηση 13η: Κάποιοι ερωτώμενοι εκτιμούν ότι οι φορολογικοί έλεγχοι που διεξάγονται είναι αμερόληπτοι ενώ κάποιοι άλλοι πιστεύουν ότι υπάρχει κάποια μορφή οικονομικής

συνδιαλλαγής .Δηλαδή ,ότι οι ελεγκτές έναντι κάποιας αμοιβής δέχονται να συγκαλύψουν παρατυπίες ή παραβάσεις του κώδικα .Ποια είναι η προσωπική σας άποψη?

- Πάντα αμερόληπτοι
- Σχεδόν πάντα αμερόληπτοι
- Κάποιες φορές αμερόληπτοι ,κάποιες όχι
- Ελάχιστες φορές αμερόληπτοι
- Καθόλου αμερόληπτοι

Ερώτηση 14η:Πόσο καλό ή πόσο κακό πιστεύετε ότι είναι να κρύβει μία επιχείρηση ένα μικρό μέρος του εισοδήματός της?

- Καλό
- Ούτε καλό ,ούτε κακό
- Κακό
- Πολύ κακό
- Εξαρτάται

Ερώτηση 15η: Ποια είναι η άποψή σας για τις ανάγκες των Ελληνικών επιχειρήσεων το 2014 ?

1. Συμφωνώ 2 . Διαφωνώ 3.Ουδέτερος

	1	2	3
Περίπλοκο φορολογικό σύστημα			
Αβεβαιότητα ως προς την τελική φορολογική επιβάρυνση			
Υψηλό επίπεδο φορολόγησης			
Ύπαρξη κενών στην φορολογική Νομοθεσία			
Μικρή πιθανότητα εντοπισμού της παραβατικής συμπεριφοράς			
Εκτίμηση ότι θα υπάρξει στο μέλλον δυνατότητα «ρύθμισης» ή «κλεισίματος περιόδου» που θα είναι ευνοϊκότερη			

Ερώτηση 16η:Βαθμολογήστε πόσο αξιόποινες θεωρείτε ότι είναι οι παρακάτω πράξεις ειδικά σε περίοδο κρίσης:

1.Καθόλου,2.Λίγο,3.Αρκετά,4.Πολύ,5.Πάρα πολύ

	1	2	3	4	5
1.Απαγωγή					
2.Οδήγηση αυτοκινήτου σε κατάσταση μέθης					
3.Εγκατάλειψη θύματος σε τροχαίο ατύχημα					
4.Φοροδιαφυγή					
5.Εμπρησμός					
6.Ακάλυπτη επιταγή					
7.Κατάχρηση					
8.Δωροδοκία					
9.Κλοπή μοτοποδηλάτου					

Ερώτηση 17η : Πόσο συχνά σας έχει τύχει ένας πελάτης να σας προτείνει να αγοράσει ένα προϊόν/εμπόρευμα/υπηρεσία χωρίς τιμολόγιο/απόδειξη για να πετύχει καλύτερη τιμή τώρα ?

1.Πολύ συχνά 2. Συχνά 3. Όχι τόσο συχνά 4.Καθόλου Συχνά 5.Δεν θυμάμαι

	1	2	3	4	5
A. Περίοδος 2005-2008					
B. Περίοδος 2009-2012					

Ερώτηση 18η: Θεωρείτε ότι σε περίοδο οικονομικής κρίσης το κίνητρο για φοροδιαφυγή από τη μεριά των ελληνικών επιχειρήσεων είναι:

Μεγαλύτερο

Μικρότερο

Δεν γνωρίζω

Ερώτηση 19η: Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιορίζονταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής?

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Δεν γνωρίζω

